NATIONAL LIBRARY
FEB 4 1970
BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

192/A/20/4+

THE LATVIAN NEWSPAPER FOR CANADA AND U.S.A.

Published twice weekly by the Latvian Relief Society of Canada „Daugavas Vanagi". Business Office: 491 College St., Toronto 174, Ontario, Canada. Editor-in-Chief: ALFRĒDS VINČELS. Telephones: 921-7121; 465-7902. United States Editorial Offices—New York: Editor — V. IRBE, 4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U.S.A. Chicago: Editor — I. ŠIMANE, 5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U. S. A.

WEDNESDAY, DECEMBER 31, 1969

LATVIJA AMERIKĀ

92. N-RS — TREŠDIENA, 1969. GADA 31. DECEMBRIS — 19. GADS

SECOND CLASS MAIL REGISTRATION NUMBER 2249 — Cena 25 centi

LATVIEŠU LAIKRAKSTS AMERIKĀ

Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās. Izdevējs — Latviešu aprūpes biedrība Kanadā „Daugavas Vanagi". Atb. redaktors: ALFRĒDS VINČELS. Redakcija: 125 Broadview Ave., Toronto 250, Ont., Canada; tālr. 465-7902. Birojs: 491 College Street, Toronto 174, Ont., Canada; tālr. 921-7121. Ņujorkas redakcijas vadītājs: V. IRBE, 4035 Rombouts Ave., Bronx N. Y. 10466, U. S. A. Tālrunis 994-7917 Čikagas redakcijas vadītāja: I. ŠIMANE, 5524 N. Luna Ave., Chicago, Ill. 60630, U.S.A., tālr. 774-5744

Laimīgu un panākumiem

BAGĀTU JAUNO GADU

visiem tautiešiem novēl LATVIJA AMERIKĀ redakcija un apgāds

Atzīmēs Latviešu leģiona 25 gadu atceri

KANADAS DV ZEMES VALDES SĒDE TORONTO

Ievadot 20. decembrī DV namā Toronto šāgada pēdējo Kanadas valdes sēdi, priekšsēdis E. Krūka nolasīja DV centrālās valdes Ziemsvētku vēstījumu un novēlējumus. Pārrunājot jaundibinātās spiestuves akciju sabiedrības Amber Printing Ltd. paredzēto darbību, valde pēc E. Krūkas ziņojuma nolēma tai nodot līdzšinējās DV spiestuves inventāru 33.000 dol. kopvērtībā. Jaunā sabiedrība darbu uzsāks jau 1. janvārī, un reizē ar to ievērojamas pārmaiņas notiks līdzšinējā apgāda Daugavas Vanags darbībā. Tas gan turpinās laikraksta „Latvija Amerikā" izdošanu un grāmatnīcas uzturēšanu, bet spiestuvi un tās darbu pārņems jaunā akciju sabiedrība, kurā DV būs galvenā akcionāre.

Pēc lietišķām pārrunām pieņēma speciālās komisijas (A. Kvēps, M. Jonāne un J. Kleķeris) ierosinājumus sekmīgākās Kanadas DV nodaļas izvērtēšanas noteikumu maiņai. Tos tuvākajā laikā piesūtīs visām nodaļām.

Savā ziņojumā pr-dis E. Krūka informēja, ka palīdzības saiņus trūkumcietējiem okupētajā Latvijā un citur Eiropā DV organizācija turpmāk sūtīs ar Dānijas latviešu apgāda Imanta starpniecību. DV Hamiltonas nodaļa nolēmusi vienam Vācijas latviešu jaunietim segt ceļa izdevumus uz Kanadas latviešu 5. dziesmu svētkiem 1970. gadā Toronto. Šim nolūkam 200 dol. ziedojumu valdei nodevis R. Kreišmanis, bet jaunieti lidojumam uz Toronto izraudzīs Rietumvācijas latviešu organizācijas. Kaut 1969. gads bija izsludināts par latviešu karavīru gadu, ārpus DV organizācijas mūsu cīnītāju godināšana Kanadā tomēr nav guvusi latviešu organizāciju plašāku atsaucību. Tas ir nožēlojams fakts, it sevišķi, ja bieži jādzird skaistie vārdi, ka neviena tauta, kas negodina varoņgaru, nevar izaudzināt jaunus varoņus.

Bez iebildumiem valde vienojās atbalstīt Rietumvācijas DV zemes valdes iecerēto mantu loteriju, pasūtinot vismaz 200 ložu, tāpat ievērot Kanadas latviešu 5. dziesmu svētku rīcības komitejas lūgumu aicināt visas DV nodaļas Kanadā izplatīt dziesmu svētku informācijas materiālus. Kanadas 3. DV jaunatnes salidojums „Cedar Glen" nometnē pie Boltonas decembra beigās guvis teicamu atsaucību, pieteikoties tik daudz dalībniekiem, ka iepriekš paredzēto vietu skaitu sēdē nācās pavairot uz 50.

Sporta daļas vadītāja A. Taubes ierosinājumā valde piešķīra 200 dol. atbalstu Latviešu sporta apvienībai Kanadā. Par ienākumiem un izmaksām ziņoja kasieris R. Britāls. Pretkomūnistiskajai izstādei, kura bija iekārtota Kanadas nacionālās izstādes laikā Toronto izmaksāti vēl 366,90 dol., ar ko šī pasākuma kopīgie izdevumi bijuši 516,49 dol. Nule notikušajā Ziemsvētku tirdziņā ieņemti 2100 dol., bet pašreizējie izdevumi ir 750 dol. Tirdziņš šogad izdevies sevišķi labi, par ko pateicība pienākas visiem darbiniekiem un tirdziņa rīcības komitejas pr-dim A. Šternam.

Kultūras daļas vadītājs J. Gailītis ziņoja, ka Minesotas universitātes archīva latviešu nodaļai nosūtīti laikraksta „Latvija Amerikā" 10 gadu komplekti, kā arī DV mēnešraksta pēdējie gadagājumi kuŗi iespiesti Kanadā. Par DV iespiestajām skaņu platēm saņemtas atzinīgas atsauksmes, it sevišķi par Ziemsvētku plati. Pārrunājot skaņu plašu fonda darbu, valde atzina, ka līdzšinējā fonda pārvalde papildināma, tajā izraugot J. Gailīti, R. Britālu un E. Krūku, kas ir arī DV vīru koŗa priekšnieks. Paredzams, ka vienu no nākošajām platēm sagatavos Latvijas valstssvētku svinībām, tai par pamatu ņemot jau 1968. gadā ieskaņoto skaņu lenti.

Sakarā ar paredzēto vēstures materiālu vitrīnas iekārtošanu DV namā, kuŗa būs galvenokārt domāta karavīru gaitu dokumentēšanai, Toronto nodaļa ierosinājusi dažus pārkārtojumus galvenās zāles dekorējumā, šim nolūkam izraugot īpašu komisiju. Valde ierosinājumu atzina par lietišķu un ieteiktajai komisijai no sava sastāva izraudzīja J. Gailīti. Pārējos komisijas locekļus izraudzīs DV Toronto nodaļa.

Sēdes nobeigumā pr-dis E. Krūka informēja, ka 1970. gadā paredzēta Latviešu leģiona 25 gadu atcere, ieteicot to rīkot Kanadas DV nodaļai delegātu sapulces laikā 21. un 22. martā. Valde ieteikumam piekrita un vienojās aicināt par galveno runātāju majoru V. Hazneru, kas leģionāru cīņās bija viens no redzamākajiem virsniekiem.

Sēdē bez priekšsēža E. Krūkas piedalījās viņa vietnieks un kultūras daļas vadītājs J. Gailītis, sekretārs E. Jaunzars, kasieris R. Britāls, biedrzinis un sporta daļas vadītājs A. Taube, jaunatnes daļas vadītājs E. Ozols, aprūpes daļas vadītājs A. Kvēps, ārējās un iekšējās informācijas daļu vadītāji O. Ieviņš un R. Norītis, saimniecības daļas vadītājs D. Melnbārdis, Kanadas vanadžu priekšniece M. Jonāne, revīzijas komisijas sekretārs V. Brasliņš un goda tiesas priekšsēdis K. Bencons.

R. N.

Elmara Damberga zīmējums

Prognozes 1970. gadam

Vecā gada vakarā mēs mēdzam kausēt svinu un liet aukstā ūdenī, lai no šādi izlietās „laimes" ar fantazijas palīdzību zīlētu nākotni. Arī astrologi un dažāda cita veida nākotnes paregotāji gada pēdējās nedēļās izsaka savas vispārējās prognozes jaunajam gadam un izstrādā horoskopus pasaules pazīstamajām personībām, šos viņu zīlējumus plašā veidā un sensācionālā apdarē izmantojot arī presei. Tas kļuvis par tradiciju, tādēļ to ievērot grib arī LATVIJA AMERIKĀ. Tā kā latvieši pieder pie indoeiropiešu tautu grupas,esam lūguši prognozes 1970. gadam no visā pasaulē pazīstamā indiešu astrologa Sigmara Singa, kas tad arī savu uzmanību pievērsis un teleskopu pavērsis uz trimdas latviešu kultūras un miesas darbinieku, kā arī mūsu organizāciju un pasākumu nākotnes zvaigžņu rakstiem, dodot ļoti rūpīgu to iztulkojumu. Diemžēl, slavenais astrologs, līdzīgi Amerikas latviešu apvienības valdes priekšsēdim prof. P. Lejiņam, vadoties no mūsu laikraksta iznākšanas vietas, iedomājies, ka LATVIJA AMERIKĀ apkalpo tikai Kanadas latviešus, tādēļ savās prognozēs galvenokārt pakavējas pie tā, kas 1970. gadā paredzams Toronto. Sigmars Sings, kurš bez daudzām citām pārvalda arī latviešu valodu, mūsu redakcijai raksta:

Līdzšinējais apgāds Daugavas Vanags, kas ar 1970. gada sākumu praktiski izbeigs darbību, nododot savu spiestuvi un citus uzdevumus jaundibinātajai akciju sabiedrībai Amber Printing un Publishing Ltd., iesaistīsies plašā dzintara meklēšanas akcijā, kurā pieaicinās visus LATVIJA AMERIKĀ līdzstrādniekus, citus žurnālistus un literātus, abonentus, atsevišķu laikraksta numuru pircējus un arī tos, kas laikrakstu izlasīšanai aizņemas no tuvumā dzīvojošiem tautiešiem, kuru mēneša izpeļņa daudz mazāka, tādēļ var atļauties avīzi abonēt.

Laikraksta LATVIJA AMERIKĀ izdevēji, vadoties no katastrofālās pieredzes jubilāru apdziedāšanas un nekrologu apmēru un daudzvārdības lietā, konfrontēs atbildīgo redaktoru Alfrēdu Vinčelu ar speciāli sakomplektētu juristu - lojālistu komisiju. Izstrādās standarta nekrologus, tāpat standartizēs atzīmes par jubilāriem un viņu aprakstus. Nelaiku, agresīvu jubilāru un citu ieinteresēto iebildumus, prasības un sūdzības neievēros.

Lasītāju vēstuļu autori nodibinās savu profesionālo biedrību Kabatas Spuldze un, ievērojot daudzkārt izteiktos pieprasījumus, bez kavēšanās izdos divas visu laiku tik ļoti nepieciešamas rokas grāmatas — „Polemikas prasme jeb Tautiet, turies pie temata!" un „Personīgu uzbrukumu technikas kopšana jeb Kā tu man, tā es tev!" Pirmiespieduma brīveksemplārus ar „Special Delivery" piesūtīs publicētu (izdevniecībās) grāmatu autoram Tālivaldim Ķiķaukam un vēl nepublicētu dzejoļu krājumu (atvilktnēs un periodikā gulošu) autoram Modrim Lorbergam.

Virsnieku apvienība, iekļaujoties vispārējā jubileju kampaņā, izdos jauniecelto goda biedru memuāru kopotos rakstus. Vadoties no tālredzīgas stratēģijas un militārajā laukā koptās attapības, izdevēji dos smalkjūtīgas instrukcijas memuāru autoriem: neminēt armijas daļas, kurās tie kalpojuši;

(Nobeigums 8. lpp.)

PAZIŅOJUMS LASĪTĀJIEM

Jaunajā gadā mūsu laikraksta pirmais numurs iznāks trešdien, 7. janvārī.

PRĀV. RINGOLDS MUŽIKS

JAUNAJĀ GADĀ

Jūs dabūsit spēku, kad Svētais Gars būs nācis pār jums, un jūs būsit Mani liecinieki kā Jeruzalemē, tā visā Jūdejā un Zamārijā un līdz pat pasaules galam. — (Apustuļu darbi 1, 8.)

Kad mēs pulcēsimies 1970. gada pirmajā dievkalpojumā, tad ne vienā vien baznīcā atskanēs dziesma „Ar to mīļo Jēzus vārdu Jaunu gadu iesākam." Mēs lūgsim, lai Jēzus mūs vada šai gadā, lai arī šim gadam būtu Dieva svētība, lai tas būtu Anno Domini — tā Kunga gads, Dieva žēlastības gads. Dieva žēlastībai mēs varam droši nodot sevi, savus mīļos, savu tautu, lai Dieva Svētais Gars mūs vada! Reizē ar to mēs arī visi saņemam uzdevumu: jūs esat Dieva liecinieki! No šī uzdevuma izaug Dieva apsolījums: jūs dabūsit Svētā Gara spēku!

Apustuļu darbu autors, evaņģelists un ārsts Lūka, mums rāda mācekļu pēdējo tikšanos zemes virsū ar Jēzu pēc Viņa augšāmcelšanās, attēlojot viņu pēdējo sarunu. Šīs sarunas temats ir ļoti zīmīgs: mācekļus ir nodarbinājis jautājums, kas liekas ļoti laicīgs, ar stingri nacionāli-politisku saturu: „Kungs, vai Tu šinī laikā Izraēlam atkal uzcelsi valstību?" Tas ir jautājums par Izraēla tautas brīvību, par valsts dibināšanu, kurā Dievs valdītu. Un tomēr šis jautājums nav tikai mācekļu ziņkāre, tas nav tikai laicīgas dabas jautājums vien. Izraēls bija mācekļu garīgā dzimtene, kuras garīgos spēkos tie bija uzauguši. Ticība un tautība Izraēlā bija saausta vienā krāšņā rakstā, viens nevarēja iztikt bez otra. Izraēls bija Dieva izredzēta tauta, kurai piederēja daudzie Dieva apsolījumi. Kāpēc gan Izraēls nedrīkstētu būt Kristus mācekļiem tik tuvs? No šīs atbildes tik daudz kas bija atkarīgs, sevišķi pašu mācekļu darbība — Kristus vēsts sludināšana. Zīmīga ir Kristus atbilde: „Nav jūsu daļa zināt laikus un brīžus, ko Tēvs nolicis savā paša varā."

Šis mācekļu jautājums un Kristus atbilde attiecas arī uz kristīgo baznīcu vispār un uz mūsu tautu mūsu laikos jo sevišķi. Arī mums ikvienam ir degoši un sāpīgi jautājumi: kas notiks ar mūsu tautu un valsti? Cik ilgi tai vēl būs jācieš zem okupantu tērauda dūres? Cik ilgi tai vēl būs jāsmok nebrīvībā? Kāda ir nākotne mūsu baznīcai dzimtenē, kur bezdievība trako? Kas notiks ar mūsu baznīcu un draudzēm mūsu pusē, ja dzimtene netiks tik ātri atbrīvota?

Jēzus mums pats rāda, ka tam ir jāpaliek Dieva ziņā. Mūsu uzdevums kā brīvībā, tā arī tiem, kas smok verdzībā, visos laikos un apstākļos, visos kontinentos un tautās vispirms ir būt ticības apliecinātājiem, Kristus lieciniekiem.

Vācu filozofs Šellings (F. W. Schelling, 1775.—1854.) par pasauli teicis zīmīgus vārdus: „Pasaule ir kā līgava, kuras līgavainis ir miris kāzu rītā. Tā stāv gan savā greznajā līgavas tērpā, bet viņas acis ir pilnas asaru."

Reti kāds ir šīs kritušās radības noslēpumu tik uzskatāmi attēlojis kā šis vācu domātājs: pasaule ar visu savu skaistumu, spēku, zināšanām un māku tomēr ir nonākusi traģiskā bezizejas stāvoklī. Tai netrūkst mierinātāju, bet vārdi nespēj mainīt šo stāvokļu. Tomēr ir viens, kas pasaulei palīdz, — tas ir Kristus. Viņš ir vienīgais, jo Viņš ir nāvi uzvarējis. Vienīgie, kas šo noslēpumu zināja, bija Kristus mācekļi. Tāpēc viņi jau no paša sākuma neaprobežojās tikai ar darbību starp jūdiem, bet gan visās tautās. Pāvils saka, ka viņš ir parādnieks kā jūdiem, tā arī grieķiem, tas ir — visām tautām. Ievērosim arī savā vidē, ka nevis pasaule ir parādniece baznīcai, lai tai būtu gods un ietekme, bet gan baznīca un draudze stāv pasaules priekšā kā tās parādniece un kalpone.

Tāpēc lai arī mēs, jaunajā gadā ieejot, mācāmies arvien vairāk liecināt savu ticību un kalpot kristīgā mīlestībā savā apkārtnē. Mēs vērojam, ar kādu dedzību sektu locekļi evaņģelizē, ejot no mājas uz māju, liecinot savu ticību. Mums, kuriem mūsu baznīcā pieder visa Kristus mācības skaidrība un bagātība, nebūtu tik daudz jājautā, kur paliek mūsu baznīcas liecība, bet gan pašiem būtu jāsāk ar šo dienu veikt Kristus doto uzdevumu: būt Kristus lieciniekiem vietā, kur Dievs mūs ir nolicis.

Bet — kur ņemt šīs spējas un kur gūt šos spēkus? Tos nedod tikai izglītība un grāmatas, tie ir apsolīti ikvienam, kas pieder Kristum: „Jūs dabūsit spēku, kad Svētais Gars būs nācis pār jums."

Mēs pazīstam Kristus mācekļus. Viņi darbojās ar apbrīnojamu spēku un veica brīnumus, kaut, no cilvēcīgā viedokļa skatoties, viņiem trūka attiecīgās kvalifikācijas: viņiem nebija izglītības, viņi bija amatnieki, zvejnieki. Pirmo mācekļu vidū nebija neviena teologa. Tāds bija tikai Pāvils, bet viņa nebija 12 mācekļu vidū; viņš sākumā vajāja draudzi, kamēr Kristus pats viņu pieveda savai draudzei. Tas pats atkārtojies kristīgajā draudzē cauri gadsimtiem. To arī mēs esam piedzīvojuši savā tautā un baznīcā Brāļu draudzes laikā, to piedzīvo Amerikas kontinenta un norvēģu luterāņu baznīcas mūsu dienās. Kā tas iespējams, kā arī mēs to varētu iegūt?

Pie tiem, kas seko Jēzum visos laikos, piepildās Viņa apsolījums: tie saņem Svētā Gara spēku, kas dod vajadzīgās spējas un gudrību, kas vienīgais spēj vest cilvēkus atpakaļ pie Dieva. Dievs pats dod mums šos spēkus un spējas, nevis mēs paši. Tāpēc mums jāmācās Dievu lūgt ar baznīcas tēva Augustīna vārdiem: „Kungs, vispirms dodi, ko Tu pavēli, un tad pavēli, ko Tu gribi!"

Mēs nezinām, kādus cilvēkus Dievs pie mums jaunajā gadā sūtīs, bet par vienu mums jau tagad ir jābūt skaidrībā: mums visiem, ar kuriem mēs nāksim saskarē, arī ja viņi nebūtu latvieši, ir jāliecina par Kristu. Būtu bēdīgi, ja mēs to nesaskatītu, pat traģiski, ja mēs, to saskatījuši, tomēr aizbildinātos vai atteiktos to darīt. Mums būtu jāzina, ka bez Svēta Gara spēka mūsu acis kļūst aklas, ausis kurlas, bet sirdis ledainas, tikko mēs sastopamies ar postu, kas mūs tieši pašus personīgi neskar.

Mārtiņš Luters mācījis, ka ticīgie ir tie, kas tur pasaules jumtu. Mūsu dienās daudz kas pasaulē grūst, bet, kamēr būs cilvēki, kas spēkus gūst no Dieva Svētā Gara, tā bojā neies. Lai arī mēs būtu to skaitā, kas tur savas tautas un baznīcas jumtu, vairojot to skaitu, kas pieder Kristum. Tad mēs visi dzīvosim 1970. gadā par svētību, jo mūs vadīs spēks, kas nāk no Dieva!

Sakari ar dzimteni

„SARKANĀS MIGLAS" AUTORES LILIJAS ZARIŅAS ANGLIJAS LATVIEŠU KOLONIJĀS LASĪTAIS REFERĀTS

Laikrakstos lasītie garākie vai īsākie satura atstāstījumi tāpat vairāk vai mazāk precīzi formulētie citāti no Dr. med. Lilijas Zariņas referāta par sakariem ar okupēto Latviju, kuru 1957. gadā no Latvijas izbēgušā ārste un īsā laikā 3. izdevumu piedzīvojušās atmiņu grāmatas „Sarkanā migla" autore, oktobrī viesodamās Anglijā, nolasīja vairākos latviešu centros, ne vien modinājuši interesi par šo referātu arī citos kontinentos, bet, kā liecina lasītāju vēstules un dažādos biļetenos lasītais, izraisījuši arī domu izmaiņu, rakstītājiem piekrītot, papildinot vai arī strikti noraidot Dr L. Zariņas ieskatus. Tā kā pēc satura atstāstījumiem sarīkojumu atreferējumos vien grūti vērtēt referentes domas un dažādās kopsakarības, vairāki lasītāji lūguši mūsu redakciju šo referātu publicēt, lai varētu ar to pilnībā iepazīties, jo tas apskata ne tikai pašreiz ļoti aktuālu, bet arī nozīmīgu tematu. Labprāt darām to. **Redakcija**

Gribu runāt par sakariem ar dzimteni, tātad — par tematu, kurš pēdējā laikā visdziļāk saviļņojis mūsu trimdas dīķa virsmu.

Nav slikti, ja parādās tāds jautājums, kas spēj mūs saviļņot vēl 25. vai 26. trimdas gadā. Mūsu ienaidnieks labprāt gribētu, lai neviļņotos nekas vairs un lai būtu iestājies mūžīgais klusums un miers.

Nevēlos sniegt nekādas gatavas formulas un noapaļotus secinājumus. Neesmu ne politoloģe, ne sovjetoloģe, ne pat socioloģe, nedz Kremļa norišu astroloģe. Esmu savās skolās mācījusies daudz vieglākas un vienkāršākas lietas.

Ja par dzimtenes apmeklēšanas un sakaru problēmām ar Latviju tomēr runāju, tad, varbūt, tāpēc, ka mans trimdas laiks ir par pusi īsāks nekā lielumlielai trimdinieku daļai. Varbūt arī tāpēc, ka mans baigais gads ir bijis nesalīdzināmi garāks par to, kuru pārdzīvojuši mūsu trimdinieku masa.

Ir, protams, vairāki duči cilvēku šai pusē, kuru pārdzīvojumi boļševiku režīmā ir daudz drāmatiskāki par manējiem, kuriem baigo gadu skaits ir lielāks nekā man, kuriem brīvības laiks Rietumos ir vēl īsāks par manējo. Bet viņi gandrīz visi klusē viņiem vieniem pašiem zināmu iemeslu dēļ. Tāpēc runāšu pagaidām es — arī viņu vārdā un Latvijā dzīvojošo vārdā, kamēr kāds no viņiem spēs ņemt vārdu un pateikt sakāmo labāk nekā es to protu un varu.

Kas gan varētu būt mums nozīmīgāks par sakaru uzturēšanu ar Latviju, ar mūsu tautu — mūsu ieverēs, domās, izjūtās? Šķiet gan, ka nekas cits!

Savelkot kopā īsumā visu nozīmīgāko, ko gribu teikt, jāsaka, ka problēmai ir divas puses. Sakari ar Latviju, vispirmā kārtā dzimtenes apciemošana, nedrīkst būt tikai tādēļ, lai tādi vispār būtu bijuši, lai mēs varētu teikt, ka esam pildījuši savu sirds, bet ne katrreiz prāta diktēto pienākumu. Tā nav tik vienkārša lieta, kā doties uz Braitonu, Trāvemindi vai Kostabrāvu. Nožēlojamā kārtā ienaidnieks māk šos mūsu braucienus uz dzimteni, pat tuvinieku savstarpējo sarakstīšanos, izmantot sava interešu labā.

Neaizmirsīsim — mūsu ienaidniekam ir izstrādāta vesela sistēma, kā izmantot trimdinieku sakarus ar dzimteni no savu interešu viedokļa! Šī sistēma ir vairāk nekā 50 gadu veca, tā izdomāta visos sīkumos un detaļās. Vesels valsts uzturēts aparāts ar neskaitāmām ierīcēm, aģentiem un reģistriem, ar provokācijām, aizmiglošanām un izsekošanām gaida katru, kas dodas uz Rīgu. Apmeklētājs stāv viens un nesagatavots pretim vienai no pasaules vēstures lielākajām slepenās politikas mašīnērijām, kāda nav bijusi ne Ēģiptes faraoniem, ne Romas imperātoriem, ne Atillam, ne Čingeshānam.

Nevienu mirkli negribu teikt, ka nebūtu jābrauc uz Latviju ciemā un ka mums nebūtu jāizmanto visi citi iespējamie sakaru līdzekļi. Tie ir vajadzīgi mums, bet vēl vairāk tie nepieciešami latviešiem — mūsu tautas kodolam dzimtenē. Piemēri: Zviedrijas jūrnieki Rīgā, pirmās vēstules, dāvanu saiņi, Amerikas Balss radioraidījumi no Minchenes, atbraucēju vēstis. Ko viss tas mums deva? Sakari dod vēstis par brīvo pasauli mūsu tautai, liek tai nezaudēt cerības un stiprina tās pretestības garu. Tas nav apstrīdams.

Bet — nekad un nekādā gadījumā nebūtu izlaižama no mūsu redzes viedokļa šīs lietas otra puse. Mēs nedrīkstam aizmirst, ko ar dzimtenes sakariem un braukšanu uz Rīgu saprot boļševiki, okupanti, mūsu ienaidnieki. Jājautā, pirms mēs vispār šai problēmai pieskaramies, kāpēc ienaidnieks ir tik ļoti nadzīgs reklāmēt sakarus un Rīgas apmeklējumus, protams, tikai tādā veidā, kā tas to vēlas. Varbūt kāds teiks, ka boļševikiem nepieciešama ārzemju valūta — dolari, mārciņas un markas viņu propagandai un spiegošanai Rietumos. Jā, tā tas ir. Taču šis fakts problēmu tomēr nekādā gadījumā neizsmeļ.

Boļševikiem Rīgas apmeklētāji ir vajadzīgi: a) infiltrācijai, b) dezorganizācijai un dezinformācijai, c) demorālizācijai. Katrs no šiem mērķiem ir visai labi atkal un atkal par jaunu konstatēts, un man šķiet, ka katrs varēs minēt kādu piemēru. Viens vai otrs Rīgas apciemotājs, gandrīz vai pašam nezinot un bez jebkāda ļauna nolūka, tā sakot — nevilšus, ir kļuvis šādā vai tādā veidā par boļševikiem vēlamas informācijas izplatītāju. Var gadīties vēl ļaunāk — par viņu aci un ausi mūsu vidū. Un vēl ļaunāk — par viņu īpašu pavēļu izpildītāju.

Piemērs: kāda dāma kādā Vācijas pilsētā. Vispirms viņa brauca uz Latviju ciemoties, palika ilgāk nekā paredzēts. Kas tālāk noticis, grūti uzminēt. Šobrīd šī pati dāma dzīvo Vācijā kopā ar krievu — vienu no militārās misijas darbiniekiem, kuriem, kā zināms, vēl citas funkcijas. Nav šaubu, ka še radies kanālis, pa kuru aizplūst ziņas par latviešu sabiedrisko aktivitāti un daudz cita. — Otrs piemērs, atgriežoties pie jau minētā zviedru jūrnieku apciemojuma Rīgā: Mēs zinājām, ka viņu vidū ir kāds latvietis. Iedzērusi glāzi vīna vairāk, kāda Rīgas studente toreiz izpļāpāja, ka viņai bijis uzdots šo latvieti satikt, piedzirdīt un izblamēt, saucot pēc palīgiem un apgalvojot, ka tas viņai uzmācoties...

Taču ne tikai infiltrācija vien draud no Rīgas apmeklētājiem. Labticīgos tūristus boļševiki izmanto cik vien iespējams arī dezorganizācijai un dezinformācijai. Šim nolūkam pastāv ne tikai čekas vadītā „kultūras sakaru komiteja ar tautiešiem ārzemēs", bet arī šī paša pasākuma radioraidījumi un preses izdevumi. Lai minēta kaut „Dzimtenes Balss", kura iznāk jau gandrīz tikpat ilgi, cik pastāv trimda. Pēdējos gados (pašreiz īpašajā pielikumā „Svešuma Atspulgi") tā gandrīz katrā numurā uzbrukusi līdz apnikumam ar vienu un to pašu formulu: „Augstie kungi liek šķēršļus ceļā braucieniem uz dzimteni, bet mūsu prettiecīgā rīcība rod arvien mazāku atbalstu svešuma latviešos." Acīm redzot, nemitīgi un pastāvīgi tiek dzīts ķīlis trimdinieku vidū. Viens no pateicīgākajiem tematiem ir še pašā dzimtenes apmeklējumi.

Lai prominentajiem ciemiņiem Latvijā vai Pad. savienībā radītu tādu iespaidu, kādu trimdinieki vēlas redzēt un kas atbilst viņu mentālitātei, boļševiki neviena veida inscenēta izrāde nav par grūtu... Esmu par to jau rakstījusi grāmatas „Sarkanā migla" nodaļā „Teātris baznīcā".

Iznāk arī maskēti „kultūras sakaru komitejas" izdevumi Rietumos, piemēram, žurnāls „Mūsu laikmets" Frankfurtē, Rietumvācijā, kurā sludina to pašu, tikai daudz smalkākā un subtilākā veidā.

Taču visi šīs milzīgās summas būtu veltī zemē nomestas un neskaitāmās redaktoru darba stundas lieki izšķiests laiks, ja nebūtu pašu Rīgas apciemotāju! Ja nevarētu viņus fotografēt Rīgas lidlaukā vai Rīgas viesnīcā, ja nevarētu no viņiem dabūt intervijas radiofonam un avīzēm. Ļoti izdevīga šai ziņā ir viesu neuzmanība, viņiem iekrītot uz viltīgiem un viegli pārprotamiem jautājumiem, dažnedažādām cilpām un trikiem, kuros vislielākais speciālists ir radiofona reportieris Liepa. Viss, kas šādā veidā panākts un kopā sameistarots, tūlīt tiek pasniegts tiklab latviešiem Latvijā, kā arī trimdiniekiem svešumā. Lai atceramies tikai dažus zīmīgākos gadījumus, piemēram, kāda prāvesta apciemojumu Rīgā un visiem zināmos notikumus un pēcspēli, tāpat kādu politiski visai naivā dzejnieku mikrofona priekšā Rīgā un citus naivitātes apliecinājumus. Šādi gadījumi veicina dezorientāciju un dezinformāciju par mūsu dzīvi, par mūsu izredzēm, par faktisko stāvokli Latvijā.

Katram ieteicams izlasīt Džordža Orvela romānu „1984". Tajā spilgti parādīts, kas komūnistu uztverē ir t.s. „patiesības ministrija" un kā nodarbojas ar patiesības viltošanu un dezinformācijas sēšanu.

Gala mērķis taču ir un paliek mūsu morāles graušana tiklab dzimtenē, kā trimdā. Boļševiku mērķis ir panākt, lai mēs zaudētu cerības, lai mēs nāktu pie secinājuma, ka nekas nav darāms ne šajā, ne otrā pusē dzelzs aizkaram. Viņi grib iedēstīt pārliecību, ka nekam nav nekādas jēgas un pašreizējā kārtība Austrumeiropā ir negrozāma, likteņa uzlikta un Dieva akceptēta.

Viss neiedomājami plašais komūnistu propagandas aparāts kalpo šim mērķim, visa Maskavas

(Turpinājums 6. lpp.)

LATVIJA AMERIKĀ

92. N-RS SESTDIENA, 1969. GADA 31. DECEMBRIS

GALVENĀ REDAKCIJA TORONTO

Atbildīgais redaktors — Alfrēds Vinčels, 508 Palmerston Blvd. Toronto 174, Ont.; tālr. 531-4533. Vietējo ziņu redaktors Krišs Sidars, 34 Pasadena Gardens, Toronto 325, Ont.; tālr. 766-2261.

Redakcijai tiesības manuskriptus pēc vajadzības īsināt. Neizlietotos manuskriptus neuzglabā, bet uz vēlēšanos sūta atpakaļ, ja pievienota pastmarka (Kanādā) vai starptautiskais pasta kupons (citās zemēs). Ar autora vārdu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas ir rakstītāja personīgs ieskats un ne katrā gadījumā atbilst arī redakcijas viedoklim.

Abonēšanas maksa Kanādā un ASV —

par mēnesi $2.00, 3 mēn. $5.50, 6 mēn. $10.00, 1 gadu $18.00. Atsevišķa numura cena 25 centi. Sludinājumu maksa: sludinājumu daļā $2.20, bet tekstā $4.20 — $6.40 par 1 collas slejas telpu.

LASĪTĀJU VĒSTULES

KĀDI PĀRPRATUMI?

M. Lorbergs, Toronto (pēc vēstules paraksta LA 85. numurā), jautā trim dzejniekiem — Eduardam Freimanim, Veltai Tomai un Ainai Zemdegai, vai viņu darbu publikācijas Pad. savienībā izdotajos latviešu valodas izdevumos (Karogs, Literātūra un Māksla, Svešuma Atspulgi un, iespējams, arī citos) esot ar šo dzejnieku piekrišanu vai literāra zādzība.

Kādi „eventuāli pārpratumi" ir M. Lorbergam jānovērš, to es nezinu. Tie, jādomā, ir tikpat personiskas iedabas kā manējie, šo neprasīto vēstuli rakstot. Nezinu gan, kādēļ labgribīgais pārpratumu novērsējs savu „glābšanas akciju" neattiecina arī uz Uldi Ģērmani, Irmu Grebzdi, Mārtiņu Zīvertu, Anšlavu Eglīti? Protams, Jaunsudrabiņš no Aizsaules vairs nevar „eventuālos pārpratumus" novērst, bet dzīvie, kas publicēti ārpus trim pieminētajiem, būtu tāpat jānoprātina... Bet vai viņi atbildēs, to es nezinu. Varbūt M. Lorbergs varētu savu izziņas vajadzību pieciest līdz tai dienai, kad arī kāda mana peršiņa vai stāstiņš tiks tanī grēcinieku pusē „nopublicēts", tad es centīšos atbildēt tik patiesi, itin kā atrastos mūžam mūžos „nemaldīgās" čekas, gestapo vai mūsu pašu polītpārvaldes „nevainīgajā ziņkārībā"...

Valentīns Pelēcis

★

PALDIES!

Pateicos „Latvija Amerikā" redakcijai un korespondentiem par plašajiem Amerikas latviešu jaunatnes apvienības 17. kongresa atreferējumiem laikrakstā. Ceru, ka tie sniegs daudz ierosmju jaunatnes darbam nākotnē.

Būdams ALJAs 17. kongresa rīcības komitejas priekšsēdis, es vēl vēlos īpaši pateikties tiem Kalamazū latviešu jaunatnes pulciņa dalībniekiem, bez kuru darba prieka un izturības kongresa technisko darbu veikšanā kongress nebūtu varējis iztikt. Paldies Dainai Aistarai, Zanei Balkai, Mārai Baškerei, Intai Bērstei, Ilzei Bērziņai, Zigridai Bērziņai, Mārītei Grīntālei, Sarmītei Kajakai, Mārītei Laurēnai, Sandrai Miķelsonei, Dainai Riekstai, Sniedzei Ruņģei, Mārai Skrupšķelei, Marutai Šmitai, Dainai Vizulei, Jānim un Jurim Baltmanim, Jānim Baškeram, Agrim un Modrim Krautmanim, Atim Lizenbergam, Arnim Ponem, Raitim Ruņģim un Raimondam Ziemelim.

Austris Ruņģis
ALJAs 17. kongresa rīcības komitejas priekšsēdis

★

BRĪVU DOMU, NE — NAIDU

Ziemsvētki un gadmija ir pārdomu laiks. Brīvajās dienās mums ne tikai rodas izdevība priecāties un satikties, bet arī vienatnē pārdomāt aizvadīto laiku un apsvērt, ko varētu dot nākotne. Tas ir labi. No pagātnes mums esot jāmācās, nākotnei — jāgatavojas.

Izmantojot šo izdevību, latvietis pārdomā attieksmes ar sabiedrību, kurā tas dzīvo — amerikāņu, kanadiešu vai citu. Viņš pārdomā arī savu dzīvi, vai tā ir pilnvērtīga un vai zināma daļa veltīta latviešu tautas labā. Kā ir ar latviešu sabiedrību, kurā viņš, būdams latvietis un sevi par latvieti atzīstot, ir zināma daļa? Kādus pienākumus viņš ir izpildījis, kādus — ne? Atkarā no iespējām, temperamenta, līdzekļiem un citiem apstākļiem darbošanās latviešu tautas un latviešu sabiedrības labā var būt lielāka vai mazāka, bet tai jābūt īstai un patiesai, ne tikai — tēlotai.

Darbošanās latviešu centrālajās un lokālajās organizācijās prasa saskarsmi ar citiem. Ja cilvēks negrib būt tikai statists, viņam jādarbojas, jārunā. Un runājot gadās, ka ne visi piekrīt izteiktajai domai. Demokratijās tā ir pavisam parasta lieta, taču ar latviešiem dažkārt ir citādi. Ja viens kapa pieminekļa metā vēlējies stilizētu sauli ar četriem stariem, otrs — tikai ar trim, tad kādreiz domstarpības tik nenozīmīgā jautājumā var izvērsties par naida cēloni divu kārtīgu, godīgu latviešu starpā. Ja viens spēj lasīt un saprast modernistes uzrakstītu romānu, otrs — ne, sabiedrībā par šādu jautājumu atklāti izsakoties, var iegūt ienaidniekus, kas vairs neatņem sveicienus.

Kāds amerikāņu rūpniecības preču aģents reiz teica: „Tu vari runāt par visu, tikai liec mierā reliģiju, politiku un otra sievu." Latviešiem neaizkaramo tematu saraksts ir daudz garāks. Komūnisms, braukšana vai nebraukšana uz dzimteni, runas un rakstu brīvība ir visbīstamākie temati. Ja runājam par trūkumiem latviešu raksturā, tad iecietības trūkums ir viens no smagākajiem. Dažkārt pretēju uzskatu cilvēkam tūdaļ bez liekas apdomāšanas piekabina fašista, komūnista vai tautas nodevēja apzīmējumu.

Lielajās tautās tas ne vienmēr tā. Miljonārs Mots, kas pats balsojis par Goldvoteru un Niksonu, atzīst, ka ir pretējos ieskatos kā viņa dēls, kas balsojis par Hamfriju un Lindseju. „Lai viņš dara, kā vēlas, bet pats arī lai uzņemas atbildību," saka vecais Mots. Mūsu sabiedrībā bieži vien tā nav. Esam neiecietīgi, kļūstam nīgri pret katru citādu domu un drīz vien jūtam naidu pret cilvēku, kas ir tāds pats latvietis kā pats. Dažreiz ar naidu vien nepietiek — iedomātajam ienaidniekam „jāiegriež". Šī „tiesāšana" bez tiesas var ilgt gadiem, un tai par cēloni var būt pavisam niecīgi iemesli.

Pārdomu stundās mums jācenšas padomāt, ka mūsu pretinieki ne vienmēr ir arī mūsu ienaidnieki, ka ne vienmēr cits priekšlikums vai ierosinājums ir nelietīgs, ļauns un nekam nederīgs, kaut pirmajā mirklī tāds liktos. Visu var noskaidrot pārrunās ar pretējo pusi. Ieskatus nemainot tikai muļķi un mirušie...

Jaunajā gadā, vēl labāk nākošajos gados, debatēsim, bet neturēsim naidu. Respektēsim viens otru kā latvietim pienākas respektēt otru latvieti. Naidu atstāsim īstajiem ienaidniekiem.

Kārlis Ķezbers

ED. KEIŠA LATVIEŠU VALODAS KURSS (2)

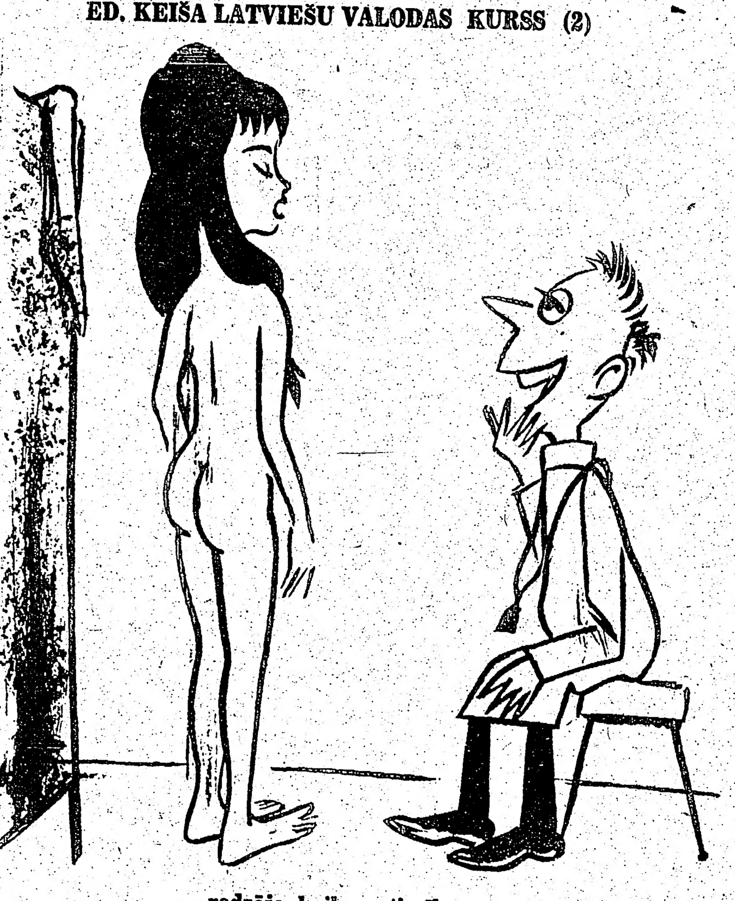

...redzēja kailu patiesību...

KĀRLIS ZUTIS

Starptautiska lieta

ATMIŅU FRAGMENTS

1945. gada pavasarī, kad Lielvācijas sapnis kā kāršu namiņš bruka kopā, mēs, daudzu Eiropas tautu ļaudis atradāmies vācu zemē. Neziņā skatījāmies, kas nu notiks? No austrumiem bija atvēlies stepju masu vilnis, rietumos sabiedrotie iekārtojās trīs pārvaldes zonās. Es ar savējiem pagadījāmies britu pārvaldes joslā.

Tad sākās tautu plūsma mājup. Rietumnieki — gan bijušie kara gūstekņi, gan ar varu atvestie strādnieki — aizlasījās ātri. Pazuda franči, holandieši, beļģi. Arī daļa poļu teica: „Braucam mājās!", bet citi poļi tiem rādīja dūres, jo uz Varšavu vēl nebija ejams.

No baltiešiem uz dzimtenes pusi devās tikai retais. Angļu pārvaldes kungi bija nesaprašanā: „Nu jūsu dzimtene brīva! Ko vēl te gaidāt? Ko kavējaties?" Pat lapas izsniedza, kurās bija ierakstāms, kāpēc nebrauc mājās... Un mēs, kas pa šo laiku bijām jau savākti nometnēs, lapās rakstījām: „Aizvāciet savus sabiedrotos no mūsu zemes, tad brauksim!" Lapas gan nebija jāparaksta, bet atbildes visas bija gandrīz vienādas. Tad sāka mūs it kā kukuļot: piesolīja pāris lieku pārtikas saiņu, lai sekmētu mājās braukšanu. Mēs bijām muļķi, mēs tos neņēmām, bet sajozām vien ciešāk jostas. Toties daži poļi bija prātīgāki: tie pēc pakām gan aizgāja, paņēma tās, bet mājās vis nebrauca.

Kāds miljons „pārvietoto personu" it kā iesala nometnēs. Nu bija jāizdomā kādi plāni, ko ar visu to masu darīt? Radās visādi izceļošanas projekti... Stiprākie sāka arī aizbraukt; tos labprātāk kaut kādam „melnajam darbam" humānie rietumnieki gribēja ņemt. Es pats aizķēros diezgan ilgi: nebiju nekāds jaunais, veselība tāda šaubīga, arī mans īstais arods — skolotāja darbs — nekur nebija vajadzīgs. Sākumā jau neņēma arī ģimenes cilvēkus. Tā nu katrs dzīvoja, kā padevās. Man gadījās darbi: gan kā „pārvietoto personu" nometnītes komandantam, gan vēlāk arī kā skolotājam bēgļu skoliņā. Nometnes lēni dila, tukšojās. Tās tika arī apvienotas, un no vienas vietas bija jāļaujas sevi pārvietot uz citu vietu. Reizēm šādu pārcelšanos varēja izdarīt uz paša vēlēšanos, protams, ar uzraudzītāju angļu iestāžu piekrišanu. Tad arī dažreiz iznāca iekļūt kādā mierīgākā vai vērtīgākā amatā. Visi toreiz bijām t.s. labuma meklētāji.

Man kāds labvēlis teica:

„Tu esi jau bijis konmandants, esi skolotājs, un tādu tieši meklē kāds angļu pārvaldīts bērnu nams!"

Uzmeklēju šo noteicēju angli, šo bērnu namu. — Kaut vairāki gadi jau bija pagājuši kopš kara darbības beigām, te vēl bija bērni, gan noklīduši no saviem vecākiem, gan tādi, kuriem vecāki gājuši bojā. No 17 dažādām tautībām.

Man anglis-direktors patika, un es, liekas, šķitu derīgs arī viņam. Tā lieta tika ievadīta. Cerēju ar šo angli labi sastrādāties. Viņš būs direktors, es viņam padots komandants.

Tomēr ap to laiku dekorācijas mainījās ātri. Kad visas formālitātes bija kārtībā, ar ģimeni un pāris saiņiem ierados jaunajā darba vietā. Anglis tur gan vēl bija, bet izrādījās, ka jaunā direktrise būs dāma — Miss Gvendolīna... Un viņa tūdaļ man paskaidroja, ka te būs jādarbojas vairākās valodās, ka te „Save the Children Fund" aprūpē atrodas visādi bērni...

Kad apskatījos apkārt, redzēju, ka nometne gan bija skaistā vietā, patīkamā dabas stūrītī, bet ēkas vecas un maz piemērotas... Un personāls zem šīs direktrises-anglietes bija tikpat raibs kā bērnu sastāvs. Te bija poļi un ukraiņi, igauņi un latvieši, nenoteicamas tautības bērni. Sāku pamazām iejusties amatā un pienākumos. Arī manai sievai tika audzinātājas darbs. Sapazinos arī ar personālu.

Ēdienu reizēs galda galā tikpat kā priekšsēdis sēdēja nometnes šoferis — latvietis. Viņš bija runīgs cilvēks, labs arī skatā — blonds, zilām acīm; Austrumlatvijas puisis, kas izgājis kauju laukus. Tā nu viņa runā bija daudz bravūras, sirsnības, bet nevarēja noliegt, ka viņam piemita arī tieksme citus uzvilkt uz zoba, pat paņirgāties. Izcilu stāvokli viņam — Boļeslavam Kuncānam — piešķīra tas, ka viņu varēja ieskaitīt laimīgajos, kuri bija relātīvi bagāti. Viņa brālis jau dzīvoja aizjūrā. Boļeslavs pat informēja, ka brālis esot garīdznieka kārtā. Un tā nu viņam pienāca saiņi, pat visai pieklājīgu drēbju saiņi. Boļeslavs bija apģērbies kā kungs, un tas iedzina respektu arī direktrisei-anglietei. Bez tam: kas gan būtu nometne Vācijas laukos, ja tieši šoferis nebūtu tas, uz kuru var paļauties? Tā nu mūsu direktrises Gvendolīnas acīs Boļeslavs bija pārāks par visiem citiem, pat par bijušo poļu virsnieku, kas arī bija viens no audzinātājiem, pārāks arī par bijušo Latvijas tautskolu inspektoru, kas še vadīja skolu.

Ar pārākuma smaidu tad nu Boļeslavs prezidēja, runāja vairāk par visiem, pašapzinīgi smaidīja, labprāt klāstīja savus kara laika piedzīvojumus. Viņš bija viens no tiem laimīgajiem, kas saprata, ka jucekļa laikā nav vajadzības doties gūstā. Mēs viņā klausījāmies ar bijību, jo, būdami vecāki gados, nebijām austrumu stepju uzmākšanos tieši apkarojuši. Šad tad gan kāds pavīpsnāja un iemeta pa piezīmei. Boļeslavs tad piesarka kā jauna meitene. Viņš bija ļoti jūtīgs... Mazāko nieku uztvēra kā šaubas vai pat apvainojumu. Par citiem toties viņam labprāt patika pazaimoties.

Ar laiku man radās pat zināma cienība pret Boļeslavu, jo varoņstāsti, arvien atkārtojoties, ieguva ticamības nokrāsu. Kaut ieroči bija jānodod angļu militārajai pārvaldei, Boļeslavs tomēr nešķīrās no savas pistoles. Vismaz man viņš to pat parādīja.

„Drošs paliek drošs!" Boļeslavs noteica.

Tā kā biju nometnes komandanta kārtā, tad direktrise Gvendolīna man uzticēja visas nepatīkamās lietas, sev paturot patīkamākās. Tā, piemēram, ja radās pārpratumi ar vācu maizniekiem vai miesniekiem, kuri mūs apgādāja, pie tiem bija jābrauc man, kaut Gvendolīna pati runāja diezgan labi vāciski. Es tad teicu:

„Boļeslav, brauksim! Anglietei atkal neštimmē ar beķeri, ar kuponiem, ar norēķināšanos!"

Tā ar Boļeslavu sadraudzējos tuvāk. Braucām un runājām par šo un to, bet zināma savstarpēja sirsnība radās. Ar vāciešiem allaž izkārtojāmies labi, jo mana mēle bija lunkana diezgan, tāpat savā smaidā ieliku pietiekamu daudzumu draudzības. Parasti jau vaina izrādījās mūsu direktrises pusē. Allaž viņa bija likusi gatavot kaut ko „ekstrā", bet par to bija dodami kuponi.

Mājup braucot, izkārtojām arī šo to pie gaļas apgādes darbiniekiem. Tie labsirdīgie ļaudis sāka jau pārdot dažas lietas arī bez kuponiem. Tā vienmēr labā omā griezāmies mājup.

Reiz šādā braucienā Boeļslavs ieminējās:

„Vai negribat paskatīties, kur sev domāju zemi pirkt?"

„Labprāt!" es atteicu. „Bet vai tad tu domā šeit palikt, aizķerties? Vairums taču taisās braukt prom."

„Tā jau ir!" Boļeslavs piekrita.

„Bez tam tev brālis aizjūrā!" es atsāku. „Tev vieglāk nekā dažam labam būs dabūt galvotājus. Tavs brālis taču pat lielā garīdznieka amatā, un tiem tagad teikšana!"

Mašīna nogriezās kādā blakusceļā. Pēc mirkļa Boļeslavs pieturēja. Izkāpām. Apkārt bija lauki, tāda kā birzs, arī visai stāvas gravas mala. Neziņā vēros apkārt.

„Kur tad tas paredzamais gabals?" ieprasījos.

(Turpinājums sekos)

Angelika Gailīte

Grūtās un sarežģītās cīņas

ADOLFS KLIVE „BRĪVĀ LATVIJA", IZDEVIS APGĀDS GRĀMATU DRAUGS 1969. GADĀ.

(Nobeigums)

1917. gada 3. septembrī Rīgai krītot vācu varā, Viskrievijas pilsētu savienības pārtikas nodaļas vadītājs Z. Meierovics un A. Klīve evakuējās uz Maskavu, kur viņiem bija jau kantoŗa telpas. Pieredzējuši krievu armijas chaotisko bēgšanu no Rīgas frontes, viņi izšķīrās, „ka Latvijas nākotnes veidošanai jāmeklē jauni ceļi, kas sniedzas pāri Krievijas robežām" (220), un jau 12. septembrī nolēma aprunāties ar Lielbritanijas pārstāvi Maskavā. Viņus pieņēma vicekonsuls, kas labi runāja krieviski. Tam viņi izstāstīja savu pieredzi, uzsveŗot, ka vienīgie kaŗavīri, kas turējušies vāciešiem pretī, bijuši latviešu strēlnieki, ka šo ‚disciplinēto kaujas vienību vajadzētu saglabāt, radot viņiem jaunu mērķi, par ko cīnīties. Tāds mērķis varētu būt neatkarīga Latvija" (222). Anglijas konsulārais pārstāvis viņus labi saprata; atzina, ka latviešu strēlnieki cīņā pie Rīgas izglābuši krievu 12. armiju no kauna pilnā gūsta; ka pēc uzvaras pār vāciešiem latviešu prasības ievērošot, bet vispirms jāuzvar Vācija; lai to panāktu, nedrīkstot vājināt sabiedroto Krieviju. Latviešiem jābūt piesardzīgiem. „Tādus izteicienus, kā latviešu valdība un latviešu neatkarība, nedrīkstot lietot, ja gribot cerēt uz sabiedroto atbalstu" (222).

Valsts padomniekam J. Goldmanim bijusi līdzīga saruna ar Francijas militāro atašeju Pēterpilī. Francijas pārstāvis apsolījies palīdzēt latviešiem, kur vien varēšot.

„Vienojāmies, ka cīņa par Latvijas pilnīgu brīvību jāuzsāk nekavējoties. Jādibina Nacionālā padome, kā visu latviešu augstākā iestāde, kas vadītu brīvības cīņu" (223), Tās organizēšanas sapulce sanāca Pēterpilī 1917. gada 15. oktobrī uz valsts domnieku J. Goldmaņa un J. Zālīša aicinājumu. Tanī piedalījās organizāciju pārstāvji, zemnieku savienības locekļi u.c. sabiedriski darbinieki. Sapulci atklāja J. Goldmanis par tās vadītāju minēja A. Klīvi. Viņam stingri atsakoties, tikai J. Čakste, pret kuŗu autoram visnotaļ vērojams dziļš respekts, spēja viņu pārliecināt to pieņemt. Nolēma aicināt latviešu organizācijas un abus valsts domniekus, sociāldemokratus un komūnistus. Šīm organizācijām piešķirt 43,5% visu balsu, „lai tās ieinteresētu piedalīties NP" (225). Nolēma Nacionālās padomes dibināšanas sapulci sasaukt Latvijas teritorijā, Valkā, 1917. gada novembrī.

Cik nopietni toreizējie latviešu piegāja savam uzdevumam — izcīnīt Latvijas brīvību, liecina autora stāsts, ka J. Čakstes ierosmē aktīvākie darbinieki, jau gatavojoties Nacionālās padomes dibināšanai, nolēmuši sapulcēties, lai iztirzātu jautājumus par Eiropas politisko attīstību. Šais sanāksmēs J. Čakste devis pārskatu par posmu no Vīnes kongresa 1815. gadā līdz 19. gadsimta vidum; par otru posmu līdz pirmajam pasaules kaŗam referējis otrs jurists J. Zālītis. Visi jautājumi karsti izdebatēti un taisīti secinājumi, saskaņā ar kuŗiem rīkoties cīņā par Latvijas brīvību, orientējoties uz sabiedroto pusi.

Laikā starp abām sapulcēm Krievijā bija notikusi otra revolūcija: 7. novembrī (25. oktobrī, v. st.) Kerenska valdība bija gāzta, Pēterpilī un Maskavā bija nodibinājusies boļševiku vara. Centrāla latviešu iestāde bija vajadzīgāka nekā līdz tam.

Nacionālās padomes dibināšanas sapulcē Valkā piedalījās visu Latvijas zemes padomju pārstāvji, pilsoniskās latviešu organizācijas un partijas. Balss tiesības bija arī abiem valsts domniekiem. Bet sanāksmē nepiedalījās ne sociāldemokrati, ne komūnisti, kaut pēdējie bija publicējuši dekrētu par pilnīgu pašnoteikšanos visām Krievijas tautām. Latviešus, kas gribēja dibināt savu valsti, „komūnisti sāka dēvēt par kontrrevolūcionāriem" (228).

J. Goldmanis, atklājot sapulci, ieteica dibināt Nacionālo padomi, kuŗas vadībai varētu uzticēt turpmāko Latvijas likteni. Par sapulces vadītāju ievēlēja A. Klīvi, par viņa biedriem Z. Meierovicu, V. Rubuļu un J. Palcmani. Sapulce pieņēma nosaukumu Latviešu pagaidu nacionālā padome un atzina sevi par augstāko latviešu iestādi. Ievēlēja komisiju Z. Meierovica vadībā sarunām ar strēlnieku organizāciju „Iskolats". Sarunām nebija panākumu: „Iskolats atzīst padomju varu un nevar ielaisties uz kādu vienošanos vai sadarbību ar kontrrevolūcionāriem" (231). Deklarāciju par Latvijas valsts pasludināšanu, dibinoties uz pašnoteikšanās tiesībām, uzdeva izstrādāt K. Skalbem ar tiesībām pieaicināt palīgos katru Nacionālās padomes delegātu.

Deklarāciju „Visiem latviešiem" atzina par lielisku. Sastādītāji, ievērojot visus apstākļus, bija ņēmuši par pamatu juristu J. Čakstes, A. Berga un J. Zālīša formulējumu: „Latviešu Pagaidu Nacionālā Padome, pasludina, ka Latvija, t.i. Kurzeme, Vidzeme un Latgale ir autonoma un nedalāma valsts vienība, par kuŗas iekšējo iekārtu un attiecībām uz ārieni lems vispārēja Satversmes Sapulce, kuŗa izteiks tautas gribu" (233). Deklarāciju iespieda 10.000 eksemplāros un plaši izplatīja tautā un armijā.

(Nobeigums 6. lpp.)

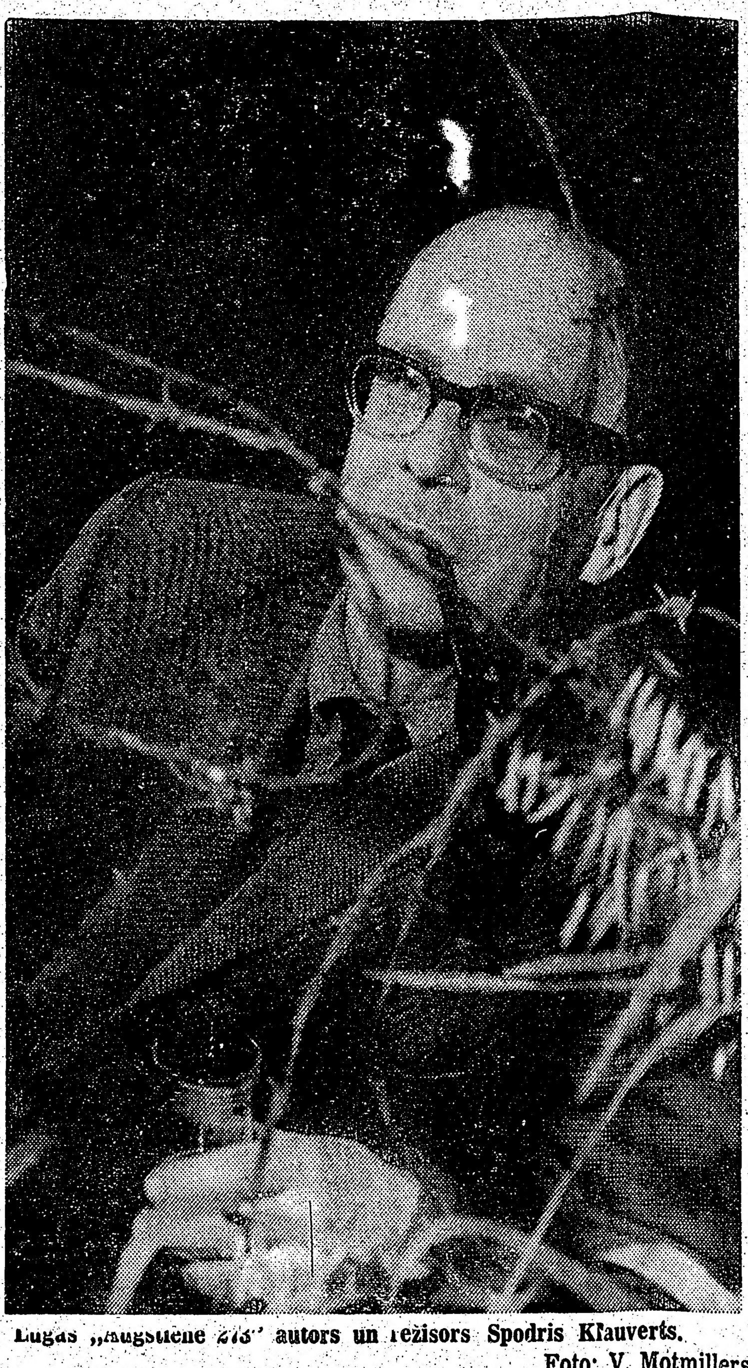

Lugas „Augstiene 273" autors un režisors Spodris Klauverts.
Foto: V. Motmillers

Lidija Lideka

VILKU MĒNESIS

Atmanies bijīgs!
Dzird akaču purvos vītero putns
Zilzaļu mētru lapās?
Klanās kasandras zvani
Pret sauli?
Jeb skalbes drīksnas —
Gaŗas un platas?
Nē! —
Virs zemes ir vilku mēnesis
Meža laumu un puteņu laiks.
— Kad logi un ūdeņi aizviz,
Un mākoņu lāči piktojas
Aiz sērsnu gārsas.
Kad vadātājs piesitas
Puteņu naktī —
Zem āža zīmes,
Jo ir raganu laiks!
Kad meža laumas dairās
Purvu aklajos akačos
Kailas, —
Alkainām mutēm, liesmu acīs
Kaitējas paijām
Zem čigānu saules.
Plandoties kapara rudiem matiem
Pār augumu visu —
Vilina gājēju vēlinu
Atspulgu lokā —
Saldiem, guldzošiem smiekliem,
Kas reibina sirdi kā madaras zieds
Vasaras saulgozī.
Atmanies bijīgs!
Virs zemes ir vilku mēnesis
Meža laumu un puteņu laiks.

Jauns darbs mūsu drāmatiskajā literātūrā

SPODŖA KLAUVERTA SKARBO DIENU SPĒLE 3 CĒLIENOS „AUGSTIENE 273" SIDNEJAS LATVIEŠU TEĀTRĪ

Šoreiz vēlos lasītājiem sniegt gaŗāku un mazliet vispusīgāku apcerējumu par samērā jauna autora samērā jaunu lugu (pirmizrāde notika 1969. gada septembrī Adelaidē): mazliet gaŗāku tāpēc, ka, pēc vairākām pazīmēm spriežot, mūsu drāmatiskā literātūra kļuvusi par vienu patiešām drāmatisko literāru darbu bagātāka; mazliet vispusīgāku savukārt tādēļ, ka šai rakstā esmu izmantojis vairāku speciālistu izteiktās domas par šo skatuves darbu. Domāju, ka būs interesanti zināt, ko saka pats autors par savu darbu, tad — Adelaides latviešu teātŗa kritiķe Margarita Biezaite, rakstnieks Osvalds Lācis un Sidnejas latviešu teātŗa kritiķis Kārlis Freimanis.

Pats autors saka: „Šai lugā tēlots kāds epizods austrumu frontē 1944. gada pavasarī. Cīnītāji — latviešu leģionāri — atspoguļo tautas seju: ikkatrs no viņiem ir individs ar savām labām un sliktām īpašībām. Viņi nav ne pārcilvēki, nedz gļēvuļi, un ikviens no viņiem nes sevī vispārcilvēciskas izjūtas un īpašības — drosmi, bailes, biedriskumu un egoismu, varaskāri un sīko mantrausību, mīlestību, greizsirdību, kristiānismu un māņticību, fatālismu un primitīvā cilvēka bailes. Taču ikviens no viņiem vispirmā kārtā ir c i l v ē k s. Kaŗavīrus kopā saista leģiona disciplīna un bailes no pretējās puses, kas kā iznīcības mēris nāk no sarkanajiem austrumiem. Līdzās frontes ikdienai lugā skarts savdabīgs erotisks greizsirdības temats, kas vijas cauri lugas drāmatiskajā kāpinājumā. Šobrīd 'Augstiene 273' ir vienīgais drāmatiskās literātūras darbs, kas veltīts latviešu leģionāru cīņām."

Kad „Augstieni 273" pirmo reizi izrādīja Austrālijas latviešu 9. rakstnieku dienās Adelaides latviešu teātris, par šo lugu un izrādi kritiķe Margarita Biezaite cita vidū rakstīja: „Liktenība — nenoversamība un cilvēka prātam nekontrolējama darbība vijas cauri visai lugai. Autors lugā izveidojis jo spilgtus tēlus un liek tiem darboties austrumu frontē 1944. gada pavasarī." Pēc izrādes analīzes M. Biezaite savu vērtējumu pabeidza ar konstatējumu: „Spodŗa Klauverta jaunā luga ir vērtīgs pienesums latviešu drāmas literātūrā."

Rakstnieks Osvalds Lācis par šo lugu saka: „Autora nolūks nav sniegt vienīgi saistīgu kaŗa epizodu. Autoram tā ir arēna kāda pavisam cita veida iekšējas dabas norišu izgaismošanai. Mājiens tam ir skaitlis 273, kas topografiski gan pauž, kā parasti, augstienes pacēlumu virs jūras līmeņa, bet tas pats skaitlis, apvērsts minusā, ir zīmīgais absolūtā aukstuma punkts, kuŗā jāizdziest jebkurai dzīvībai". O. Lācis savas pārdomas par šo darbu pabeidz ar atzinumu: „Klauverta darbs akcentē, ka bez ārējām dzīvības problēmām pastāv vēl citas, pat izšķirīgākas cilvēka eksistencei — viņa iekšējās."

Kritiķis K. Freimanis savu vērtējumu iesāk tieši un nepārprotami: ‚Spodŗa Klauverta lugai 'Augstiene 273' ir l i t e r ā r a v ē r t ī b a." Pazīstot K. Freimani un zinot, ka viņš ar vārdiem lēti nemētājas, ir jāpieņem, ka tiešām radies jauns literārs darbs mūsu drāmatiskās literātūras laukā. Teikto pastiprina arī jau iepriekš minēto vērtētāju domas. Tā kā K. Freimanis devis līdz šim vispamatīgāko šī drāmatiskā darba novērtējumu, tad ir vērts pie tā pakavēties mazliet vairāk. Viņš atzīst: „Šīs lugas pamatā ir uzskats, ka 'cilvēks domā, Dievs dara': ne kristiešu priecīgais skatījums, bet sengrieķu traģiskais. Iznīcības saltā dvaša (simboliski — 273 gradi) spēlējas ne tikai ar mazas leģionāru grupas dzīvību, bet skaŗ arī to raksturus, kuŗi kļūst arvien ciniskāki un netīrāki. Roku rokā ar iznīcības motīvu iet vientulības motīvs. Zemnīca pieblīvēta ar leģionāriem, kas smejas, ālējas, ķildojas un atceras. Mēs tos atrodam vientuļus un pametam vientuļus. Sīkās draudzības saites, kuŗas vēl eksistē sākumā, pārtrūkst lugas risinājumā. Šo nespēju sirsnīgi izrunāties, dalīties domās, just otram līdz lugā labi atbalsta drāmatiķa stils. Kaŗavīru žargons gan ir asprātīgs un interesants, bet nabadzīgs, ja jāizteic jūtu nianses. Kaŗavīriem atceroties pagājušos laikus, skatuves malā iedegas 'pagātnes podests'. Še raksturi runā pieņemtās frazēs un klišejās. Rezultātā skatītājs apjauž ne vien faktu, ka kādas ģimenes dzīve ir sairusi, bet arī sameklē tam iemeslus: šiem cilvēkiem nav nekā kopīga, tie ir vientuļi. Pat kāda kaŗavīra mates stāsts izskan frazēs, 'paceltā stilā'. Nav brīnums, ka kaŗavīrs viņu nebija apmeklējis. Tā Klauverta spēle 'Augstiene 273' kļūst par noskaņu spēli, kuŗā raksturi pasīvi gaida, kad liktenis klauvēs pie durvīm. Kad tas klauvē, tie apzinās, ka ir noticis, kam bija jānotiek. Cilvēka daļa ir to panest. — Šāda veida lugu nav viegli inscenēt. Tāpat kā Čechova lugās, katram aktierim ir jātēlo raksturloma, kuŗā zem šķietami nenozīmīgā teksta viņam jāveido savdabīga, spilgta loma. Galvenā problēma ir neizplūst plašā, daudzveidīgā tēlojumā, bet koncentrēties ap dažām rakstura īpašībām, tās izstrādājot sīki jo sīki."

Tālāk K. Freimanis diezgan plaši izsakās par lugas iestudējumu Sidnejas latviešu teātrī, to atzīstot visumā par izdevušos, un par katras lomas tēlotāju, reizē dodot savu vērtējumu arī par pašu tipu vai skatuves tēlu, kādu autors to varētu būt iecerējis. Tā, piemēram, par Alberta tēlu K. Freimanis izsakās: „Šo tēlu, kam patīk sevi sodīt, kam ciešanas sagādā prieku un kas, acīm redzot, slimo ar depresīvo psīchozi un fizisku impotenci, J. Kauķis tēloja ar biežiem dusmu izvirdumiem, mazāk vēršoties sevī."

Interesanti ir salīdzināt divus vērtējumus par šīs lugas „slikto" tēlu, leitnantu Jekalu. Osvalds Lācis to raksturo: „Līdzās krietnam virsniekam redzam karjēristu — savtīgu, godkārīgu mutes varoni, kas, sev pašam jau laikus nodrošinādams izglābšanās iespēju, trenc viņam pakļautos cīnītājus bezjēdzīgi nāvē." Kārlis Freimanis par šo tēlu saka: „J. Pelša leitnants, autora ironija par naīvu jūsmotāju, šķita pamatlīnijās pareizi iecerēts. Viņš nav gudrs karjērists, kas sevi ierīko siltā vietiņā, kamēr no citiem prasa patruļas krievu nocietinājumu līniju priekšā. Viņš ir sirsnīgs ticētājs saukļiem un frazēm, tipisks sava laikmeta produkts." Te gan tūlīt jāpiezīmē, ka O. Lācis šo tēlu vērtē pēc lugas teksta, bet K. Freimanis vairāk pēc aktieŗa tēlojuma. Bet tā kā lugas inscenētājs un režisors bija pats autors, tad rakstītajam un lasītajam ar tēloto un redzēto vajadzētu sakrist.

Kaut dažādie vērtētāji par detaļām vai atsevišķiem tēliem ir atšķirīgās domās, tomēr visi ir vienprātīgi tai ziņā, ka šim Spodŗa Klauverta darbam ir literāra vērtība, tādēļ ļoti derīgs un nepieciešams pienesums mūsu drāmatiskās literātūras laukā.

Beigās maza piezīme no A. Zariņa raksta „Austrālijas Latvietī": „Aizvadītajā gadā Sidnejas latviešu teātris it sevišķi var lepoties ar divi saviem zēniem — Uldi Siliņu un Spodri Klauvertu, kuŗi iestudēja pašu sarakstītās lugas 'Šistasitnekas' un 'Augstiene 273'."

Ed. Šmugājs

REDAKCIJAI PIESŪTĪTI IZDEVUMI

„Daugavas Vanagu Mēnešraksts" Nr. 6 (128), DV centrālās valdes izdevums Latvijas brīvībai un labākai nākotnei, novembŗa/decembŗa burtnīca, atb. redaktors V. Hazners, 80 lpp.

„Kristīgā Balss" Nr. 12, Amerikas latviešu baptistu apvienības mēnešraksts, decembŗa burtnīca, redaktors R. Eksteins, 16 lpp.

Vilis Plūdonis „Saule un smiltis", stāsti un tēlojumi, Indriķa Zeberiņa ilustrācijas un vāks, apgāda Tilts izdevums 1969. gadā, 158 lpp.

Pēteris Aigars

NEMIRSTĪGAIS NEMIERS

ROMĀNA „ATKUSNIS SĀKĀS OKTOBRĪ" II DAĻA

(50. turpinājums)

Ja Staļins un Berija nebūtu pārkāpuši viņiem dotās partijas pilnvaras, tad tāda personības kulta nebūtu. Notikušo neviens nevar atsaukt, tikai jāizvairās no jaunām kļūdām, mums jāizveido sirsnīgākas attiecības ar citām sociālām valstīm un tautām, lai patiesi varētu teikt: dzīvojam draudzīgā brāļu saimē. Protams, tās visas ir garlaicīgas attīstības un pacietīgas rīcības problēmas, kuŗas nerisinās tajā ātrumā, kādā attīstās modernā satiksme. Mēs jau runājam trešo reizi, un jūs pats atzīsit, vēl visi aizspriedumi nav noskaidroti, visi jautājumi nav atbildēti. Bet mēs esam tikai divi cilvēki, cik daudz grūtāk tad ir veidot divu tautu savstarpējo attiecību sarežģīto satiksmes tīklu! Ja jums būtu laba griba, pacietība un pienākuma apziņa, varētu nākt mums palīgā, tāpat kā jūsu tēvs ir ieslēdzies, bez ierunām, jaunās dzīves celšanas procesā, par spīti pagātnē nodarītajām pārestībām. Tam, kas grib redzēt labāku nākotni, ir jāaizmirst pagātne, tās likstas un sāpes. Vai tā nav pēc jūsu paša pieredzes? Negribu jūs ietekmēt ar savu domu gājienu, tikai atgādinu dzīves norišu kopsakarību."

Liepaskalns runāja un nepārtraukti raudzījās te pa labi, te pa kreisi, te tieši pretimsēdētājā. Imantam likās, ka tā ir sapulču runātāja technika, lai visiem pievērstu uzmanību, lai neviens nejustos aizvainots. Bet, varbūt, runātājs vēroja vidi, kuŗā uzstājas?

Apkalpotāja atnesa ēdienus, kuŗu garaiņi kairināja ēstgribu. Brīdi viņi nodevās tikai vakariņām. Liepaskalns kā rūpīgs nama tēvs piedāvāja Imantam te ēdiena piedevas, te pacēla nokritušu servjeti. Viņi laiku pa laikam saskandināja glāzes. Pie blakus galdiņa bija starplaikā apmetušies divi franciski runājoši vīrieši un viena sieviete rudiem matiem, kuŗa sēdēja ar muguru pret Imantu. Viņas prāvā cūkādas rokas somiņa bija nolikta zemē, līdzās krēslam. Sievietes franču valodā bija angliska pieskaņa, bet abi pavadoņi likās īsti parīzieši. Viņi stāstīja pikantus anekdotus un dzēra vīnu ar vēzīšu kokteili. Sievietes pleci brīžam noraustījās smieklos. Imants laiku pa laikam uztvēra pa frazei, jo saprata franciski, kaut pats runāja ar grūtībām. Sabiedrība krasi atšķīrās no nosvērti svinīgajiem britu un ārzemnieku viesiem restorānā.

Imants Liepa nepiegrieza bezbēdīgajiem parīziešiem lielu vērību, tāpat kā viņu neinteresēja četri krievu tūristi, kuŗi, tērpušies īpati platajās krieviskā griezuma drānās, ar saviem platajiem pleciem un resnajiem kakliem drīzāk atgādināja grieķu-romiešu cīņas čempionus, ne valsts ierēdņus, kuŗus sūtījusi proletāriāta diktātūras jaunā mantīgā šķira reprezentēt šo neiedomājami pretrunīgo krievu impērijas mantiniecī. Viņi dzēra degvīnu no alus glāzēm, ēda lieliem gabaliem lasi un sarkanām sejām cits citam stāstīja kaut ko ļoti saistošu, zestikulējot ar īsām gaļīgām rokām. Brīžam viens vai otrs no maskaviešiem ierēcās, kas varēja reizē būt kā smieklu, tā dusmu izpaudums. Visi četri, krietni ieskurbuši, turpināja vakariņas lielā omulībā, neliKdamies zinis par to, kas notiek ap viņiem. Ēšanas process viņiem bija it kā grēku sūdze un svinīga mesa, jo vēdera vajadzības, pēc visām zīmēm, noteica kā viņu pasaules uzskatu, tā attieksmes ar citiem cilvēkiem. Labsajūta arvien ir akla.

Imantam neizgāja no prāta galda biedra norādījums, ka viņa tēvs ir ieslēdzies, par spīti izsūtījumam un šķietami nevajadzīgi nodarītajām pārestībām, jaunās dzīves celšanas procesā. Tam, kam redzēt labāku nākotni, ir jāaizmirst pagātne... Šajā sauklī nebija nekādas loģikas. Tā bija bezjēdzīga rētorika. Katrs pieaugušais ir savas bērnības spogulis, savas iedzimtības gūsteknis. Pagātni nevar novilkt un nosviest kā novalkātu kreklu vai apavu, lai ieietu veikalā un pielaikotu jaunu. Turklāt apgalvojums par tēvu bija krasā pretrunā ar brīdinājumu, ja tas bija tēva rakstīts. Tie visi bija pārāk lēti paņēmieni, ņemti no novalkātu šablonu arsenāla, kas nevarēja savaldzināt kaut vidusmēra cilvēku. Vai runātājs patiesi bija tik neattapīgs un neatskārta, ka pulveris, ar kuŗu viņš šauj, ir samircis? Imanta nolūkos nebija labot negaidītā „labvēļa" kļūdas, ne pasniegt viņam piedienīgākus pārliecināšanas līdzekļus. Katrs ir tik attapīgs, cik to atļauj viņa gara apvārsnis. Jo ilgāk viņš runāja ar Liepaskalnu, jo mazāk viņu pārliecināja tā gudrība.

Kad Liepaskalns atkal sēdēja, galvu atbalstījis rokās, pie iztukšotā šķīvja un it kā pārdomāja tālāko dialoga gaitu, Imants viņam jautāja:

„Jūs ieminējāties, ka es varētu iet jums talkā, sekojot tēva priekšzīmei. Bet es nemaz nezinu, ko mans tēvs dara, tādēļ nevaru atbildēt ne jā, nedz nē. Lai kaut ko konkrētu veiktu, jābūt kādam plānam, kādām vadlīnijām, kuŗas nosprauž rīcības logātus. Tikai ierobežojoties un visu uzmanību virzot uz vienu mērķi, varam sasniegt kaut ko paliekamu. Cilvēki, kuŗu rosme kā pavasaŗa ūdeņi izplūst pāri viņu iespēju un zināšanu krastiem, ar laiku kļūst nevis sabiedrības balsti, bet postneši. Visa varētāji un viszini ir bīstamākie palīgi. Es nekādā ziņā tāds negribētu un arī nespēju būt. Sāksim pavisam lietišķi. Kādi priekšlikumi jums padomā, un kas man jādara, lai tos palīdzētu īstenot? Mēs varam runāt atklāti, nebaidoties viens otru apvainot. Vai tas nozīmētu, ka man un manai sievai jāatgriežas Rīgā, kā raksta mans tēvs un kā jūs ieminējaties savā vēstulē?"

Imants, to teicis, gaidīja atbildi.

Liepaskalns ar delnām pārvilka pār seju, it kā taustoties un meklējot vārdus, tad lēni ierunājās:

„Kā sacīt jāsaka, lietojot Kaudzīšu izteicienu, jūs vēlaties konkrētus priekšlikumus. Bet es vēl nezinu, cik konkrēta ir jūsu apņemšanās padoties tēva padomiem. Saka gan, ka ābols nekrītot tālu no ābeles, bet es vēl neesmu noskaŗtis, kā jūs patiesi vēlētos manus nolūkus saprast. Kaķi izlaist no maisa ir viegli, bet — ej tad viņu noķer kokā... Mani nodomi nav manis paša, bet visas latviešu sabiedrības, visu padomju tautu labākas nākotnes sasniegšanai. Lieli mērķi nav pasakāmi dažos vārdos, pat dažos teikumos ne. To uzklausīšanai ir jāsagatavojas tikpat kā grēciniekam, ejot katoļu baznīcā pie bikts. Mēs esam daudz ko pārņēmuši tieši no katoļu tradicijām; tās ir iedarbīgas, lai masas turētu stingrās pārliecības logatos..."

To dzirdot, Imants Liepa tikko jaušami pasmīnēja. Viņam nāca prātā vecās mātes padoms: „Nekad, dēls, netraucē, kad sunītis pacēlis kāju vai melis tev stāsta melus. Kā vienam, tā otram ir vajadzība. Ja sunītis necels kāju pie viena koka, tad cels pie nākošā." Imantu šis stāsts uzjautrināja.

„Jums mans paskaidrojums liekas dīvains," ievērojis Imanta smīnu, turpināja galda biedrs. „Bet katram stāstam var būt kā priecīgas, tā bēdīgas beigas.

(Turpinājums sekos)

Pad. savienība atklāti apsūdzama genocidā

LATVIEŠU NACIONĀLĀS APVIENĪBAS KANADĀ VALDES SĒDE TORONTO (2)

Pēc ziņojumiem un pārrunām par Latvijas valstssvētku akta norisi, kanadiešu preses parādīto ignoranci un pārmetumiem no pašu latviešu puses K. Tannis, beidzot kasieŗa pienākumus, Latviešu nacionālās apvienības Kanadā 17. decembŗa valdes sēdē ziņoja, ka LNAK rīkotajā Latvijas valstssvētku pieņemšanā piedalījušies vairāk nekā 150 viesu un ienākumi pirmo reizi seguši izdevumus, dodot pāris dolaŗu atlikumu. Palīdzības nozares uzsāktā ziedojumu vākšanas akcija visumā attīstījusies labvēlīgi, no 1. novembŗa līdz sēdes priekšvakaram dodot 2585,20 dol., no kuŗiem 1236,82 dol. ziedoti tiešajam palīdzības nozares darbam, 835 dol. dažādos kontos LNAK darbības veicināšanai, 484 dol. iemaksāti kā LNAK dalības maksājumi, bet mazākas summas ar citiem norādījumiem. Pēc īsām pārrunām sēdes dalībnieki vienojās, ka valdei daļēji sedzami ziedojumu akcijas techniskie izdevumi, samaksājot ap 180 dol. rēķinu par iespiedumdarbiem un sedzot 100 dol. no palīdzības nozares pasta izdevumiem. Pakavējoties pie 1969. gada budžeta, K. Tannis informēja, ka paredzēto 6000 dol. vietā līdz šim ieņemti 6225,09 dol., bet kopā pagaidām izdoti 4451,92 dol.

Sēdes tālākajā gaitā pr-dis T. Kronbergs ziņoja, ka piedalījies Latvijas valstssvētku aktā Hamiltonā, kur pasniedzis pilsētas galvam V. Kopam Latvijas 50 gadu medaļu „Pro Merito" ar goda diplomu, par ko, liekas, pilsētas galva juties ļoti pagodināts, jo uzkavējies sarīkojumā, kā izteikušies rīkotāji, daudz ilgāk nekā parasti šādos gadījumos, pēc akta paliekot arī uz programmas daļu. T. Kronbergs arī informēja, ka 10. janvārī Ņujorkā paredzēta Ziemeļamerikas latviešu kultūras fonda valdes sēde, līdz kuŗai izraugāms nozares vadītājs tēlotājmākslā, kurš dodams Kanadai, un pa vienam referentam katrā nozarē. Valde vienojās šos LNAK pārstāvjus izraudzīt nākošajā 6. janvāŗa sēdē. Piezīmējams, ka kopīgajā Kultūras fondā Amerikas latviešu apvienība šoreiz dod visus nozaŗu vadītājus, izņemot tēlotājmākslā, un ik pa diviem referentiem katrā nozarē, bet LNAK pa vienam referentam. Vicepr-dis A. Rāviņš ziņoja, ka piedalījies Latviešu virsnieku apvienības Kanadā rīkotajā Latvijas karaskolas dibināšanas 50 gadu atceres sarīkojumā, teicot runu un sveicot virsnieku saimi LNAK vārdā. Dr. E. Upenieks savukārt ziņoja par bīskapa J. Rancāna bērēm Grand Rapidos, kurās kā LNAK pārstāvis nolicis vainagu un teicis atvadvārdus. Bīskapa izvadīšanā pēdējā gaitā vispār piedalījušies ap 40 torontiešu. Informācijas nozares vadītājs J. Dreifelds norādīja, ka igauņu ik pa diviem mēnešiem izdotajā informācijas biļetenā angļu valodā „Estonian Events", kuŗu izplata galvenokārt sovjetologiem, turpmāk būs iespējams sniegt ziņas arī par okupēto Latviju. Šo ziņu sagādi uzņēmās J. Dreifelds.

Izglītības nozares vadītājs J. Mežaks ziņoja, ka Kanadas latviešu 5. dziesmu svētku apakškomitejas „Nākotnes 70" rīkotajā programmā 29. jūnijā paredzēta īpaša skolu diena, kuŗai programmu izstrādās, šīs dienas norisi arī vadot, LNAK izglītības nozare. Dienas ietvaros notiks arī īsa skolotāju konference, bet citās dienās īpaši semināri mazām grupām, lai dotu iespēju iztirzāt dažādās skolu darba problēmas ar citu zemju latviešu skolotājiem. Kā visas „Nākotnes 70" programmas doma, arī skolu dienas nolūks ir rosināt darbību nākotnei. Šīs īpašās skolu dienas pamatprogrammas izstrādāšanai 16. decembrī notikusi LNAK izglītības nozares skolu valdes sēde, par kuŗu jau ziņots mūsu laikraksta iepriekšējā numurā.

J. Mežaks vēl informēja, ka 3. pārstrādātā izdevumā iznākusi P. Dreimaņa mācības grāmata „Latvju tautas vēsture", kuŗa iespiesta Dānijā un no turienes jau izsūtīta. Kopš ar Amerikas latviešu apvienības izglītības biroju no šī izdevuma pasūtināti 2000 eksemplāru, no kuriem LNAK izglītības nozare saņēmis 500, par tiem maksājot ap 900 ASV dolaru. Pilnīga rēķina vēl nav. Grāmatu Kanadā izplatīs LNAK mācības līdzekļu apgāds Hamiltonā, kuŗam valde vienojās no skolu fonda līdzekļiem aizdot 600 dol., jo grāmatas iespiedēji lūguši iespējami drīzu avansu. Ziņojuma nobeigumā J. Mežaks informēja, ka Latviešu apvienības Austrālijā jaunā skolu daļas vadītāja E. Silkalna iniciātīvā Vācijā paredzēta globāla latviešu skolotāju konference, kuŗā aicināti piedalīties arī Kanadas un ASV pārstāvji, taču viņš saziņā ar ALAs izglītības biroja vadītāju J. Blumbergu atzinis, ka šādai konferencei nav praktiskas vajadzības, jo nav jautājumu, kuŗus nebūtu iespējams skaidrot un nokārtot sarakstes ceļā, tādēļ ceļa izdevumus uz Vāciju ir lietderīgāk ietaupīt.

Latviešu sporta apvienība Kanadā lūgusi līdzšinējo LNAK materiālo atbalstu arī nākošajam darbības gadam, ko valde bez liekām debatēm akceptēja, piešķirot 100 dol. no 1970. gada budžeta.

Sakarā ar LNAK padomes sesiju 13. un 14. martā Toronto valde pārrunāja iesniedzamo darba sekas projektu, kuŗā bez ziņojumiem, vēlēšanām un citiem kārtējiem rutīnas darba punktiem interesantākā un nozīmīgākā daļa, ja padomes prezidijs valdes ierosināto projektu pieņems, būs referāti un debates par turpmāko darbību. Šai jautājumā valde darba sekas projektā ierosināja trīs apakšpunktus. Pirmajā paredzētas pārrunas par jaunatnes darbību un nākotnes plāniem, šoreiz mazāk koncentrējoties uz Latviešu nacionālo jaunatnes apvienību Kanadā, kā bijis iepriekšējās sesijās, bet vairāk uzmanības veltījot skautiem, gaidām, dažādajiem jaunatnes pulciņiem, arī pie draudzēm pastāvošajiem, un citiem jaunatnes pasākumiem. Otrs apakšpunkts paredzēts t. s. kultūras apmaiņai un okupētās Latvijas apciemojumiem, izvērtējot to labās un ēnas puses. Trešajā apakšpunktā paredzētas debates, stāvokļa izvērtēšana un eventuāli lēmumi attieksmē uz Latvijā resp. Baltijas valstīs notiekošo genocīdu. Politiskās nozares vadītājs V. Upeslācis norādīja, ka mūsdienu pasaulē panākumus gūst tikai tie, kas kliedz, jo ar „diplomātijas baltajiem cimdiem" nekas vairs nav panākams. Protams, vēl vairāk panāk tie, kas met bumbas, taču latviešiem šāda „politika" nav pieņemama, taču mainīt rīcību un uzstājīgāk kliegt ir iespējams. Tādēļ būtu izstrādājama taktika, kā turpmāk rīkoties, lai būtu iespējams „iziet pasaulē" ar noteiktu un klaju apsūdzību pret Pad. savienību nesaudzīgā genocīdā, kā to darīt veidā, lai šī apsūdzība nepaliktu nedzirdēta, jo stāvoklis okupētajā Latvijā kļuvis tik nopietns, ka tas ir pats mazākais, ko esam savai verdzinātajai tautai parādā.

Vč.

EGLĪTES SARĪKOJUMĀ SV. ANDREJA DRAUDZĒ TORONTO

Sv. Andreja ev.-lut. draudzes svētdienas skolas audzēkņi režisora H. Miķelsona vadībā draudzes bērnu eglītes sarīkojumam bija iestudējuši Valdas Moras ludziņu „Ziemas svētku sapnis". Augšējā uzņēmumā: bērni Iņipa (D. Kalna) un Pēterītis (V. Skujiņš) mežā satiek zvaigznītes, kuras tēlo S. Rudzīte, A. Augule, V. Gregora, S. Eglīte, S. Klegere un I. Lūse. — Apakšā: nobeigumā skatā pie svētku eglītes tiekas visi tēlotāji — bērni, meža gariņi, dzīvnieki, sniega pārslīņas, rūķīši un zvaigznītes.

Foto: J. Līgers

Vai svētku aktā jārunā latviski?

LATVIJAS VALSTSSVĒTKU RĪCĪBAS KOMITEJAS TORONTO DARBA BEIGŠANAS SĒDE

Latvijas valstssvētku rīcības komitejas darbības izbeigšanas sēdē 18. decembrī Latviešu namā, kuŗā piedalījās 8 komitejas locekļi, atskatu par darbību sniedza priekšsēdis A. Rāviņš, pieminot grūtības, kuŗas radīja programmas sakomplektēšana. Akta norises vadītāja jautājumu izdevās sekmīgi atrisināt, šo pienākumu uzņemoties Andrim Kalniņam, kurš teicamā angļu valodā to arī godam paveica, pieteicot runātājus un akta dalībniekus iepazīstinot ar cittautu viesiem.

A. Rāviņš pakavējās arī pie pārmetumiem, kuŗus pēc svētku sarīkojuma izteikusi daļa latviešu sabiedrības par to, ka aktā dominējusi angļu valoda, it sevišķi no vecākās paaudzes, kuŗā daudzi angļu valodu pietiekami nepārvalda, lai pilnībā saprastu visas teiktās runas. Ap 1500 akta dalībnieku vidū bija kādi 50 cittautu viesi, kuŗi latviešu nesaprot, to vidū arī kanadiešu preses pārstāvji. Taču par šo lielo latviešu sarīkojumu Toronto dienas presē nekas nav publicēts. A. Rāviņš pielaida iespēju, ka kanadiešu žurnālisti, varbūt, svētkus aprakstījuši, bet laikrakstu redaktori viņu ziņojumus iemetuši papīrkurvī. Daudziem cittautu viesiem, kā viņi pēc svētku akta izteikušies, patikusi prof. P. Lejiņa runa. Viņi bijuši arī pārsteigti par lielo apmeklētāju skaitu, kas kanadiešu sabiedrībā ir tīri nepierasti. Prof. P. Lejiņš piesūtījis rīcības komitejai pateicības rakstu par labo svētku organizāciju kopā ar Jaungada novēlējumu.

Par kases stāvokli ziņoja rīcības komitejas kasieris J. Skrastiņš. Sarīkojumā kopā iegemti 1395,26 dol., bet izdots — 901,66 dol. Lielākie izdevumi bijuši par telpu īri — 464,75 dol., bet pārējos veido iespiedumdarbi, sludinājumi laikrakstos un citi sīkāki izdevumi. Sadalot atlikumu, komiteja atvēlēja mazu summu tiem jauniešiem un solistiem, kuŗi ar izmaksu ir savus tiešo izdevumu segšanai, neuzskatot to par atlīdzību, bet tikai par rīcības komitejas pateicību par viņu piedalīšanos. Pārpalikumu 352,60 dol. apmērā vienojās iemaksāt LNAK sarīkojumu fondā, piešķirot no šīs summas 20% latviešu skautiem un gaidām.

Rīcības komitejas loceklis R. Roze, Sv. Andreja draudzes pārstāvis, atzina, ka daži komitejas locekļi pavirši izturējušies savus pienākumus un atrāvušies no kopīgā darba, tādēļ ierosināja ieteikt LNAK valdei atjaunot agrāko kārtību un izraudzīt svētku rīcības komiteju organizāciju un draudžu pārstāvju sanāksmē, dodot šai komitejai darbības pilnvaras uz vairākiem gadiem. Nākošajiem Latvijas valstssvētkiem Ītona auditorija aizrunāta 14. novembrī, bet 1971. gadā — uz 20. novembri. Latviešu organizācijām ieteicams šos datumus ievērot un, plānojot savus sarīkojumus, to neparedzēt šajās dienās.

DV Toronto nodaļas pārstāvis O. Klavenieks ieteica 1970. gada Latvijas valstssvētku aktā par galveno runātāju aicināt prof. Jāni Peņķi no Minesotas universitātes, kuŗam liela popularitāte latviešu jaunatnē, tādēļ varētu cerēt uz lielāku jaunās paaudzes piedalīšanos. Atsaucoties uz pārrunāto, ka daudzi sēdā akta apmeklētāji vēlāk iebilduši pret nesamērīgas vietas ierādīšanu angļu valodai, kuŗas, sevišķi gados vecākie, runāto maz saprotuši, kādam apmeklētājam neapmierinātībā pat atstājot zāli, O. Klavenieks domāja, ka tas nav pieņemams. Viņa domu atbalstīja arī rakstniece B. Senkeviča un Sv. Andreja draudzes pr-ks R. Roze, aizrādot, ka no Londonas bija atbraukusi grupa tautiešu, lai būtu klāt šai mūsu lielākajā nacionālajā sarīkojumā, bet jutušies, it kā kanadiešu sabiedrībā. Latviešu svētkos jāskan latviešu valodai. R. Roze ieteica latviešu teikto runu galveno saturu iepriekš pārtulkot angliski un izdalīt tiem svētku viesiem, kuŗi mūsu valodu nesaprot. Atbildē Toronto latviešu biedrības pr-ks I. Alksnis aizrādīja, ka Latvijas valstssvētku akts ir mūsu politiskā stāvokļa deklarācija, ko jāizsacīt angļu valodā, lai tie, kam tā domāta, to saprastu. Taču arī viņš atzina, ka aktā varēja vairāk vietas ierādīt latviešu valodai, piemēram, LNAK valdes priekšsēža runā. „Es nezinu, kāpēc tik daudz runāja angliski, bet es zinu, kāpēc šie angliski runājošie viesi aicināti," piebilda Mākslinieku vienības Latvis valdes pr-dis J. Zuntaks.

Sēdi beidzot, kas reizē bija arī Latvijas valstssvētku šāgada rīcības komitejas darbības izbeigšana, komitejas pr-dis A. Rāviņš izteica pateicību visiem darbiniekiem, sevišķi St. Vasarājam, kurš sekmējis svētku techniskos darbus ar savu transportu.

—sd—

Kad mājas vērtība pieaug no 2000 uz 50.000 dolariem

AR JAUNO GADU TORONTO SĀKS NEKUSTAMO ĪPAŠUMU PĀRVĒRTĒŠANU

Varbūt jau janvārī arī daļa Toronto latviešu, kuŗiem pieder mājas, varēs pie namdurvīm sasveicināties ar vienu no tiem 200 pilsētas nekustamo īpašumu jaunās vērtības noteicējiem, kuŗi ar jauno gadu uzsāks darbu visā Lieltorontō, lai ap 700.000 nekustamajiem īpašumiem aplēstu tirgus cenu jaunā īpašuma nodokļa aprēķināšanai. Viņu darbs ilgs 4—5 gadus. Kad māju īpašnieki 1974. vai 1975. gadā saņems novērtējuma paziņojumu, tie būs pārsteigti, ka īpašuma vērtība pieaugusi pieckārtīgi vai vairāk.

Līdzšinējā pilsētas nekustamo īpašumu nodokļu sistēma bija bazēta uz īpašumu vērtību pirms 20 gadiem resp. 1940. gadā. Visumā īpašumu vērtība šai laikā maz mainījusies, izņemot, ja mājai piebūvēta garāža, izbūvētas pagrabtelpas vai izdarīti citi uzlabojumi, kas paceļ kopvērtību, un nodokļa noteicēji to uzzināja. Turpmāk īpašuma vērtību noteiks tik lielu, kādu taksētāji to atzīs novērtēšanas brīdī. Pilsētas 200 taksētāju 5 gadu laikā apstaigās māju pēc mājas, apskatīs telpu pēc telpas, sākot no pagraba līdz televīzijas antennai uz jumta, rakstīs, rēķinās, kalkulēs un strīdēsies ar namīpašnieku.

Kamēr beigsies īpašumu pārvērtēšanas darbs, nodokļus visumā aprēķinās pēc līdzšinējā vērtējuma, protams, ievērojot paaugstinājumu, kas lēni pieaug arī tad, ja mājas vērtība „stāv uz vietas". Tā sāks „izkustēties" ar 1975. gadu vai agrāk. Ja, piemēram, 1975. gadā mājas tirgus vērtība būs pieaugusi no 5000 dol. 1940. gadā uz 50.000 dol. 25 gadus vēlāk, saimnieks varēs būt drošs, ka īpašuma nodokļa aplēšanas pamats būs jaunā mājas vērtība.

Pārvērtēšanas laikā atsevišķajos pilsētas iecirkņos darbosies īpaši iekārtoti biroji, kuŗos namīpašnieki varēs ar nodokļa noteicējiem „vienoties" par savu īpašuma vērtību. Katrs pārvērtētājs, protams, vispirms pie mājas īpašnieka durvīm uzrādīs savu identifikācijas karti ar ģīmetni, iekām sāks rīkoties ar mēru, papīru un zīmuli, izstaigājot māju no pagraba līdz čukuram.

Aizvadītajos gados daudzi māju īpašnieki izbūvējuši pagrabus ar kamīniem un bāriem, dārzā peldbaseinus vai izdarījuši citus savu īpašuma ērtību uzlabojumus, kuŗus ne vienmēr zināja pilsētas nodokļu noteicēji. Īpašuma pārvērtēšanā un jaunā nodokļa aplēšanai tagad ievēros arī visus šos „sīkumus". Pēc pašreizējām tirgus cenām, peldbaseina izbūve izmaksā 5000—6000 dol. Par šo cenu tad pieaugs arī mājas vērtība brīdī, kad taksētāji izbūvēto peldbaseinu ierakstīs savos aktu dokumentos. Māju novērtētāji, protams, ievēros arī „nolietošanos", izņemot lauksaimniecības īpašumus.

TORONTO ZIŅAS

● Sv. Jāņa draudzē pēc 21. decembŗa rīta dievkalpojuma kopskaitā ap 350 svētdienas skolas audzēkņu, to vecāku un viesu pulcējās baznīcas sarīkojumu zālē, kur noskatījās Ziemsvētku uzvedumu „Šai naktī Kristus piedzimis" svētdienas skolas vadītājas Annas Kurses sakārtojumā un glītā skatuves dekorējumā. Ziemsvētku vecītis nebija aizmirsis arī svētdienas skolas skolotājus, kuŗiem draudzes pr-ks Ž. Rūtenbachs ar palīgu J. Konci pasniedza archibīskapa A. Lūša jauno grāmatu „Jēzus līdzības un mūsu laikmets", bet latviešu valodas skolotājai A. Rutulei, godinot viņu 77. dzimšanas dienā, arī ziedus. Tos saņēma arī archibīskaps A. Lūsis un skolas vadītāja Anna Kurse. Bērniem bija klāts cienasta galds, pēc tam tie gāja rotaļās un dejoja tautas dejas. Ziemsvētku vakarā Sv. Jāņa baznīcā notika divi dievkalpojumi, pulcinot kopskaitā vairāk nekā 1000 baznīcēnu, bet vairāki simti ieradās arī 1. svētku dienas dievkalpojumā. Visus dievkalpojumus vadīja archibīskaps A.Lūsis.

● Sv. Andreja draudzē pēc 21. decembŗa dievkalpojuma, kuŗu vadīja māc. A. Čops, bērniem bija rīkota eglītes pēcpusdiena baznīcas sarīkojumu zālē, pulcinot ap 350 apmeklētāju. Izrādīja bērnu ludziņu „Ziemsvētku sapnis" režisora Hugo Miķelsona iestudējumā. Viņš vēlāk pārvērtās Ziemsvētku vecītī un apdāvināja ap 130 bērnu. Par dejām rūpējās ritmikas un plastikas skolas vadītāja Irma Kajaka-Ķeniņa. Ziemsvētku vakara un 1. svētku rīta dievkalpojumos kopā piedalījās ap 1200 baznīcēnu.

● Austrumu draudzes eglīte bērniem 21. decembrī Sv. Barnaba baznīcas zālē pulcināja 250 apmeklētāju. Svētrunu teica māc. A. Briedis, bet svētdienas skolas audzēkņi uzstājās ar dziesmām, deklamācijām un klavieŗu priekšnesumiem. Programmu ar dejām kuplināja Ernas Ošiņas-Bērziņas klasiskā baleta skolas audzēknes pianistes Irenes Aironhetas (Ironhat) pavadījumā. Skatuvi bija dekorējis mākslinieks Kārlis Bērziņš. Ziemsvētku vecīša lomu arī šogad bija uzņēmies aktieris Edgars Ābele. Ziemsvētku vakara dievkalpojumā, kuŗu 24. decembrī vadīja māc. A. Briedis, bija ieradušies ap 700 baznīcēnu.

● Latviešu baptistu draudze 21. decembrī bija rīkojusi gadskārtējo Ziemsvētku ieskaņu mūzikā ar māc. R. Ekšteina Ziemsvētku meditāciju. Koncertā piedalījās ērģelniece Anita Rundāne, dziedonis Pēteris Geistauts, vijolnieks Artūrs Jansons, pianistes Vija Klucherte un Inese Čerņavska, kā arī draudzes koris diriģenta A. Purva vadībā. Koncertu noklausījās ap 250 apmeklētāju.

● Ziemsvētku priekšvakarā, 21. decembrī, 82 gadu vecumā mirusi Jūlija Gugāna, dzimusi Esta. Pēc aizlūguma Rosara bēŗu namā, kuŗā piedalījās archibīskaps A. Lūsis, bet Rožu kroni vadīja Jānis Budže, nelaiķi 23. decembrī prāv. B. Kokins izvadīja uz Jorkas kapsētas latviešu nodalījumu. Par aizgājēju sēro dēls — zeltkalis Aleksandrs Gugāns un precētā meita Valija ar ģimenēm, kā arī māsas Latvijā.

● TLB sestdienas skolas eglītes sarīkojums, kuŗā bez dažādiem skolēnu priekšnesumiem paredzēta arī A. Brigaderes pasaku lugas „Sprīdītis" 1. cēliena izrāde, notiks 4. janvārī plkst. 3 pēcpusdienā Kolumba zālē.

● Kurzemes cietokšņa Ziemsvētku kauju 25 gadu atcere notiks 3. janvārī plkst. 7 vakarā pie Kritušo kaŗavīru pieminekļa Saulainē. Pēc varoņu daudzinājuma Saulaines sabiedriskajās telpās paredzēts draudzības vakars.

● Skarboro Ģenerālhospitālī 25. decembrī miris Alfreds Jaunzems, kurš 27. decembrī izvadīts pēdējā gaitā no Trull bēŗu nama (2704 Yonge St.). Par aizgājēju sēro dzīvesbiedre Olga, meitas Ieva un un Maija, kā arī dēli Juris un Pēteris.

Ziemsvētki DV namā

Ziemsvētku eglīti DV Toronto nodaļa aizdedza 20. decembrī DV namā, kur pēcpusdienā pulcējās bērni, bet pievakarē atsevišķā biedru vakarā nodaļas vanagi un vanadzes.

Eglītes sarīkojumu bērniem ievadīja māc. A. Briedis ar svētbrīdi, Ziemsvētku dziesmām klavieŗpavadījumus spēlējot Vijai Birzniecei. Ieradās arī Ziemsvētku vecītis (A. Šterns) ar bagātīgu dāvanu maisu, bet mazajiem tā saturu bija jāizpelnās ar kādu priekšnesumu. Pie nodaļas vanadžu klātā cienasta galda pulcējās kādi 25 bērni ar saviem vecākiem, lai pēc tam vēl pakavētos rotaļās un tautas dejās, akordeona mūziku spēlējot Vijai Birzniecei.

Vēlāk nodaļas biedru vakarā saradās ap 70 dalībnieku. To ar uzrunu atklāja nodaļas valdes pr-dis I. Zamlovskis, bet Ziemsvētku dziesmas duetā dziedāja Rasma Zamlovska un Vēra Bebre. Par latvisku Ziemsvētku galdu arī šoreiz bija gādājušas nodaļas vanadzes R. Zamlovskas vadībā, bet dāvanu maisā bija pašu vakara dalībnieku atnestie sainīši. Tā sarīkojuma norises vadītājam O. Zvirgzdgraudam, pieaicinot palīgā R. Jēkabsonu, „darba" pietika gandrīz vai visam vakaram, dažam dāvanas saņēmējam „atprasot" arī pa piemērotam priekšnesumam. Īpašas vanadžu kopas veltes saņēma nodaļas invalidi K. Riekstiņš, K. Grekers un R. Strazdiņš, bet goda kartes visiem DV sarīkojumiem K. Riekstiņam un P. Ratniekam pasniedza valdes pr-dis I. Zamlovskis. Vēl dāvanu maisā speciālas veltes atradās I. Zamlovskim un vanadžu kopas pr-cei R. Zamlovskai, Kanadas vanadžu pr-cei M. Jonānei, Kārlim un Anitai Benconei, Arvīdam un Gaidai Āpšei, kā arī Ingridai Bošai.

Nodaļas darbiniekiem un biedriem sūtītos Ziemsvētku apsveikumus nolasīja R. Zamlovska. Beidzoties sarīkojuma tiešajai programmai, atlikušās vakara stundas ātri aizsteidzās gan draudzīgās sarunās, gan kopīgās dziesmās, gan deju priekos.

R. N.

ŠAI NAKTĪ KRISTUS PIEDZIMIS

Ap 130 Toronto Sv. Jāņa ev.-lut. draudzes svētdienas skolas bērnu piedalījās skolas vadītājas Annas Kurses eglītes sarīkojumam sagatavotajā uzvedumā „Šai naktī Kristus piedzimis", kuŗam teksts bija ņemts no Jaunās derības. Iestarpinātās dziesmas dziedāja līdz arī skatītāji, tā netieši piedaloties šai uzvedumā un visiem sarīkojuma dalībniekiem kļūstot it kā vienai lielai ģimenei. Uzņēmumā zvaigznīšu grupa.

Foto: J. Līgers

ZIŅAS

izvadīja uz Jorkas kap-
šu nodalījumu. Par aiz-
dēls — zeltkalis Alek-
gāns un precētā meita
ģimenēm, kā arī māsas

estdienas skolas eglītes
, kurā bez dažādiem
riekšnesumiem paredzē-
Brigaderes pasaku lugas
1. cēliena izrāde, no-
vārī plkst. 3 pēcpusdie-
ņa zālē.

nes cietokšņa Ziemsvēt-
25 gadu atcere notiks 3.
kst. 7 vakarā pie Kritušo
pieminekļa Saulainē. Pēc
udzinājuma Saulaines sa-
ās telpās paredzēts drau-
kars.

oro Ģenerālhospitālī 25.
miris Alfreds Jaunzems,
decembrī izvadīts pēdējā
Trull bēŗu nama (2704
.). Par aizgājēju sēro
re Olga, meitas Ieva un
kā arī dēli Juris un Pē-

Ziemsvētki DV namā

vētku eglīti DV Toronto
aizdedza 20. decembrī
ā, kur pēcpusdienā pul-
rni, bet pievakarē atse-
edru vakarā nodaļas va-
vanadzes.
sarīkojumu bērniem ie-
māc. A. Briedis ar svēt-
iemsvētku dziesmām kla-
dījumus spēlējot Vijai
ei. Ieradās arī Ziem-
vecītis (A. Šterns) ar ba-
dāvanu maisu, bet maza-
saturu bija jāizpelnās ar
riekšnesumu. Pie nodaļas
klātā cienasta galda pul-
di 25 bērni ar saviem ve-
lai pēc tam vēl pakavē-
ās un tautas dejās, akor-
mūziku spēlējot Vijai
ei.
nodaļas biedru vakarā
ap 70 dalībnieku. To ar
atklāja nodaļas valdes
I. Zamlovskis, bet Ziem-
dziesmas duetā dziedāja
Zamlovska un Vēra Beb-
latvisku Ziemsvētku gal-
šoreiz bija gādājušas no-
vanadzes R. Zamlovskas
bet dāvanu maisā bija pa-
kara dalībnieku atnestie
Tā sarīkojuma norises
am O. Zvirgzdgraudam,
ot palīgā R. Jēkabsonu,
" pietika gandrīz vai vi-
vakaram, dažām dāvanas
ējam „atprasot" arī pa
tam priekšnesumam. Ipa-
nadžu kopas veltes saņē-
aļas invalīdi K. Riekstiņš,
ķers un R. Strazdiņš, bet
artes visiem DV sarīkoju-
K. Riekstiņam un P. Rat-
pasniedza valdes pr-dis
lovskis. Vēl dāvanu maisā
ālas veltes atradās I. Zam-
un vanadžu kopas pr-cei
mlovskai, Kanadas vana-
r-cei M. Jonānei, Kārlim
itai Benconei, Arvīdam un
Āpšei, kā arī Ingrīdai

ļas darbiniekiem un bied-
sūtītos Ziemsvētku apsvei-
nolasīja R. Zamlovska.
ties sarīkojuma tiešajai
mmai, atlikušās vakara
s ātri aizsteidzās gan drau-
sarunās, gan kopīgās
ās, gan deju priekos.
R. N.

jās skolas vadītājas Annas
piedzimis", kuram teksts bi-
āji, tā netieši piedaloties šai
ģimenei. Uzņēmumā zvaig-
Foto: J. Liģers

Ne mākslai, bet jautrībai

ČIKAGAS PIECĪŠU IZRĀDES AUSTRĀLIJAS LATVIEŠU VĒRTĒJUMĀ

Ar otru izrādi 7. decembrī Melburnā Čikagas Piecīši pabeidza savu Jaunzēlandes un Austrālijas turneju un dienu vēlāk sēdās lidmašīnā, lai, atceļā vēl uzkavējoties Tahitī un Havajā, atgrieztos savās dzīvesvietās Amerikas krastā. Reizē ar to pagaidām „pārtrūkusi" Piecīšu „bosa" Alberta Legzdiņa rakstu serija par gaitām šai turnejā, bet tālruņa sarunā viņš mūsu redakcijai apliecināja, ka drīz būs ceļojuma nogurumu pārcietis un turpinās stāstu par Čikagas Piecīšu brīnišķīgajiem piedzīvojumiem, ar kuriem lasītāji varēs iepazīties mūsu laikraksta turpmākajos numuros. Lai tādēļ starplaikā vārds dots Austrālijas latviešiem — viņu ieskatiem par Piecīšu programmu un sniegumu. Par viņu viesizrādi Sidnejā „Austrālijas Latvietī" 5. decembra numurā rakstījusi Jolanta Ulricha.

Tādu aplausu vētru un kāju rībināšanu kā Čikagas Piecīšu uzstāšanās beigās Sidnejas latviešu nams, laikam, nekad vēl nebija piedzīvojis. Janīna Ankipāne, Ilmārs Dzenis, Alberts Legzdiņš, Jānis Rinkušs un Uldis Streips bija snieguši kaut ko jaunu, vibrējošu, pilnu dzīves prieka, un savā sajūsmā aizrāvuši klausītājus sev līdz.

Bet tas notika pamazām. Pārpildītajā zālē bija labs mūsu sabiedrības šķērsgriezums: citi bija nākuši papriecāties, citi paklausīties no skaņu platēm iepazītās dziesmas, citi vienkārši ziņkārības dzīti. Raibajā, trīs stundu garajā programmā ikviens varēja atrast kaut ko sev pa prātam. Tā bija arī piebārstīta ar labi tēmētām skicēm un piparainiem domu graudiem, kas dažiem izrādījās par stipru, bet citiem tikai patīkami kodīgi.

Pēkšņi paklauti amerikāņu protesta himnai, tur jo labi pazīstamā meldijā „We shall overcome", klausītāji apjuka, bet drīz vien sāka nostabilizēties harmonija ansambļa un publikas starpā.

Ir grūti sniegt satīrisku programmu pilnīgi svešai publikai. Čikagas Piecīšu humors, kaut gan latvisks, ir tomēr arī amerikānisks un mums dažreiz grūti tverams. Viņi bija gan paspējuši iepazīties ar Austrālijas latviešu dzīvi un problēmām un savās skicēs rādīja mūsu tikumus un netikumus. Pat Sidnejas latviešu nams nepalika sveikā. Gribētos ieteikt citām pilsētām uzpost savus namus un zāles, jo Čikagas Piecīšu asais skatiens un mēles nesaudzēs arī nekārtību vai trūkumus.

Piecīši paši pieradīs pie Austrālijas publikas un kontakts būs labāks ar katru nākošo sarīkojumu. Nebūs tad arī garā ceļa noguruma, kas galvenokārt vainojams vairākkārtējā teksta aizmiršanā.

Latvijas laika paaudze aizkustināta gāja savās atmiņu takās, klausoties latviešu „grāvēju" virkni. Kāds apmeklētājs atzinās, ka sirds pukstot tik strauji, ka jātur žakete vaļā, lai neizrautu pogas! Jaunākajai paaudzei atkal sevišķi pa prātam bija latviski „tulkotā" amerikāņu „grāvēju" virkne, kurā ietelpa jaunākās populārās melodijas.

Grūti gan gāja iekustināt publiku kopīgās dziesmās, taču pienākot tradicionālajai beigu dziesmai „Hei laiī", šoreiz gan ar Austrālijai tēmētiem vārdiem, visi aizrāvās un dziedāja līdz.

Viss vakars tomēr nepagāja jokos un asprātībās vien. Vairākas nopietnas dziesmas ansamblis sniedza skanīgā un labi saliedētā izpildījumā. Patiesu mūzikālu baudījumu deva Janīna Ankipāne ar savām brīnišķīgi dzidrajām un maigajām Latgales tautas dziesmām — gan solo, gan labi balansētā duetā ar Ilmāru Dzeni, Jāņa Rinkuša ģitaras pavadījumā.

Piecīšu galvenais nolūks bija visus izklaidēt un iepriecināt, un tas viņiem arī izdevās.

★

Pārāk daudz šis Jolantas Ulrichas vērtējums neizsaka, jo Ziemeļamerikas latvieši, liekas, labprāt uzzinātu mazliet vairāk, ko par Piecīšiem domā Austrālijas tautieši, tomēr augšējais raksts apliecina, ka visumā Čikagas Piecīši turpinājuši savu uzvaras gājienu un iekarojuši arī ķenguru zemi. Pie viņu snieguma novērtējuma var pieskaitīt arī divas lasītāju vēstules, kuras publicētas „Austrālijas Latvietī" 12. decembra numurā. Kā Jolanta Ulricha rakstījusi, Piecīšu galvenais nolūks ir ar savu programmu skatītājus izklaidēt un iepriecināt, ko pareizi sapratis arī kāds „Klausītājs" Adelaidē, kas savā vēstulē raksta: „Paldies Čikagas Piecīšiem par 3 stundām latvisku joku un dziesmu. Ir labi, ka atrodas ļaudis, kas [illegible] ... Skumīgas, nopietnības [illegible] — kas vēl jaunāk- gribēta, [illegible] mūsu sarīkojumos ir par daudz."

Nav noslēpums, ka Ziemeļamerikā populārajiem un visumā iecienītajiem Piecīšiem bez neskaitāmiem piekritējiem, sevišķi jaunatnes vidū, ir arī noliedzēji, asi kritizētāji un pat pretinieki, jo sen jau pierādījies fakts, ka latvieši atzīst humoru vienīgi tik ilgi, kamēr tas skar citus, bet apvainojumā tūlīt meklē kaujas cirvi, ja Piecīši pastiepj pretim spoguli un aicina pasmaidīt arī pašiem par sevi. Par to pārliecinājušies jau arī karikatūristi, feļetonisti un citi, kuri kalpo humoram. Pēc „Austrālijas Latvietī" lasītā nav iespējams spriest, kāds šai ziņā attiecībā uz Čikagas Piecīšiem ir stāvoklis tā sauktajā piektajā kontinentā, taču jāpieņem, ka arī tur daļa sabiedrības, kaut maza, labprāt Piecīšus apklusinātu.

Par to liek domāt otra „Austrālijas Latvietī" atrodamā lasītāju vēstule, kurā kāds M. K. Gildfordā raksta: „No ciemiņa pacieš visu, ciemiņam piedod visu. Laikam tādēļ, ka Čikagas Piecīši bija ciemiņi, mēs aplaudējām, kaut viņu sarīkojumam nebija ne mūzikālas, ne vokālas, ne literāras vērtības. Grūti ticēt, ka šāda veida programmu daudz piedotu vietējiem māksliniekiem. Būtu patīkami redzēt tādu pašu publikas atsaucību sarīkojumos ar daudz augstāku mākslinieciku vērtību. Gribētos dzirdēt pārējo apmeklētāju domas." Liekas, ka Austrālijā tomēr būs pavisam maz latviešu, kuri domātu līdzīgi šīs vēstules autoram, un jāšaubās, vai izteiktiem aicinātie „pārējie apmeklētāji" piekristu M.K. teiktajam, ja tie aicinājumam atsauktos un laikraksts viņu vēstules ievietotu. It sevišķi tādēļ, ka M. K., kā redzams, galīgi nav izpratis Čikagas Piecīšu programmas raksturu un izrāžu nolūku, gaidot mākslinieciskus priekšnesumus. To saskatīja un izprata Jolanta Ulricha un pirmās vēstules autors, taču M. K. to nav spējis aptvert, ka, piemēram, kabarē programmu nevar vērtēt pēc operas mērauklām.

Tādēļ derētu pārdomāt to, ko Melburnā pēc pēdējās turnejas izrādes teicis Piecīšu mūzikālais vadītājs Alberts Legzdiņš: „Uzņemšana Austrālijā mūs pārsteidza un aizkustināja. Tas sakāms ne vien par klausītāju atsaucību, bet arī par lielo rūpību, ar kādu bija izplānota mūsu turneja. Ceram, ka arī mēs no savas puses esam spējuši Austrālijas tautiešus kaut cik iepriecināt un uzjautrināt. Ja kāds mūsu programmā liktos vīlies, tad lai būtu atļauts norādīt, ka tā savā raksturā nekad nav domāta kā mūzikāli nopietns sniegums, bet gan kā jautra un latviska padziedāšana un pasmaidīšana par sevi un citiem. Paldies visiem un par visu."

Čikagas Piecīšu pirmā uzstāšanās Austrālijā bija Sidnejā 22. un 23. novembrī, kur viņus abās izrādēs kopā noklausījās ap 800 apmeklētāju. Sekoja izrādes Brisbenā un Kanberā, bet Adelaidē 29. un 30. novembrī par ASV ciemiņiem priecājās ap 1000 tautiešu, ieskaitot sestdienas skolas bērnus, kuriem Piecīši 29. novembra rītā sniedza speciālu izrādi, trešo Adelaidē. Arī Melburnā bija divas izrādes — 6. un 7. decembrī, abas kupli apmeklētas. **Rd.**

DV apvienības Linkolnā rīkotajā mākslinieku M. un B. Geistautu izstādē: no kreisās — vietējās vanadžu kopas priekšniece B. Glagava, B. Geistauta, M. Geistauts un DV apvienības priekšnieks R. Matulis.

BAFALO

● Nav šaubu, ka ar DV apvienības vanadzēm Bafalo latviešu kolonija daudz ieguvusi, jo sabiedriskā dzīve kļuvusi ievērojami rosīgāka, ļaujot domāt arī par dažādiem pasākumiem, kuri vēl nesen varēja likties tikai kā sapnis. Tagad beidzot īstenojusies vanadžu iecere — izveidot latviešu skolu. Jau tūlīt pēc nodibināšanās DV apvienības vanadžu kopa sāka apzināt latviešu ģimenes, kurās bija attiecīga vecuma bērni, kurus būtu iespējams sūtīt uz latviešu skolu. Tādu bija ap 40. Tagad nu nodibināta arī pati skola, kurā gan pašreiz apmeklē 20 no pieteiktajiem bērniem, vecumā no 6—14 gadiem, iedalīti 3 mācību grupās. Viņu intereses par mācībām izrādījušies visai lielа. Skolas vadību, mācībām notiekot Internacionālā institūta telpās katru sestdienu no plkst. 11—1 dienā, uzņēmusies Irēna Blāķe, piepalīdzot Eizai Alkai; par skolotājām darbojas Zane Blāķe un vanadžu kopas pr-ce Aija Rēsa (Roess). Skolas padomes (tajā balss tiesības ir visu bērnu vecākiem) priekšsēdis ir Antons Mikulis, kas kārto arī skolas saimnieciskos un finanšiālos jautājumus. Jau saņemtas jaunas mācību grāmatas un uzsākta jo intensīva latviešu valodas mācīšana. Skolai ir pašnoteikšanās tiesības, bet no vecāku puses jau izskanējuši ieteikumi, ka skolai vajadzētu darboties DV apvienības paspārnē, kuras pr-ks R. Blāķis arī sagādājis telpas mācībām.

● Agrā 29. novembra rīta stundā 85 gadu vecumā mirusi Antonija Ozoliņa-Šneidera, kura vecumdienas vadīja dēla ģimenē. Vēlā iepriekšējās dienas vakarā viņa pēkšņi jutās nelabi un žēlojās par spiedieniem sirds apkārtnē. Ar ātrās palīdzības mašīnu tūlīt nogādāta slimnīcā, viņa pēc dažām stundām mira. Aizgājēja bija dzimusi liepājniece, bet mūža lielāko daļu nodzīvojusi Bauskas apriņķa Skaistkalnē, kur viņas vīrs Lukašs Ozoliņš bija skolas pārzinis, kuŗu vēlāk kā vienīgo Latgales kristīgo partijas kandidātu Zemgalē trīs reizes ievēlēja Latvijas Saeimā. Viņš 87 gadu vecumā mira pirms 6 gadiem Bafalo un apglabāts vietējos Mount Olivers St. Anthony's Garden katoļu kapos, kur tagad viņam līdzās zemes klēpī guldīja arī Antoniju Ozoliņu, kuŗu 2. decembrī no St. Luisa baznīcas pēdējā gaitā izvadīja vietējās amerikāņu katoļu draudzes prāvests Mozaks. Par aizgājēju sēro vienīgais dēls Jēkabs Ozoliņš, vedekla un mazdēls — Vietnamas kaŗa veterānis kapt. Bernhards Ozoliņš ar ģimeni, kā kā arī brālis, māsa un svainis Vācijā. **E. Alka**

Bafalo jaunās latviešu skolas vadītāja Irena Blāķe (2. rindā vidū) ar skolēniem; no viņas pa labi skolas padomes priekšsēdis Antons Mikulis un vietējās DV apvienības priekšnieks Rūdolfs Blāķis.

Baltu kultūra Harvarda universitātē

REDZĒTAIS UN IZJUSTAIS SKATĒ, KUŖU REDZ PROFESORI UN STUDENTI

Rodas savādas izjūtas, staigājot pa Harvarda universitātes senlaicīgajām un ultramodernajām celtnēm un celiņiem zem vareniem kokiem. Šī universitāte Bostonas priekšpilsētā Kembridžā ir vesela pilsētiņa ar prezidentu Pjuseju. Līdzīgi Oksfordai Anglijā, Harvarda ir vecākā universitāte ASV, kur savā laikā studējuši daudzi vēlākie amerikāņu prezidenti un valstsvīri. Varētu teikt: kas beidz šo universitāti, tam nodrošināta laba vieta, jo šai mācību iestādei, kuŗa ir arī dārga (studiju nauda ap 5000 dol. gadā), vēl arvien spoža slava. Pēdējā laikā še notikušas daudzas demonstrācijas, jo izveidojusies nemierīgu studentu kustība, kuŗu saīsinājumā apzīmē par SDS, revolūcionāra organizācija, kuŗa prasa reformas, kas konservātīvajai universitātes vadībai grūti pieņemamas. (Papildinot autoru: kreisa studentu kustība, kuŗa sliecas uz anarchisma pusi. — Red.)

Še studē turīgu ģimeņu jaunieši no gandrīz visām pasaules valstīm, izņemot ar dzelzs priekškaru atšķirtajām, radot internacionālu gaisotni. Harvarda universitātes laukumā ir kiosks, kurā pārdod visas brīvās pasaules lielākos laikrakstus un žurnālus. Ir tikai dabiski, ka še dzird runājam neskaitāmas valodas.

Ir bieži dzirdēts, ka baltieši emigrācijā atrodas cīnītāju pirmajās rindās, taču šoreiz uzmanību saista mazāk parasts notikums, mazākais Harvardas universitātes ikdienā. Tās centrālās bibliotēkas ēkā iekārtota baltu tautu izstāde, kuŗa būs atvērta līdz 6. janvārim. To iekārtojusi filoloģe un ramaviete Velta Zante - Šime, kuŗa sāka še strādāt 1961. gadā pēc ierašanās no Zviedrijas.

Pa gaiteņiem steidzas studenti un profesori, veci un jauni, cienīgi un joviāli. Tad viņi apstājas pie vitrīnām. Kādā no tiem vārdi — Latvia, Lithuania. Viņu apziņai tie liekas sveši vārdi. Kur tie dzirdēti?

Te dažādos eksponātos runā baltu tautas, viņu radošais gars un kvēlā gadsimtiem ilgā cīņa par brīvību. Kā biedrs še runā arī senprūšu liktenis — tauta, kuŗa reiz dzīvoja pie Baltijas jūras, bet tagad vairs nav uz Eiropas tautu skatuves. Šo tautu ģermanizēja, tā izkusa. Še vēl liecības par senprūšiem: Tēvreize, iespiesta prūsiski, lietuviski un latviski; lietuviešu mācītāja Donelaiša „Gada laiki", ar lappusi, kuŗa sākas vārdiem: „Mēs, Prūsijas lietuvieši..."; katēchisms, 16. gadsimta raksti...

Tagad atlikušas vairs tikai divas baltu tautas — lietuvieši un latvieši, kas vēl sīksti turas savā zemē, līdzīgi citām Eiropas tautām. Vācieši un krievi ir lielie un nesaudzīgie dzirnakmeņi, kuŗi gadsimtiem ilgi maluši baltus, viens, tad otrs... Atrazdamās starp šiem diviem milžiem, abas mazās baltu tautas pārdzīvojušas daudzas kaŗa vētras un šausmas, atceroties senprūšu likteni, bijušas stipras savā izturībā. Ja svešinieki redz tikai latviešu etnografiju — košās krāsas tautas tērpos, nieburos, villainēs, saktās, cimdos — tiem grūti nāktos ticēt Baltijas tautu drūmajai vēsturei, bet ir fakti, kuŗi to liecina. Šie fakti runā, un to runā klausās studenti un profesori.

Ne viss, kas še izlikts, atrasts pašā Harvarda universitātē; kollekcijas devuši daiļamatnieki L. Kluce, O. Kutcers un A. Janševics, Latvijas māla kollekciju arī Dr. A. Auškāpe, monētas — E. Dzelzkalējs, daži tautas tērpi nākuši no latviešu senmantu krātuves. Universitātes publiku visvairāk saista dzintars un tautas tērpu raksti. Daudziem tas viss ir vēl neredzēts. Viņiem atvērusies kāda jauna pasaule — dzeja, māksla, dzīves ziņa. Vērotāji ar komplimentiem ir izšķērdīgi. Liekas, ka Velta Zante tos mūžā nekad nav tik daudz saņēmusi kā šoreiz — daudzinātajā Harvarda universitātē. „Cik lieliski! Cik skaisti!"

Izstāde ieturēta rāmā stilā, bez jebkādas propagandas literatūras, tīri zinātniski un lietišķi. Pie sienām gobelēni, gaiteņos spožas lustras, kuŗas izšķērdīgi lej savu gaismu, kaut še reti kāds lasa. To dara lasītavā, ne priekštelpās, gaiteņos. Un izstādei izmantoti tieši 3 stāvu gaiteņi, kuŗos parasti notiek kaut kāda skate, izziņota bibliotēkas „avīzē".

Latviešus, protams, visvairāk interesē, kas parādīts latviešu tautai veltītajās vitrīnās, kādas grāmatas izliktas, kādi lietiskās mākslas priekšmeti. Brīvības kaŗš un patstāvības iegūšana nav viegli raksturojama dažos teikumos, taču tas izdevies it veikli. Latvijas ostās atradās sabiedroto kuģi, ar kuŗu militāro atbalstu latvieši ieguva brīvību un neatkarību. Izlikta Dr. E. Andersona „Latvijas vēsture" ar attiecīgo 1919. gada schēmu. Parādīti prezidentu Tenisona, Čakstes un Smetonas portreti, Latvijas agrārā reforma, jauni skolu nami, universitātes Tērbatā, Viļņā, Rīgā un Pinebergā. Īpaša vitrīna veltīta Latvijas monumentālajai mākslai — Brīvības piemineklis un tā reljefi, atbrīvošanas pieminekļi citās pilsētās, Brāļu kapi, Tiesu pils. Tautas, kuŗas godina savus varoņus un kuŗas spēj šādus mākslas darbus radīt, nav vairs tik vienkārši paslaukāmas pagaldē, arī starptautiskās konferencēs ne, jo tās spējīgas dzīvot.

Nav noklusējama Baltijas tautu traģēdija. Par to liecina daudzi eksponāti: Ād. Šildes grāmatas, „These Names Accuse", Vorkutas gūstekņa J. Simsona atlaišanas dokuments, vēsturnieka Stalšāna 1962. gada tautību kartē, Latvijā, kuŗa rāda krievu un citu padomijas tautu ieplūšanu Latvijā; govju slaucējas Martas Samules attēls — deputāte Augstākajā padomē... Cits attēls rāda rīdziniekus klausāmies zviedru jūrnieku koncertu. Redzama arī Latvijas poļa Jachimoviča sūdzība, kuŗu vasarā bija ievietojis britu lielais laikraksts „Observer"; kāds dienvidslāvu komūnists savā laikā teicis, ka krievi uzskatot baltiešus par bīstamākajiem tārpiem Pad. savienībā, tādēļ jādarot viss iespējamais, lai šos tārpus iznīcinātu...

Baltieši cīnās par brīvību! Izliktas vairākas doktora disertācijas, kuŗas latvieši izstrādājuši Eiropas un citu valstu universitātēs, piemēram, J. Leļa, E. Rūķes - Draviņas, A. Johansona, H. Biezā un citas, kuŗās pētīti tieši latviešu temati. Par šādiem tematiem redzamas arī grāmatas — M. Valtera, Fr. Baloža, A. Spekkes, A. Berķa, A. Švābes, B. Kalniņa, dažas arī latviešu valodā. Šo vitrīnu apskatījuši, vērotāji vairs nesmaida. Viņi aiziet ar nopietnām sejām, it kā dziļās pārdomās.

Citā vitrīnā parādīti materiāli par latviešu teātri. Daudz še aizgūts no okupētajā Latvijā izdotajiem darbiem, piemēram, teātŗa vēsture un grāmatas par aktieŗiem. Attēlos redzami Adolfs Alunāns, A. Videnieks, M. Šmitchena, E. Žebranska, L. Bērziņa. Parādīti arī agrākie laiki, piemēram, aktieris R. Jansons, kuŗš pirmais sāka latviešu valodā tulkot Šekspīra darbus. Cik liela tieksme pēc Rietumeiropas kultūras jau tolaik paudās latviešu gara darbiniekos! Redzamas nesen mirušā prof. J. Kugas dekorāciju skicītes, arī A. Vinklera un M. Zīverta attēli. Pēdējais saka: „Mūsu trimdas teātrim nav sakņu, bet teātrim dzimtenē nav gaisa."

Var jau vēl pieminēt Stendera tulkoto bībeli, Stendera un Manceļa rakstus, latviešu podus un podiņus, dzintaru un daudz cita, taču visam pāri it kā izskan tautas griba dzīvot, ne bojā iet! Jāpriecājas, ka Harvardas universitāte devusi baltiešiem iespēju sevi parādīt no dažādiem aspektiem, bet pateicība, ka tas darīts, pienākas skates iekārtotājai Veltai Zantei - Šimei.

Varam tomēr būt nepatīkami pārsteigti, ka Harvarda universitātes bibliotēkā visai maz ir Latvijas neatkarības laika izdevumu. Kā bibliotekāre V. Zante paskaidro, šis trūkums izskaidrojams ar to, ka bibliotēkā attiecīgajā laikā nav bijis bibliotekāra, kas pārvalda latviešu valodu. Bibliotēkā ir gan „Latvijas vēstures avotu" 8. sējums, taču arī tas iegūts tikai pēc kaŗa; ir vēl B. Vipera „Baroka māksla Latvijā" un Baznīcas virsvaldes ziedotās dzimtu chronikas. Stāvoklis ar latviešu grāmatām uzlabojies tikai nesen, kad še studēja valodnieks Dr. Oskars Krātiņš un beidzot ieradās Velta Zante, kuŗa bibliotēkai ieguvusi gandrīz visus trimdā izdotos vērtīgos izdevumus.

Izskatot vecas grāmatas un papīrus, V. Zante bibliotēkā atradusi piemirstu Tērbatas universitātes Kuronijas piemiņas albumu ar studentu ierakstiem. Tajā parakstījies arī kāds Johans Odings, par kuŗu V. Zante domā, ka tas noteikti latvietis. Šis Odings resp. Odiņš zem sava vārda iekavās parakstījis „Podiņš", kā viņš esot kādreiz nosaukts „landšaftē". Dr. Podiņa dzimta nākot no Kurzemes. Viņš dzimis 1823. gadā, studējis Tērbatā, darbojies par ārstu Jēkabpilī, Tukumā un Ķemeros, miris 1870.-jos gados. V. Zante domā, ka šis Odiņš ir tiešām viņas atklājums.

Harvarda universitātē studējuši kādi 30 latvieši, kaut ne visu vārdus iespējams uzskaitīt. Viens no pirmajiem še Kurzemes skolotājs Fricis Zanders (1899. g.) studējis vācu valodu, bijis kādu laiku lektors šai universitātē, tad skolotājs vidusskolā, bet latviešu ieceļotājiem 1909. gadā publicējis grāmatu „Praktiska angļu valodas mācība", ar ko kļuvis zināmā mērā celmlauzis latviešu un angļu gramatikas „apvienošanā". Ķīmiķis Kārlis Steiks Harvardas universitāti beidzis 1911. gadā bet kādreizējais valsts domnieks Jānis Ozols še 1914. gadā ieguvis doktora gradu tautsaimniecībā. Latvijas jurists Jānis Valbergs ar Rokfellera stipendiju še studēja no 1931. — 1933. gadam, bet ieceļotāja dēls Osvalds Tippo 1937. gadā, vēlāk kļūdams pazīstams botāniķis, kuŗa darbs par botāniku vēl tagad ir ASV koledžu mācību grāmata. Baptistu mācītājs Jānis Daugmanis šai universitātē studēja 1933. gadā, Artūrs L. Teikmanis to pabeidza 1953. gadā, bet Ivars Avotiņš 1958. gadā.

Tad sākas vesela virkne doktoru, kuŗi beiguši šo slaveno universitāti, piemēram, Marija Zīle (1959. g.), filologs Jāzeps Lelis (1961), ārste Ilze Krūmiņa (1961), filologs Oskars Krātiņš (1965), filoloģe Valda Dreimane - Melngaile (1967), advokāti Andrejs Grots, Juris Ūdris un Juris Svenne, vēsturnieks Andrejs Plakāns (1968). Še studijas doktora darbam sākuši mācītājs Juris Cālītis, Maija Zadiņa - Lilje un Māris Vinovskis, pašreiz mūziku studē Egils Zālītis, bet Austrālijas latvietis Dr. M. Veldis, kuŗš studijas beidzis Toronto, papildinās ķīmijā.

Bez Jāzepa Leļa doktora disertāciju par latviešu tematu še izstrādā amerikānis Maiks Vidmers, kas raksta, kā padomju vara sev pakļauj brīvas tautas, par piemēru izmantojot Latvijas boļševizāciju.

Osvalds Akmentiņš

SAVIENOTAJĀS VALSTĪS

ŅUJORKA

● Visu Ņujorkas latviešu skolu kopīgo Ziemsvētku eglītes sarīkojumu 14. decembrī Riversaides baznīcas zālē ievadīja māc. A. Ozols ar svētbrīdi, pēc kuŗa skolēni sniedza savu programmu. Svētku evaņģeliju uzveda Bronksas skola, rādot eņģeļus, ganus, gudros no austrumzemes un Kristus bērnu silītē. Tā kā Ņujorkas pilsētas likumi aizliedz publisko sarīkojumu telpās svētku priekām lietot īstu eglīti, bet tikai mākslīgus aizstājējus, tad Džamaikas skola radīja „dzīvu eglīti", skolēniem ar skuju zaŗiem izveidojot egli ar zvaigzni galotnē. „Pazaudēto latviešu grāmatu" rādīja Bruklinas skola, bet Ņuarkas skola nodziedāja trīs labi sgatavotas tautas dziesmas. Pasaku par veco abrinieku parādīja Longailendas skolēni bet nobeigumā visu skolu audzēkņi kopīgi dziedāja divas Ziemsvētku dziesmas. Pēc programmas skolēniem bija cienasts, rotaļas un dejas. Arī izloze. Par spīti sliktajam laikam, sarīkojumā ieradās ap 500 apmeklētāju, kuŗus laika apstākļi tomēr mudināja ātrāk doties mājup. Piezīmējams, ka Riversaidas baznīca ir viena no ievērojamākajām Ņujorkā, kuŗu parasti ieteic apskatīt arī tūristiem. Kaut tā atrodas Hārlemas pilsētas daļā, kur dzīvo gandrīz tikai krāsaino minoritāšu grupas, baznīcas apkārtne ir patīkama.

LINKOLNA

● DV apvienība Linkolnā lokālā apmērā bija rīkojusi Latvijas valstssvētku aktu, apmierinoties ar vietējiem programmas izpildītājiem bez „palīgspēkiem" no ārienes. Svētrunu teica māc. H. Jesifers, bet svētku runu E. Ādminis. Programmas daļā piedalījās Linkolnas latviešu koris V. Luča vadībā un latviešu skolas audzēkņi ar deklamācijām. Sevišķi jāpriecājas, ka DV apvienība bija aicinājusi svētkos ar priekšnesumiem piedalīties arī skolēnus, kas līdz šim nekad nebija darīts.

● Vietējās DV apvienības izkārtojumā 29. un 30. novembrī latviešu draudzes sarīkojumu telpā notika M. Geistauta skulptūru un B. Geistautas gleznu izstāde, kuŗa bija labi apmeklēta. Sevišķu interesi radīja skulptūras, jo šāda veida skate Linkolnā notika pirmo reizi. Vietējie mākslas draugi iegādājās labu skaitu abu mākslinieku darbu. **A. S.**

KLĪVLENDA

● Apvienotās draudzes telpās 7. decembrī kopīgā apspriedē sanāca organizāciju un draudžu pārstāvji, lai galīgi izlemtu jautājumu par Klīvlendas latviešu kolonijai pienākošamies 4000 dol. no pērnā gada dziesmu svētku atlikuma. Tā kā pašreiz nav nekāda projekta, kuŗam šo summu izlietot, sapulce nolēma to pagaidām „iesaldēt" ALAs attiecīgajā fondā. No 25 pārstāvjiem apspriedē piedalījās 19.

● Pēc 7. decembra dievkalpojuma notikušajā Apvienotās draudzes padomes sēdē galvenās pārrunas bija par lielāka draudzes nama celšanu, kas kalpotu ne vien draudzes, bet arī Klīvlendas latviešu kolonijas vispārējām vajadzībām. Turpmākai apspriešanai iesniedza vairākus projektus.

● Māc. K. Sautiņš 13. decembrī pēdējā gaitā uz Sunset Memorial Park kapsētu izvadīja 10. decembrī 84 gadu vecumā mirušo Almu Nāgeli, dzimušu Ķimeni, par kuŗu sēro dēls Dr. V. Nāgelis Klīvlendā un otrs dēls — inženieris Čīlē. Tai pašā dienā ar sirds trieku 85 gadu vecumā mira arī Jēkabs Daumanis, kuŗu uz Sunset Memorial Park krematoriju pārpelnošanai izvadīja māc. I. Gaide. Klīvlendā par viņu sēro meita Velta ar ģimeni. Trešo tautieti vietējā latviešu kolonija zaudēja 13. decembrī, kad pēc ilgas slimošanas 93 gadu vecumā aizsaulē aizgāja Fricis Jansons. Viņu uz dusu Riversaides kapsētā 17. decembrī izvadīja māc. I. Gaide, par aizgājēju sērojot meitai E. Ciemiņai ar ģimeni.

● Latviešu ev.-lut. Miera un Mārtiņa-Lutera draudžu kopīgi rīkotajā Ziemsvētku eglītes vakarā 14. decembrī garīgo daļu vadīja māc. K. Briedis, bet programmā bija labi sagatavoti Mārtiņa-Lutera draudzes svētdienas skolas audzēkņu priekšnesumi skolotājas L. Ūdres vadībā. Pēc priekšnesumiem ieradās svētku vecītis ar bagātīgu dāvanu maisu mazajiem un lielajiem. Dāmu komitejas bija klājušas azaida galdu. **J. E.**

LŪDZU, KLAUSIETIES
Toronto Latviešu misijas radio raidījumu 14. GADA GĀJUMA
BRĪDIS AR DIEVU
katru svētdienu, no pl. 9 — 9.30
Niagaras WHLD raidītājs (vilnis 1270)
Informācija: tālr. Toronto 261—4218.

KANADAS BAZNĪCĀS

TORONTO

Archibīskaps A. Lūsis, 5 Valleymede Rd., Toronto 3, Ont., tālr. 767-2310. Sv. Jāņa draudze, tel. 921-3327, 200 Balmoral Avenue

Dievkalpojumi notiek regulāri katru svētdienu plkst. 11 dienā draudzes baznīcā. Archibīskapa A. Lūša svētrunu virstemats rudens posmā — „Kristīgās reliģijas svētīgie paradoksi".

1. janvārī pl. 11 dienā gadmijas dievkalpojums ar dievgaldu.

4. janvārī pl. 11 dienā Zvaigznes dienas — Misijas svētku dievkalpojums.

Māc. A. Čops, 38 Balaby Cr. Don Mills. Tālr. 449-4087.

Sv. Andreja draudze, tel 924-1563, Carlton St. un Jarvis St. krustojumā, Toronto 5.

31. decembrī pl. 7 vakarā Vecgada dievkalpojums.

Māc. A. Briedis, 44 Marilyn Cr., Toronto 18, tel. 757-2739.

Toronto Austrumu ev.-lut. latviešu draudzes dievkalpojumi notiek Sv. Barnaba baznīcā, 361 Danforth Ave.

31. decembrī pl. 7. vakarā Vecgada dievkalpojums.

HAMILTONA

Māc. E. Pavasars
Hamiltonas latviešu ev.-lut. Kristus draudze: 18 Victoria Ave., S.

31.decembrī pl. 7 vakarā bikts dievkalpojums ar dievgaldu.

1. janvārī pl. 11 dienā dievkalpojums.

4. janvārī pl. 11 dienā jaunatnes dievkalpojums ar jauniešu bībeles iesājumiem un liegaidu dziesmām.

MONTREALA

Māc. A. Voitkus, 3438 Rosedale Avenue, Montreal 28 P. Q. Tel. HU 9-3224.
Montrealas latviešu ev.-lut. Trīsvienības draudze Sv. Jāņa baznīcā 4345 Marcil Avenue.

31. decembrī pl. 8 vakarā Vecgada dievkalpojums ar dievgaldu.

1. un 4. janvārī dievkalpojuma nebūs.

11. janvārī pl. 1.30 dienā Zvaigznes dienas un strēlnieku kauju atceres dievkalpojums.

OTAVA

Māc. Edg. Lange, 864 Pleasant Pk. Rd.; tel. 733-3906, Otavas latv. ev.-lut. Miera draudze Sv. Pētera lut. baznīcā 400 Sparks ielā.

SARĪKOJUMU KALENDĀRS

TORONTO

31. decembrī—pl. 8 vak. Jaungada sagaidīšanas balle Latviešu namā

31. decembrī — pl. 8 vakarā Jaungada sagaidīšana DV namā.

3. janvārī — pl. 7 vakarā Saulainē Kurzemes cietokšņa Ziemsvētku kauju 25 gadu atcere

10. janvārī — pl. 7 vakarā Toronto studentu korporāciju kopas slēgts tējas vakars Royal Canadian Curling Club, 131 Broadview Ave.

17. janvārī — pl. 7.30 Latviešu namā Mednieku un makšķernieku kluba „Zaķu balle".

24. janvārī — pl. 7 vakarā vīru kora Viesturs gadskārtējais koncerts un balle Columbus Hall telpās.

25. janvārī. — pl. 5 pēcpusdienā Latviešu namā TLTA ģimnazijas Draudzīgā aicinājuma atcere: akts un R. Blaumaņa lugas „No saldenās pudeles" izrāde H. Miķelsona režijā.

11. aprīlī — pl. 8 vakarā A.L.T. Bostonas ansambļa viesizrāde — S. Moma „Svētā liesma", Bickford Park vidusskolas zālē.

SV. KATRĪNAS

31. decembrī — pl. 9 vakarā Jaungada sagaidīšanas balle Beacon Motor hotelī, Queen E., lielceļa malā, DV Sv. Katrīnu nod. rīkots kopas sarīkojums.

Grūtās un sarežģītās cīņās

(Pārnesums no 3. lpp.)

strēlniekiem. Pārtulkotā un salsinātā veidā deklarāciju piesūtīja ārzemju pārstāvjiem un Krievijas cittautiešu augstākajām nacionālajām organizācijām.

Nacionālās padomes priekšsēža amatam vēlamākais kandidāts bija J. Čakste, bet viņš kā Kurzemes komisārs bija neaizstājams līdzekļu sagādei bēgļiem, tāpat A. Bergs Centrālkomitejā. Tā par Nacionālās padomes priekšsēdi ievēlēja V. Zamuēlu, par viņa biedriem A. Bergu un Pauļuku. Ārlietu nodaļu vadīt uzdeva J. Goldmanim, finanču nodaļas priekšnieks bija Z. Meierovics, viņa vietnieks Ā. Klīve. Uz ārzemēm nolēma deleģēt Z. Meierovicu uz Angliju, — J. Čaksti uz ASV, J. Kreicbergu uz Franciju. Finanču nodaļas vadītājs Z. Meierovics „netaupīja pūļu, lai gādātu līdzekļus." Pēc Nacionālās padomes deklarācijas iesniegšanas ārvalstīm „lielāko pretimnākšanu mums izrādīja Anglijas konsulāts Maskavā, kas 1918. gadā sāka atbalstīt NP ar līdzekļiem" (255).

Pēc Brestļitovskas miera līguma, kurā Latvija sadalīta, Nacionālā padome iesniedza protestu Vācijas kancleram 1918. gada 4. aprīlī; papildinātā un piemērotā veidā protestu pret šo līgumu iesniedza arī sabiedrotajiem. Bet baltvāci lūdza Vācijas ķeizaru atzīt viņu dibināto Kurzemes hercoģisti un pieņemt Kurzemes hercoga titulu.

„NP ticēja sabiedroto uzvarai un līdz ar to tādas hercoģistes likvidēšanai, bet viņus uztrauca latviešu DB (demokratiskā bloka) Rīgā sadarbība ar Vāciju. Angļi bija informējuši Meierovicu, ka latvieši iesnieguši Vācijas kancleram rakstu, kurā, „prasīta Latvijai starpvalstiska autonomija, kas angļu izpratnē nozīmējot Vācijas protektorāta prasību Latvijai" (272). Anonimo parakstu „Die Vertreter politisch massgebender Kreise der lettischen Nation" angļi ieskatot par Nacionālās padomes locekļu parakstu. Kādas citas tās noteicējas aprindas varētu būt? „Latviešiem jāizšķiroties pavisam skaidri, ar ko tie gribot iet kopā. Ar Berlīni un Londonu reizē tas nesot iespējams". (Turpat). J. Zālītim bija informācija, it kā Miķelis Valters esot Lielvācijas ideologs, un Nacionālā padome ieskatīja viņu par raksta autoru (273).

Rīgas latviešu griešanās pie Vācijas, kā arī strēlnieku brāļošanās sabiedrotajos bija radījusi iespaidu, „ka neatkarības doma latviešu tautā nav vēl nobriedusi" (278). To Lielbritanijas konsuls Maskavā B. Lokharts arī pateica Z. Meierovicam un Ā. Klīvem, kad viņi, kā Nacionālās padomes pārstāvji apmeklēja konsulātu, lai ziņotu, ka padomei ar Vācijai iesniegto rakstu nav nekāda sakara.

Ārzemju vēstnieki revolūcijas laikā uz Maskavu nepārcēlās, viņi palika Pēterpilī un vēlāk apmetās Vologdā, tālāk no frontes, bet atašeji un konsuli darbojās Maskavā.

Liebritanija 1918. gada 3. maijā atzina Igauniju de facto. Uz Z. Meierovica un Ā. Klīves jautājumu par Latvijas atzīšanu Lielbritanijas konsulātā viņiem atbildēja: „Latvijā neatkarības doma nav vēl nobriedusi" (293). Nacionālajā padomē ievēlētās amatpersonas izstrādāja pamatīgu memorandu ar pilnas neatkarības prasībām un nolēma to iesniegt sabiedrotajiem. Tā kā Z. Meierovicam kā padomes delegātam bija jāaizbrauc uz Angliju, memorandu aizvest uz Vologdu 1918. gada augustā uzdeva toreizējam finanču daļas vadītājam Ā. Klīvem kopā ar ģenerālsekretāru J. Sesku. Katra satiksme ar ārzemju vēstniecībām un konsulātiem bija stingri aizliegta, komūnistu valdība to atzina par sodāmu ar nošaušanu. „Ar nopietnu risku memorandu novedām Vologdā un iesniedzām Anglijas, Francijas, Italijas un ASV vēstniekiem personīgi."

Trešajā dienā pēc memoranda iesniegšanas Nacionālās padomes delegāti Lielbritanijas vēstniecībā saņēma mutvārdu paziņojumu: „Memorands apspriests Lielbritanijas, Francijas, Italijas un Amerikas savienoto valstu vēstnieku konferencē. Vēstnieki atzīst memorandā izteiktās domas par ļoti svarīgām un ieteiks savām valdībām Latvijas neatkarības jautājumam piegriezt visnopietnāko vērību."

1918. gada augustā Nacionālās padomes darbinieki saņēma no Lielbritanijas un Francijas oficiālajiem avotiem ziņu, ka karš beigsies ar Vācijas kapitulāciju. Latviešu politiķiem ieteicams būt Rīgā. Uz Latviju Ā. Klīve brauca nelegāli novembra pirmajās dienās. Ar vācu komandantūrām viņam bija sarežģījumi, par kuriem lasāms atsevišķā nodaļā. Rīgā demokratiskajā blokā darbojās K. Ulmanis, M. Valters, M. Skujenieks, Dr. P. Kalniņš u.c. Ā. Klīve nokļuva Rīgā 12. novembrī. Pirmais gājiens viņam bija pie Nacionālās padomes priekšsēža V. Zāmuēla, no kura uzzināja, ka padome nesadarbojas ar demokratisko bloku, jo tas neesot nekāda organizācija, drīzāk kāds klubs. Pēc tam Savstarpīgā kreditbiedrībā direktors J. Ansbergs Ā. Klīvem vienatnē stāstīja: „Karš vakar nobeidzies ar Vācijas padošanos sabiedrotajiem, un Anglija atzinusi Latviju par de facto neatkarīgu valsti ar Z. Meierovicu kā Latvijas sūtni pie Anglijas valdības" (357). Savu pārdzīvojumu Ā. Klīve raksturo vārdiem: „— — — es steidzīgi aizgāju. — Kāds savāds nemiers mani turēja savā varā. Tas tad nu bija piepildījies, par ko tik daudz bija riskēts un strādāts. Pamazām manas jūtas pārņēma dziļš, neizsakāms prieks" (357).

Diemžēl, bija jāpārvar vēl daudz jaunu sarežģījumu. Pirmais bija Nacionālās padomes pr-ža V. Zāmuēla atteikšanās nekavējoties sasaukt padomes pilnsapulci pirms Goldmaņa ierašanās; otrs — Ulmaņa negātīvā padomes kritika: tā esot novecojusies, tanī neesot pārstāvēta tautā, bet organizācijas un privātpersonas. Uz aizrādījumu, ka to var pārorganizēt uz partiju pamatiem un kā kreisajām organizācijām paredzēts liels balsu skaits, K. Ulmanis noteikti ziņoja, ka sociāldemokrati padomē neiestāšoties, un bez tiem viņš nepieņemšot piedāvāto ministru prezidenta posteni. Sarunas zemnieku savienības priekšnieka un viņa vietnieka starpā bija asas un palika bez panākumiem.

K. Ulmanis, nevarēdams Rīgā dabūt savas partijas vadības atbalstu, kopā ar dažiem zemnieku savienības biedriem aizbrauca uz Valku un tur nolēma dibināt Tautas padomi uz partiju pamata, pieaicinot arī minoritāšu pārstāvjus. J. Čaksti proponēja par Tautas padomes priekšsēdi. V. Zāmuēlim pretojoties sasaukt Nacionālās padomes pilnsapulci un nevēloties radīt šķelšanos, Nacionālā padome pēdējā valdes sēdē 17. novembrī pieņēma lēmumu „nelikt Tautas padomes darbam nekādus šķēršļus ceļā" (376).

K. Ulmanis sarunās Ā. Klīvem bija piedāvājis ministra posteni valdībā, no kā viņš atteicās, tāpat no aicinājuma 18. novembra aktā nolasīt zemnieku savienības deklarāciju. „1918. gada 18. novembrī es Latvijas proklamēšanas aktā sēdēju publikas solos un noklausījos visas deklarācijas" (376). Ievēlētais Tautas padomes priekšsēdis J. Čakste nebija ieradies. Deklarāciju „par neatkarīgo Latviju, kā zināms, nolasīja priekšsēža biedrs G. Zemgals. Partijas apsveica jauno republiku, bet sociāldemokratu pārstāvis Dr. P. Kalniņš paziņoja, ka Latvijas sociāldemokrati atzīst par nepieciešamu šobrīd veicināt brīvās Latvijas izveidošanos par patstāvīgu valsti," ciktāl tas saskan ar sociāldemokratiskās partijas programmu. (Turpat).

J. Čakste, ieradies Rīgā, pārmeta Ā. Klīvem, ka tas pieslējies Tautas padomei, kura esot pārāk kreisa. Sevišķi viņam nepatikot sociāldemokratu deklarācija. K. Ulmaņa rīcība kopā ar sociālistiem „M. Valteru un P. Kalniņu esot apvērsuma rīkošana pret likumīgu un starptautiski atzītu valsts varu — Nacionālo padomi" (386). J. Čakste tālāk informējis savu biedru, „ka viņš TP priekšsēža amatu neuzņemšoties un braukšot uz Parīzi un Londonu, lai turpinātu darbu miera konferencē. To J. Čakste arī izdarīja" (387). Autors secina: „Nepārprotami NP piespiestā likvidēšanās un TP nodibināšana bija ilgstoša strīdus iesākums J. Čakstes un K. Ulmaņa starpā" (Turpat).

Smags pārdzīvojums K. Ulmanim, kas, ticēdams iespējamai sadarbībai ar sociāldemokratiem, bija panācis Nacionālās padomes likvidēšanos un Tautas padomes nodibināšanu, bija sociāldemokratu izstāšanās no Tautas padomes, kad 29. decembrī komūnistu karavīri bija Rīgas pievārtē. Sakarā ar šādu sociāldemokratu rīcību, autoram ir savi vērojumi un secinājumi: „— — — ar lielu varbūtību var pieņemt, ka šeit iedzima K. Ulmaņa konflikts ar sociāldemokratiem, kas, pakāpeniski attīstīdamies, — — — noveda pie 1934. gada 15. maija pārgrozībām." (391). Tikai pēc vācu rīkotā 1919. g. 16. aprīļa apvērsuma likvidēšanas 19. aprīlī Tautas padomē atgriezās sociāldemokrati. K. Ulmanis, to uzzinājis, „deva ļoti strupu atbildi. Tādi palīgi viņam neesot vajadzīgi." (411).

Nenoliedzami, K. Ulmaņa pagaidu valdībai bija ārkārtīgas grūtības. Sakarā ar Tautas padomes nodibināšanu sabiedrotie atrāva atbalstu, kuru tie bija devuši Nacionālajai padomei, nedeva ieročus nacionālajam karaspēkam. Zemē bija vācu karaspēka daļas, kurām pēc pamiera noteikumiem vajadzēja aizstāvēt robežas pret komūnistiem, bet vācieši bija zaudējuši disciplīnu un nekādi aizstāvji nebija. Viņu pavēlniekiem bija savi nolūki — tie gribēja dabūt Latviju savā varā, un šai virzienā darbojās Vācijas pilnvarotais A. Vinnigs, kas arī ierosināja Tautas padomes sasaukšanu. Tomēr vācu mēģinājumam aprīlī Liepājā gāzt K. Ulmaņa valdību bija arī labvēlīgas sekas: „Antantes pārstāvji Liepājā redzēja no apvērsuma, ka K. Ulmanis nav Vācijas uzticības vīrs. Tas bija ļoti svarīgs secinājums" (483). Savas flotes atbalstu sabiedrotie neliedza latviešiem, vērodami viņu karavīru cīņas garu pret Vāciju.

K. Ulmanis ievēroja sabiedrotajiem doto solījumu un pārorganizēja savu valdību pēc bermontiešu padzīšanas. 1919. gada 9. decembrī par iekšlietu ministru M. Valtera vietā, kuru sabiedrotie turēja aizdomās par Vācijai iesniegtā demokratiskā bloka memoranda sastādītāju, iecēla Arvedu Bergu. Šai kabinetā darbojās arī divi minoritāšu pārstāvji — R. Erhards un P. Mincs. Pēc visu aizdomu novēršanas, kuras sabiedrotajos bija radījusi Tautas padomes nodibināšana, Latvija atgriezās „pie NP ievadītās sabiedrotajiem draudzīgās politikas" (489). Vēl bija jāatbrīvo no boļševikiem Latgale, lai varētu uzsākt normālākas gaitas, kaut izpostītajā, bet brīvajā Latvijā.

Ā. Klīves pamatīgais darbs par neatkarīgās Latvijas tapšanu mums atklāj faktus, kas bija apzinīgi noklusēti. Tas mazina Tautas padomes un tās galvenā dibinātāja aureolu un — pats galvenais — met ēnu, kaut nelielu, uz 18. novembra spožumu. Bet — ilūziju dēļ nenoraidīsim patiesību, kas vēstures notikumos vienīgā drīkst valdīt.

Paldies autoram par lielo veikumu. Gaidīsim turpinājumu.

RAIBĀ PASAULE

■ Dienvidvjetnamas armijā dienesta pienākumus veic arī sievietes. Viņas godam nēsā savu dienesta tērpu, taču ir viena nelaime, kuru par tādu uzskata armijas vadība: „šiem „zaldātiem" piedzimst bērni... Lai tos laistu pasaulē, viņas savas vienības atstāj un kļūst par „dezertierēm". Šādu disciplīnas pārkāpumu novēršanai jaunās mātes soda ar vienu gadu cietumā, pirmo sodu gan nosacīti atlaižot. Pēc bērna piedzimšanas „kareives" atkal atgriežas savās vienībās un ziņo par armijas pieaugumu, bet komandieri ar šāda veida spēku palielināšanu nesamierinās — „zaldātus" sūta mājās un liek gaidīt tiesu.

■ Ontario provinces izglītības padomes konferencē iesniegts ierosinājums izkārtot „seksa izglītību" arī nervozajiem vecākiem. Domā, ka tas viņiem palīdzēs veicināt bērnu izglītošanu seksa jautājumos arī ģimenēs un atvieglinās attiecīgās mācības skolās.

BALETS PIE EGLĪTES

Austrumu ev.-lut. draudzes Toronto bērnu eglītes sarīkojuma programmā piedalījās arī E. Ošiņas-Bērziņas klasiskā baleta skolas audzēknes. Uzņēmumā vidū Viviana Vasarāja izrāda sava puķu groziņa saturu Lizai Preisai, Karīnai Ilvesai (pa kreisi) un Andai Sostārai (labajā malā). Kā bija paredzēts, dejas laikā groziņa saturs izbira, daļai ziedu sasniedzot skatītāju pirmās rindas.

Foto: J. Ligers

Sakari ar dzimteni

(Pārnesums no 2. lpp.)

sniegtā informācija taču nav nekas cits kā dezinformācija. Tā neaprobežojas ar atklātu vārdu plūdiem; nāk talkā čukstēšanas, difamācijas kampaņas, lai grautu mūsu morāli un ticību. Nāk klāt arī vēl anonimu ķengu vēstuļu akcija, kuras, plānam un grafikam sekojot, rakstītas visas pēc viena un tā paša parauga un schemas. Tādas jo īpaši pēdējā laikā lielā skaitā parādījušās Vācijā. Katrā no šīm vēstulēm ir kāda neķītrība, kaut kā sētas aizdomas pret kādu citu personu, apmēram tā: „Tu nemaz nezini, ko tas un tas par Tevi runā..."

Tādi ir Latvijas okupantu „kultūras sakaru komitejas" īstie sakari. Tādus viņi veicina, un tādi viņiem ir vajadzīgi!

Nav taču nekādu šaubu: neorganizētie, naīvie, neinformētie Rīgas apciemotāji bieži vien komūnistiem palīdz dezinformācijas un demorālizācijas virzienā, to sakaru virzienā, kādus vēlas komūnistiskā „kultūras sakaru komiteja". Tādēļ ir vairāk nekā skaidrs, ka mums absolūti nepieciešami ir organizēti sakari, tādi, kas nouek m ū s u interesēm pakļautā veidā. Tas nozīmē, ka vislabāk ir m a z ā k sagatavotiem cilvēkiem braukt uz Latviju grupās, jo tās mazāk ietekmējamas. Braucot vienam, iepriekš būtu jāiegūst elementārākās zināšanas par to, kā rīkoties katrā provokācijas gadījumā. Kā, piemēram, atkratīties no reportiera Liepas, būtu pati pirmā un visvienkāršākā lieta, kas jāievēro. Aizvadītajā vasarā viņš bija notvēris dučiem naīvuļu, kuri viņa mikrofona priekšā stostījās un, lai atļauts teikt, muldēja. Bet tā, kā jau teicu, ir pati pirmā un nenozīmīgākā pakāpe.

Būtu nopietni analizējama katra iespējamā situācija, katra kaitīga un katra pozitīva parādība līdzšinējā sakaru uzturēšanas norisē. Apmēram to jau mēģinājis jaunatnes darbinieks Brunis Rubess jauniešu Divreizdivi kursos Ziemeļamerikā. Šo darbu turpina pašreiz citi jaunatnes darbinieki.

Ikreiz būtu jāvērtē un jāpēti visi plūsi un minusi pašreizējā situācijā, kad Austrumeiropā viss pārveidojas un mainās, reizē ar to arī mūsu dzimtenē. Viss mainās tai virzienā, lai komūnistu režīms sairtu.

Jājautā, kas būtu darāms?

Vispirms būtu jācīnās pret ikvienu ilūziju šajā un arī viņā pusē, būtu jāizpētī ikviena iespēja abās pusēs dzelzs priekškaram, ko mēs v ē l varētu darīt, ko mēs neesam l ī d z š i m izmantojuši vai nepareizi veikuši. Būtu jāpanāk neviltotas, patiesas informācijas apmaiņa ar latviešiem, ar neatkarības ceļa meklētājiem Latvijā. Kopā ar viņiem pa šiem informācijas kanāliem izstrādājami vienkārši, ikdienai piemērojami un derīgi mērķi, tāpat apsverami līdzekļi, kā to panākt. Paturot acīs pēdējo un galīgo mērķi — Latvijas atbrīvošanu, tiklab vienā, kā otrā pusē ir jāizšķiras par prioritātēm, par to, kuras vispirmā kārtā nepieciešamas un kuras atliekamas uz vēlāku laiku.

Man tagad vaicās, kur tad ir šī vieta, šī komiteja, šis centrs, kas šādu analizi spētu veikt, sakarus vadīt, lēmumus pieņemt, rīkojumus un direktīvas dot. Man tūlīt jāatbild, ka to nezinu. Vaicājiet mūsu trimdas vadītājiem. Tiem jāzina! Viņu pienākums ir zināt. Ja viņi nezina dot atbildi, tad viņi nav īstie vīri īstajā vietā.

Neesmu piedalījusies kontinentālo un globālo organizāciju, komiteju un padomju dibināšanā, tāpēc lūdzu nevainot mani un arī nevienu pārbraucēju un bēgli no Latvijas par to. Tai laikā biju padomju studente — arvien izbadējusies un noplīsusi, arvien naudas, laika un miega badā. Bet kādreiz būdama tāda, es vairāk nekā tikai šaubos vien par pašreizējās trimdas vadības darba un uzdevumu jēgu. 25 gadu laikā tikai nepārtraukti pieņemtas rezolūcijas par tā sauktās cīņas nepieciešamību. Lūdzu nepārprast, šis konstatējums nav domāts par tiem, kuri strādājuši un strādā mūsu kopīgās lietas labā. Es runāju par tiem, kuri apmierinās ar skaistām un skaļām frazēm un rezolūcijām, kuras nogulstas atvilktnēs līdz nākošajai rezolūciju reizei.

Tā sauktā cīņa nedrīkstētu būt vienīgi un tikai reklāmai un personīgās izrādīšanās labā. To saku, riskēdama ar neslavu, ar izstumšanu no trimdas kopības, ar ļaunām aizdomām un apsūdzībām. Kaut arī tā, bet tas bija kādam reiz jāpasaka. Es domāju un man šķiet, ka neesmu tālu no patiesības ja saku — tāpat domā visa tauta Latvijā.

Mums jāpārvērš darbības plāni, jāatmet ilūzijas! Ilūzija, protams, bija mūsu konservātīvā atzinumā, ka braukšana uz Latviju ir kaut kas līdzīgs nodevībai, tādēļ īsts patriots par šādām lietām pat nedomā. Tātad, šo atzinumu ievērojot, bija ārkārtīgi viegli kļūt par patriotu. Bet — lai cik dīvaini tas izklausītos — ilūzijām un, varbūt, pat vēl daudz lielākām, ir nodevušies arī konservātīvo spārna oponenti — mūsu kreisie liberāļi, mūsu trimdas nacionālie marksisti un sociāldemokrati. Viņu ilūzijas izpaužas pretējā virzienā.

Lai palasāmies tikai sociāldemokratu „Brīvības" septembra numuru. Tajā 2. lappusē rakstīts: „Padomju varasvīriem lielas bailes no ‚kaitīgiem' tūristiem un viņu ‚ļaunajiem' pretpadomju nolūkiem, bet trimdā ir vēl cilvēki un laikraksti, kas nāk viņiem palīgā un ieteic nebraukt uz Latviju. Vai tas nav politisks neprāts; sevišķi pēc šīs vasaras notikumiem? Bet trimdinieki savā vairumā vairs neklausa braukšanas apkarotājiem, un viņus neatbaidīs arī padomju preses ārdīšanās un dažu cilvēku aiztuрēšana, kverkšķināšana un izraidīšana. Viņi arī turpmāk brauks uz Latviju un, par spīti špikiem un okšķeriem, stāstīs saviem piederīgiem patiesību, kas tik nepatīkama varasvīriem. Un ja kādu arī nākotnē Rīgas žandarmi kverkšķinās, tad arī to pārcietīs. Mēs tāpēc sakām: veltas pūles, neiebiedēsiet!" Tiktāl sociāldemokratu „Brīvība".

Ar visu respektu pret sociāldemokratu līderi Bruno Kalniņu un citētā raksta autoru man tomēr jāsaka, ka rakstā ieteiktā akcija atgādina sadusmota maza bērna sienas dauzīšanu ar pieri. Nav prāta darbs mudināt nesagatavotus cilvēkus doties uz Latviju, lai viņus tur „kverkšķinātu", kā tas notika ar ASV latviešu vēsturnieku Lazdu un viņa sievu.

Vēl mazāka jēga ir vienreiz izdarītu kļūdu spītības dēļ atkārtot vēlreiz un vēlreiz, ar to šo kļūdu tikai palielinot un daudzkārt pavairojot!

(Turpinājums sekos)

Latviešu bērniem viņi nav pazīstami, bet mazos holandiešus jau decembra sākumā apciemo un apdāvina Svētais Niklāss (pa kreisi), kas visur parādās tikai sava asistenta Melnā Pētera (vidū) pavadībā; pa labi — Sv. Niklāsa Ziemeļamerikas brālēns Santa Klauss, kurš izskatās līdzīgs latviešu Ziemsvētku vecītim. Uzņēmumā holandiešu Sv. Niklāss ar Melno Pēteri un savu brālēnu Santa Klausu ieradies „Ziemsvētku brīnumzemē" Toronto un svētku labvēlībā pozē fotografam kopā ar kanadiešu bērniem.

ANDREJU BERKI — Pauļa un Alvīnes dēlu, dz. 1825. g. 11. septembrī Bauskas apriņķī, meklē onkulis ASV.
Ja kāds ko zinātu, lūdz rakstīt ARVIDS BERKIS
16642 S. E. Harold Avenue, Milwaukee, Ore, 97222, U.S.A.

GLITES

…ērnu eglītes sarīkojuma pro… …ziņas klasiskā baleta skolas au… …asarāja izrāda sava puķu grozi… …esai (pa kreisi) un Andai Sostā… …, dejas laikā groziņa saturs iz… …pirmās rindas.

Foto: J. Ligers

…nteni

…mierinās ar skaistām un ska… …n frazēm un rezolūcijām, ku… …nogulstas atvilktnēs līdz nā… …šajai rezolūciju reizei.

…ā sauktā ciņa nedrīkstētu būt …nīgi un tikai reklāmai un per… …igās izrādīšanās labā. To sa… …riskēdama ar neslavu, ar iz… …mšanu no trimdas kopības, …ļaunām aizdomām un apsūdzī… …n. Kaut arī tā, bet tas bija kā… …n reiz jāpasaka. Es domāju …man šķiet, ka neesmu tālu no …tiesības ja saku — tāpat do… …visa tauta Latvijā.

…ums jāpārvērš darbības plā… …jāatmet ilūzijas! Ilūzija, pro… …s, bija mūsu konservatīvā …numā, ka braukšana uz Lat… …ir kaut kas līdzīgs nodevī… …tādēļ īsts patriots par šā… …lietām pat nedomā. Tātad, …atzinumu ievērojot, bija ār… …tīgi viegli kļūt par patriotu. … — lai cik dīvaini tas izklau… …s — ilūzijām un, varbūt, pat …daudz lielākām, ir nodevušies …konservatīvo spārna opo… …ti — mūsu kreisie liberāļi, …su trimdas nacionālie mark… …un sociāldemokrati. Viņu …ijas izpaužas pretējā virzie…

…ai palasāmies tikai sociālde… …kratu „Brīvības" septembra …uru. Tajā 2. lappusē rak… …s: „Padomju varasvīriem lie… …ailes no ‚kaitīgiem' tūristiem …viņu ‚jaunajiem' pretpadom… …olūkiem, bet trimdā ir vēl …ki un laikraksti, kas nāk vi… …n palīgā un ieteic nebraukt …Latviju. Vai tas nav politisks …rāts, sevišķi pēc šīs vasaras …kumiem? Bet trimdinieki sa… …vairumā vairs neklausa brauk… …s apkaroļājiem, un viņus …baidīs arī padomju preses …šanās un dažu cilvēku aiztu… …na, kverkšķināšana un izrai… …a. Viņi arī turpmāk brauks …Latviju un, par spīti špikiem …okšķeriem, stāstīs saviem …erīgiem patiesību, kas tik ne… …kama varasvīriem. Un ja …arī nākotnē Rīgas žandar… …kverkšķinās, tad arī to pār… …s. Mēs tāpēc sakām: veltas …s, neiebiedēsiet!" Tiktāl so… …demokratu „Brīvība".

…visu respektu pret sociālde… …ratu līderi Bruno Kalniņu un …ā raksta autoru man tomēr …ka, ka rakstā ieteiktā akci… …gādina sadusmota maza bēr… …ienas dauzīšanu ar pieri. Nav …a darbs mudināt nesagatavo… …cilvēkus doties uz Latviju, …viņus tur „kverkšķinātu", kā …notika ar ASV latviešu vēs… …ieku Lazdu un viņa sievu.

…l mazāka jēga ir vienreiz iz… …u kļūdu spītības dēļ atkār… …vēlreiz un vēlreiz, ar to šo …tikai palielinot un daudz… …pavairojot!

(Turpinājums sekos)

Kanadas DAUGAVAS VANAGU nams
125 Broadview Ave., Toronto 250. tel. 465-5221
Piedāvā banketiem sarīkojumiem, izrādēm, kristībām, dzimšanas dienu jubilejām par izdevīgām cenām.
Pieprasiet telefoniski 465-5221

„Jautrais Ods"
DAUGAVAS VANAGU KLUBS
JŪS GAIDA CIEMOS
Atvērts no pirmdienas līdz ceturtdienai no plkst. 4 — 12 naktī. Piektdienās un sestdienās atvērts no plkst. 12 dienā.
Uz redzēšanos JAUTRAJĀ ODĀ!

LATVIEŠU NAMS 491 College ielā, Toronto 4
RĪKO
Jaungada sagaidīšanu
31. dec. pl. 8.00 vakarā
Galdiņi rezervējami pie nama pārvaldnieka vai pa tālruni
922-2931

KAKTIŅŠ
Veicam visādus transportus ar moderniem mašīnām (mēbeļu, būvmateriālu u. c.). Lēdzam zvanīt katrā laikā.
LE 5-6619. 941 Dovercourt Rd., Toronto.

Vislabākās gaļas preces un delikateses
iegādājaties modernajos eiropiešu stila veikalos
tip-top MEATS
delicatessen
1727 Bloor St. West (High Park), tālr. 766-4982
Pretī Keele apakšzemes stacijai
Yorkdale Shopping Centre, tālr. 787-1733

Grāmata, ar ko ikvienam latvietim ieteicams iepazīties!
DAUGAVAS VANAGU APGĀDĀ iznākusi
Aleksandra Tomsena
Cilvēcības vārdā
Sarkanā krusta ārsta gūsta gadi Vorkutā.

Autors ir Dānijas sarkanā krusta ārsts, kurš II pasaules kara laikā beigās, darbodamies Berlīnē, aizvests uz Pad. savienību, kur bez tiesas vārdzināts Butirku cietumā un vēlāk deportēts. Autors spilgti apraksta padomju birokratiju, komūnisma kodolu, pretrunīgos likumus un soda nometnes. Gūstā strādādams par ārstu, viņš iepazīstas ar latviešu palīgārsti Oliti Priedi, kuras nāves sods pārvērsts 10 gadu spaidu darbos. Viņš iemīl Oliti, bet tiek no viņas šķirts. Pēc 10 necilvēcīgu moku gadiem, pārvērot pēdējos šķēršļus, ģimene Dānijā sāk jaunu, brīvu dzīvi.

Kaut grāmata iznākusi 1961. gadā, tās saturs pilnībā apstiprina un papildina nesen no Pad. savienības izbēgušā rakstnieka Kuzņecova liecības brīvajā rietumu presē par apstākļiem sarkanajā imperijā, kas vēl šobaltdien nav mainījušies.

„Cilvēcības vārdā" ar autora atļauju tulkojusi Silvija Ancāne. Glīti iesieta 344. l.p.p. **Cena $8.50.** Grāmatnīcām atlaide.

GRĀMATAS
JAUNATNEI UN BĒRNIEM

ABC — MĒS KRĀSOJAM. Krāsoj. grāmata	$1.25
Bite Imants, LATVIJAS SĒNES UN OGAS. Krās. grām.	1.50
Brastiņš A., SLIŅĶIS. Pasaka	2.40
GARĀ PUPA. Bilžu grāmata	1.00
Grimmi Brāļi. PASAKAS	4.25
Grunde Biminita un Kovaļevska Margarita, MEŽA BĒRNI Pasakas ar daudz illustrācijām	4.00
SAULES UN SALA GRĀMATA	3.80
KAS TAS TĀDS? KĀ TAM VĀRDS? Bilžu grāmata	$1.50
Ķezbers Kārlis, USMAS ZĒNU DĒKAS	2.80
— RŪĶU PASAULES CEĻOJUMS	3.50
Klētnieks V., SENČU RAKSTI	3.00
Kradoks H. C., LĀCĪTIS DODAS PASAULĒ. Illustrēta bērnu grāmata	2.80
Kronberga Lilija, RUNČA VEZUMS. Dzej. antol.	2.20
Krūka Tonija, SILAINES MEŽS RUNĀ. Pasakas	2.80
LATVIJAS ŪDEŅI. Krāsojamā grāmata	1.50
Loftings Hjū, DOKTORS DŪLITLS UN VIŅA ZVĒRI. Sevišķi interesanta bērnu grām. ar autora zīmējumiem.	4.00
Molnars Francis, PĀVILIELAS ZĒNI. Romāns	3.00
Stāraste Barvika M., PINTIĶU CIEMS. Pasakas ar autores illustrācijām	2.80
Širmanis Jānis, ĢELZIS UN MISIŅŠ. Jaunākā bērnu grāmata ar I. Rumpētera illustrācijām	3.00
— MANS DRAUGS PŪPOLIŅŠ. Ar S. Šteineres illustrācijām	4.00
— BRĪNUMU PASAULE. Pasakas ar Ed. Dzeņa illustrācijām	4.00
— TINCIS	5.30
— KRIKSIS TRIMDĀ	3.70
— KRIKSIS UN TOMIŅŠ AMERIKĀ	3.00
Sandbergi I. un L., MATĪSIŅ, KUR CEPUMI?	1.50
— MATĪSIŅA DRAUGS	1.50
— REZGALĒ BĒRNU SVĒTKI	3.00
Klevins J., JĒKABS UN JOAKIMS	3.80
Pētersons H., SVEIKI, VĀVERĪT!	3.50
Scarry R., KĀ TO SAUC (Latviski un angliski)	6.00

Piezīme: Katram sūtījumam pieskaitiet 50 c pasta izdevumiem.

Pieprasiet DV GRĀMATNĪCĀ
491 College St., Toronto 174, Ont.

Latviešu Filatelistu Apvienība (LFA)

ir vienīgā bezpeļņas organizācija, kura apvieno latviešu filatelistus, numizmatus un citu objektu krājējus brīvajā pasaulē.

LFA goda priekšsēdis ir Latvijas sūtniecības vadītājs ASV prof. Dr. A. Spekke. Atbalstiet arī Jūs LFA darbību ar savu līdzdarbību! Biedru nauda kalendāra gadā ir $1.—.

LFA izdod arī savu illustrētu žurnālu latviešu valodā (iznāk 6 reizes gadā, katrs numurs 24 lpp.), abonementa maksa gadā $4. Atsevišķs numurs $1.

Līdzekļu iegūšanai un Latvijas filatelijas popularizēšanai LFA izdevusi dažādas piemiņas markas (nepastmarkas) un piemiņas aploksnes.

Tautas tērpu markas — 4 daž. zīm. loksnē, loksnē 16 markas. M. Zichmaņa zīm. 3 loksnes	$1.00
Latvijas dibināšanas 50 g. atceres markas, 2 zīmējumi. Zīm. autors J. Deksnis	loksne $0.50
Illustrēta brošūra „Jauniem krājējiem" ar piesūt. 1 eksempl.	$0.50
Aploksnes ar LFA nozīmi divās krāsās, J. Dekšņa zīm. gab.	$0.05
Aploksnes ar līgotāju grupu zīmējumā, melnā un zaļā krāsā. M. Zichmaņa zīm.	gab. $0.05
„Tautiešam roku devu" aploksnes, J. Dekšņa zīm. gab.	$0.05
Latvijas 50 g. atceres apl., arī atklātnes, J. Dekšņa zīm.; gab.	$0.05
Prof. R. Zariņa 100 g. dzimšanas dienas piemiņas apl., mākslgrafika F. E. Banges zīm. (Prof. R. Zariņš — daudzu Latvijas pastmarku zīm. autors)	gab. $0.05
Latvijas Universitātes 50 g. dibināšanas piemiņas apl. gab.	$0.05

50 aploksnes — $1.50; 25—$1; mazākos daudzumos $0.05 gabalā. Pasūtinājumiem zem $1 līdz pievienot pasta izdevumus. Visus izdevumus un arī LFA iestājanketas pieprasīt LFA valdes kasierim: J. Ronis, 56 Mill St. S., Brampton, Ont., Canada.

DAUGAVAS VANAGU centrālā valde sākusi izdot grāmatu sēriju

„LATVIEŠU KAŖAVĪRS OTRĀ PASAULES KAŖA LAIKĀ"

Sērijā paredzētas 4—5 grāmatas.

PIRMĀ GRĀMATA:

DOKUMENTU UN ATMIŅU KOPOJUMS

No 1939. g. septembra — 1940. g. jūlijam

ietver Latvijas armijas pēdējās dienas un tās iznīcināšanu, Latvijas okupāciju un 2. pasaules kaŗa sākumu.

Grāmata būs apm. 320 lpp., ar daudziem dokumentiem un fotogrāfijām.

Galvenais redaktors Osv. Freivalds.

DV centrālā valde atklāj subskribentu pieteikšanos, un visi, kas grāmatu pasūtinās līdz 1970. g. 1. februārim vai nu DV CV ģenerālsekretāriātā, 44 Münster/Westf., Grevener Str. 69, vai vietējās DV nodaļās un kopās, saņems to par subskripcijas cenu DM 22,- (US $6; A $5,7; Ca $6,5; Zv. Kr. 32; £ 2.11.0), kas iemaksājama turpat reizē ar pieteikumu.

Vēlāk grāmata maksās DM 28. Grāmata iznāks 1970. g. martā — aprīlī.

Atstājiet savas krāsainās un melnbaltās filmas attīstīšanai un kopēšanai
DV Grāmatnīcā, 491 College St., Toronto 174, Ont.

JAUNATVĒRTS
Gaumīgas dāvanas, mērenas cenas un laipna apkalpošana jūs gaida
CRYSTAL SHOP
1178 Kennedy Road, Scarboro (2 bloki ziemeļos no Lawrence Ave. E., pretim „Bad Boys")
Īpašniece: Waltraut Voelker
(agrāk Hamburg Centre—Danforth Ave.)
Sakarā ar atklāšanu par katru pirkumu kristalla pelnu trauks $7.50 vērtībā par brīvu.

JAUNĀKĀS GRĀMATAS

Al. Tomsens — Cilvēcības vārdā	$8.50
I. Grebzde — Tikai meitene, jaunatn. rom.	$4.50
G. Janovskis — Dziesma mežam, rom.	$4.80
A. Dziļums — Vēja melderis, rom.	$5.80
A. Lindgrena — Pasaules labākais Karlsons	$4.00
Leonīds Slaucītājs 70	$2.20
LATVIJAI 1918—68 Brīvās pasaules latv. mežkopju izd.	$10.00
A. Eglītis — Pēdējais mohikānis, stāsti	$7.50
Dr. N. Vīksniņš — Latvijas vēsture jaunā gaismā	$8.00
Dz. Zeberiņa — Kad es maza biju	$6.00
P. Aigars — Sarkanais vilciens (4 valodās)	$2.25
P. Aigars — Zaļie zīmneši, dzej.	$2.00
Ā. Klīve — Brīvā Latvija, atmiņas	$10.00
J. Sudrabiņš — Pēdējās dienas Kurzemē, atm.	$3.80
J. Miesnieks — Klaucēnu kundzes meita, rom.	$5.80
P. Klāns — Karsta dzelzs, apcer.	$12.00
K. Pētersons — Pasaule paveras, ceļ. apr.	$10.00
T. Dangavs — Strandējušo sala, stāsti	$5.90
Ang. Gailīte — Rītausma	$4.00
J. Vigmans — Viens no miljoniem	$4.00
L. Zariņa — Sarkanā migla	$7.50
I. Grebzde — Sērmūkšļu pagasta ļaudis	$3.20
V. Toma — Sērdienes spēks, dzejoļi	$4.00
Ing. Vīksna — Un gājiens neapstājas, dzej.	$4.20
R. K. Masijs — Nikolajs un Aleksandra	$9.00
G. Janovskis — Ēnu menuets, rom.	$4.80
Dr. Kiršteins — Kaliet sirdis akmenī, brāļi	$5.00
P. Jurevičs — Dzīve un liktenis, refleksijas	$4.20
Edg. Dunsdorfs — Latvijas vēstures atlants	$4.50
M. Valters — Atmiņas un sapņi I d.	$9.50
F. Donass — Politiskos krustceļos	$4.00
H. Vītols — Atmodinātas atbalsis	$7.50
Dzintara gredzens, stāsti mīlai	$6.80
A. Niedra — Varavīksna pār Rīgu, rom.	$4.80
A. Freināts — Dzimtenes ārēs, stāsti	$4.50
I. Grebzde — Vai ābele ziedēja?, rom.	$5.50
J. Aukškāps — Zinātnei un tēvijai	$4.50
A. Dziļums — Celminieki, rom.	$5.80

Pasūtināšanai zvaniet Tālr. 921-7121

DV GRĀMATNĪCĀ
491 College Street, Toronto 174, Ont. Canada.

Ilggadējais Lacuania Filistru biedrības priekšnieks profesors Viņa Ekselence BĪSKAPS

Jāzeps Rancāns D.D.

dzimis 1886. gada 25. oktobrī Latvijā,
miris 1969. gada 2. decembrī ASV.
Apbedīts 6. decembrī Grand Rapidos, Mičigenā.

DIEVAM UN LATVIJAI VELTĪTS MŪŽS

Viņu un viņa darbus dārgā piemiņā paturot, sēro
KORPORĀCIJA LACUANIA

Turner & Porter
APBEDĪŠANAS BIROJS
Roncesvalles Chapel
436 Roncesvalles Ave.
LE 3-7 954
Yorke Chapel
2357 Bloor St. W.
Parkošana abās bēru mājās.

IGAUŅU OPTIĶIS
J. RATAS
169 Danforth Ave. HO 5-6251
ACU PĀRBAUDE. ACEŅU PAGATAVOŠANA PĒC ĀRSTU RECEPTES. ZEISS STIKLI.
Speciāla atlaide sūtījumiem uz dzimteni.

Baltic PLASTERING
Izdaru visus nepieciešamos māju remontus iekšpusē un ārpusē.
Garantēts darbs. Mērenas cenas. Metro licence E 761.
Zvanīt katrā laikā Toronto 769-8280.

L. LUNSKY
OPTIĶIS
Atvērts no pl. 9.30 — 6 vak.
Ar iepriekšēju pieteikšanos
470 College St., Toronto.
Tālr. WA 1-3924

FRANK VASS BA
ADVOKĀTS-NOTĀRS
263 College ielā, Toronto.
(pie Spadina Ave.)
TEL. WA 2-6112, 2-6111

LATVIJAS KARTES
$22.00
Grāmatā ir visas Latvijas kartes mērogā 1:200.000 — mājas, ceļi, to garumi, meži, ūdeņi, arī spec. Rīgas, Jelgavas, Liepājas un Daugavpils plāni. Pielikumā 14 kartēs redzama visa Igaunija (arī salas, Narvas apgabals, Peipusa ezers) mērogā 1:300.000; grāmatā 346 lpp., iesieta.
Dabūjama
DV GRĀMATNĪCĀ — 491 College St., Toronto 174, Ont.
Piezīme:
Iepriekš samaksātām grāmatām pasta izdevumus sedz grāmatnīca.

Vai esat nokārtojuši abonementu?

TRANSPORTA UZŅĒMUMS
BALTIC MOVERS

Tālr. 534-1463, Toronto

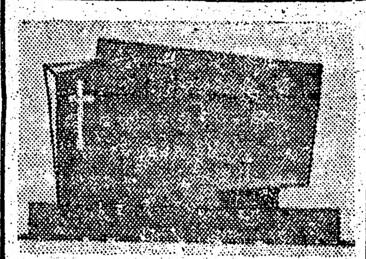

PIEMINEKĻI
Igauņu uzņēmums
YONGE MEMORIALS LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
(starp Eglinton un Davisville)
487-2147, vakaros 445-8955
Kvalitātes darbs un eiropiešu mets

Lūdz atsaukties nelaiķa
Sahmel BEHTIN
(Zamuēla Bētiņa)
radiniekus.

S. Behtin dzimis Rīgā 1883. gada 12. jūnijā, tēva vārds George Behtin, māte dzim. Anna Albelit (Ābeliīte?). Iecelojis ASV, kur nodzīvoja līdz 83 gadu vecumam, atstādams mantojumu. Likumīgi mantinieki nav zināmi.

Eventuālus radus lūdz pieteikties Herbert F. Saxton, Forensic Genealogist, Westinghouse Building, 150 Broadway, New York, N. Y. 10038, U.S.A.

Mature women to do contracting work for
TEXTILE CLOTH MANUFACTURER
in own home. No experience required.
Call Mr. TED at 769-2934

LATVIEŠU KAŖAVĪRU DZIESMAS Nr. 4
Mono $6.00 Stereo $6.50

Saturā:

Ejam mēs, latviešu zēni!
Apģērb mani ar kareivja formu
Kāda runa, Mārtiņ!
Urlaubšeine!
Dzeltenie bērzi
Brūnacīte!
Uz austrumiem
Kur kviešu druvas līgo
Div' dūjiņas gaisā skrēja
Gaujas krasts
Divi bija, divi bija
Puisēns meitenei teica šķiroties
Liepās satumst
19. divizijas dziesma

VELTE LATVIEŠU BĒRNIEM, jaunākajai paaudzei
Mono $5
Saturā: Divas raidāmlugas ar latviskām dziesmām un rotaļām.
Piedalās Toronto latviešu pamatskolas un ģimnazijas audzēkņi.

Ziemsvētku mūzika un dziesmas ***Plates cena $7.00***
Piedalās: Sv. Andreja draudzes jauktais koris, DV vīru koris Kanadā, Toronto bērnu koris, stīgu orķestris un solisti. Kopskaitā 150 dalībnieku. Diriģents A. Purvs.

Dabūjama
DAUGAVAS VANAGU GRĀMATNĪCĀ — 491 College Street, Toronto 4, Ont. Canada
Ontario iedzīvotājiem jāpieskaita 5% tirdzniecības nodoklis.
Iepriekš samaksātām platēm pasta izdevumus sedz grāmatnīca.

Nekrologs drāmatisku notikumu gadam

SPECIALRAKSTS „LATVIJAI AMERIKĀ" NO VAŠINGTONAS

Par aizgājējiem mēdz teikt tikai labu. Aprokot vēstures lappusēs tagad aizvadāmo 1969. gadu, nav viegli konstatēt, cik daudz laba un cik daudz nelāga tas atstājis mantojumā savam pēctecim 1970. gadam. Neapšaubāmi tomēr jāatzīst, ka „aizgājēja" 365 mūža dienas pasaulei sagādāja daudzus drāmatiskus brīžus.

Nenoliedzami, 1969. gads sev paliekamu vietu vēsturē nodrošinājis ar to vien, ka šajā gadā mirstīgais cilvēks pirmo reizi devās debesu telpā un piepildīja fantastisku sapni: spēra kāju uz spīdekļa, kas kopš neminamiem laikiem šķelmīgi noraudzījies mūsu planētas labajās un ļaunajās dienās. Divas reizes amerikāņu astronauti nolaidās uz mēness virsmas un laimīgi atgriezās atpakaļ. Pasaules telpas iekarošanā ar to pavērās jauna ēra, bet laiks rādīs, vai šis gandrīz neticamais cilvēka technisko spēju triumfa manifestējums kalpos tikai zinātnei un mieram, vai arī izrādīsies par jaunu stratēģisku ieroču bazi lielo varu konfrontācijā un cīņā par virskundzību zemes virsū.

Ja amerikāņu vietā pirmie uz mēness būtu nokāpuši krievi, tad jāšaubās, vai 1969. gads ar pasaules telpas iekarošanas panākumiem būtu radījis gaišākas nākotnes izredzes mūsu planētas apdzīvotājiem.

Zemes virsū cilvēku sapnis par mieru, brīvību un taisnību visām tautām tomēr vēl nav piepildījies. Jābūt lielam optimistam, lai apgalvotu, ka 1969. gads jau radījis visus priekšnoteikumus gaišākam nākotnes izredzēm. Lielo varu konfrontācijai galu saskatīt vēl nevar. Pieticīgais pagājušā gada politisko notikumu vērtētājs mums tomēr var atgādināt, ka „Dieva dzirnavas maļ lēni, bet labi", citiem vārdiem — 1969. gads licis atmirdzēt pirmajiem cerību stariņiem uz starptautiskā politiskā augstsprieguma mazināšanos.

Karš Vietnamā ir iegājis jaunā fazē. Komūnisma agresiju tur tagad var uzskatīt par apturētu. Tai pašā laikā pakāpeniska amerikāņu spēku atvilkšana no Vietnamas tomēr nav Vašingtonas atteikšanās no sūtības, kuŗu uzticējusi vēsture. Prezidents Ričards Niksons, šķiet, atradis pareizo pieeju, kā pakāpeniski izbeigt ASV lomu Vietnamas konfliktā, nepievīļot amerikāņu sabiedrotos un nemazinot ASV prestižu pasaules acīs.

ASV un Pad. savienības atomkaŗa uzliesmojuma iespēja tieši 1969. gada beigu posmā ir mazinājusies. Prezidents Niksons radījis ASV ārpolītikā jaunu konstrukciju — līdzsvarotu lielo varu militārā un politiskā spēka potenciāli. Šī koncepcija pavēra durvis Vašingtonas un Maskavas sarunām par bruņošanās sacensības eventuālu izbeigšanu.

Rietumu un Austrumu attieksmju īstais smagumpunkts 1969. gadā joprojām vēl atradās Eiropā. Maskava, pielaižot militāras sadursmes iespēju ar sarkano Ķīnu, izrādījās gatava runāt ar Vašingtonu un NATO valstīm par gadiem ilgi atlikto Rietumu un Austrumu garantiju jautājumu Eiropas drošībai. Protams, Pad. savienība klusībā cer Rietumus piemānīt un panākt pašreizējā status quo atzīšanu Eiropā. Visas zīmes tomēr rāda, ka Maskava šoreiz atdursies uz vienotu Rietumu pretestību.

Vidējos austrumos ASV un Pad. savienības konfrontācija ir šķietami atslābusi. Tieši 1969. gada pēdējās dienās Vašingtonā daudz runāja par kopīgu amerikāņu un krievu „miera recepti" arabu un žīdu konflikta izbeigšanai. Ir cits jautājums, vai lielo varu ieteikumu bez iebildumiem pieņems Izraēla un arabu valstis. Nemiera un naida ogles Vidējos austrumos žīdu un arabu nepiekāpības dēļ, droši vien, gruzdēs vēl daudzus gadus.

Pekingas un Maskavas konfrontācija, šķiet, ir vislielākais un bīstamākais lielās pasaules politikas jautājums. Ķīniešu un krievu sarunas Pekingā ir iesalušas, tāpat Vašingtonas un Hanojas sarunas Parīzē.

1969. gads ar jaunām sejām Vašingtonā, Bonnā, Parīzē, Hanojā un Jeruzalemē pasaules politisko problēmu izkārtošanā, varbūt, ir radījis jaunu klimatu. Ričardu Niksonu Vašingtonā un Viliju Brantu Bonnā pamatoti uzskata par galvenajiem starptautiskās politikas jauno doktrīnu autoriem.

Kaŗa „vietnamizēšana" Vietnamā ir pirmais Niksona doktrīnas īstenojums, kas prasa, lai komūnistu agresijas apdraudētās valstis Āzijā savas brīvības nodrošināšanai darītu visu iespējamo pašas un saprastu, ka amerikāņi ar savu dzīvo spēku un pirmo pasvilpienu vairs neskries „grābt karstas ogles no ugunskura", kuŗa apdzēšanai savi upuŗi ir jānes tiem, kas tos spēj nest, bet līdz šim visu nastas smagumu uzvēluši uz sava lielā drauga ASV pleciem.

Lielas dekorācijas maiņas politiskajā skatuvē 1969. gadā notika Eiropā. Kad aprīlī no politiskās skatuves nokāpa Francijas lielais vīrs — ģenerālis Šarls Degolls, pretēji pesimistu paregojumiem, Francija šo drāmatisko notikumu pārdzīvoja bez drastiskām konsekvencēm. Šķiet, ka pēc Degolla aiziešanas Eiropas valstu ciešākai vienībai ir pavērušās jaunas iespējas. Anglijai un dažām citām Eiropas valstīm beidzot pavērušās durvis uz apvienotās Eiropas pamatiestādījumu — Eiropas koptirgu.

Rietumvācijas jaunā kanclera Vilija Branta sludinātā jaunā reālpolitika, varbūt, ir pirmā bezdelīga sadalītās Vācijas problēmas atrisinājuma sākumam. Bonnas un Maskavas sarunas, par lielu nepatiku Austrumvācijas Ulbrichtam, dažu optimistu uztverē varot izveidoties par „dzelzs aizkara" sairšanu.

Vašingtonas un Maskavas priekšsarunas Helsinkos par starptautisku atomieroču ierobežošanu decembrī sākās ar optimistiskām deklarācijām par labāku sadarbību un tukšotām šampanieša glāzēm. Varētu likties, ka 1969. gadā Helsinkos būtu jau likti pamati abu lielo varu tālejošas militārās politikas īstenošanai. Pārliecīgam optimismam pagaidām tomēr nav nekāda pamata, jo īstās sarunas sāksies tikai aprīlī Vīnē. Ja Maskavas vilks pēdējos mēnešos cenšas uzvilkt jēra kažoku, tas nebūt nenozīmē, ka Kremļa mūŗos būtu iegriezušies jauni pozitīvi vēji. Jēra izskatu Kremlis bijis spiests pieņemt vairāku svarīgu iemeslu dēļ. Kādēļ īsti Maskava tieši tagad izrāda „labas sadzīvošanas gribu", uz to, varbūt, atbildi dod kāda jaunās paaudzes padomju rakstnieka domas.

Decembŗa beigās Anglijas galvaspilsētā Londonā izdotais žurnāls „Survey" saņēma 31 gadu vecā padomju intelektuāļa Andreja Amalrika manuskriptu „Vai Pad. savienība sabruks līdz 1984. gadam?" Šī rakstnieka atbilde ir „jā". Amalriks ir pārliecināts, ka liela apmēra nemieri pašā Pad. savienībā un kaŗš ar Ķīnu vairs nav pārāk tālu. Viņš apgalvo, ka jau tagad kādreiz viengabalainā Pad. savienības vara ir saškobījusies, ka tā jau „pati rūgst kā nelāgi saskābusi mīkla". Pad. savienība, — saka Amalriks, — ir sākusi iet pretim eksplozijai, kuŗa uzliesmos asiņainā revolūcijā, anarchijā un nacionālistiskā naidā. Amalriks noraida naīvo Rietumu filozofiju, ka Pad. savienība laika tecējumā kļūst mērenāka un iecietīgāka. Viņš noraida teoriju, ka „iepazīšanās ar Rietumu kultūras idejām un Rietumu dzīves veidu pakāpeniski pārveidos Pad. savienību, ka ārzemju tūristu apmeklējumi, īssvārciņi un Rietumu mūzika varētu palīdzēt Pad. savienībā radīt humānu sociālismu". Padomju iekārtā sociālisms ar cilvēciskāku seju neesot iespējams. Reizē ar padomju varasvīru novecošanos padomju iekārta kļūstot arvien nestabilāka. Jau tagad esot radušās nepārvaramas pretišķības starp padomju birokratijas galotnēm no vienas puses un vidējās šķiras pilsoņiem — intelektuāļiem, uzņēmumu vadītājiem un profesiju pārstāvjiem no otras puses. Šīs abas privilēģētās šķiras savukārt ienīst zemnieku un strādnieku masas. Vilšanās padomju pilsoņu miljonos pēdējos 10 gados ir nepārtraukti augusi. Kremlis aizmetis un aizliedzis kristiešu morāli, izmisīgi centies to aizstāt ar šovinistisku krievu nacionālismu un varas kultu. Amalriks paregо, ka Ķīna sāks kaŗu laika sprīdī no 1975. — 1980. gadam, t. i. tikko Pekingai būs pietiekami daudz atomieroču. Ķīnas draudu rezultātā Pad. savienība mēģinās atrast palīdzību ASV (šķiet, tā to dara jau tagad), bet Vašingtona panāks kaut kādu „modus vivendi" ar Pekingu. Kaŗš būšot ilgs un demoralizējošs. Maskavai būs jāatvelk savi bruņotie spēki no Eiropas, un tā rezultātā notikšot visa austrumu bloka desovjetizācija. Pad. savienības pilsētās izcelšoties nemieri, kuŗos Kremlis mēģināšot apspiest ar sarkanarmijas spēkiem. Bet tas tikai paātrināšot padomju armijas sabrukšanu. Vienas lielas kaujas zaudējuma rezultātā sacelšanās notikšot pašā Maskavā, kuŗa beigšoties ar valdības gāšanu. Dzīvību saglabājušā padomju vidusšķira tad mēģināšot sadiegt kopā brīvā sociālistiskā vai, varbūt, pat demokratiskā federācijā dažas atsevišķas padomju republikas. Šī federācija būšot līdzīga britu kopvalstij. Padomju vara centīšoties paglābties kādā Centrālāzijas stūrī un tur radīt atsevišķu valsti, kur mēģināšot saglābt tradicionālā komūnisma idejas, apvienojot tās ar orientālā despotisma metodēm.

Vašingtonā daudzi nopietni sovjetologi šo Amalrika paregojumu neuzskata par smieklīgu fantaziju. Neesot pat izslēgts, ka Amalrika paregojums piepildās daudz ātrāk nekā šis ķecerīgais padomju intelektuālis pats paredzējis.

Lielākais brīnums ir tas, ka, šīs rindas rakstot, ir zināms, ka Amalriks Maskavā vēl atrodas uz brīvām kājām. Cik ilgi tas tā paliks, ir cits jautājums, jo nav šaubu, ka ar savu pārdrošo manuskriptu viņš jau tagad sev sagatavojis ceļu, ja ne uz Ļubļanku vai Vladimiras cietumu, tad, droši vien, uz garā vājo slimnīcu, kur priekšā atradīs gādīgo čekistu tur jau ievietotos drosmīgo un atklāto domu paudējus — bijušo sarkanās armijas ģenerāli Pjotru Grigorenko un kādreizējo Krāslavas rajona kolchoza vadītāju Janu Jachimoviču.

Aleksandrs Ķegumnieks

AKTUĀLAIS KANADĀ

★ Aizsardzības ministrs Kadjē paziņojis kanadiešu milicijas spēku samazināšanu no 23.500 uz 19.500, slēdzot 41 arsenālu Kanadā, no tiem 16 Ontario provincē. Ar šo rīkojumu Ontario milicijas spēki no 9040 saruks uz 8200. Pārmaiņas Toronto skars vairākas militāras kapellas, tās likvidējot vai apvienojot. Kadjē izteicies, ka minētie pārkārtojumi ietaupīs valdībai 15 milj. dolaru gadā.

★ Diviem medniekiem, kas Albertas provincē bija devušies aļņu medībās, iznākusi negaidīta tikšanās ar grizlilāčiem, kuŗa medības pārvērtusi karstā izbaiļu murgā, tomēr beigusies laimīgi. Dzenot medījumam pēdas, Harijs Dēvijs izlēcis no grāvja gandrīz tieši lācim krūtīs. Viņu izglābusi vienīgi labā tēmēšanas prasme un uzticamā šautene. Kamēr ar gīdu devušies pēc fotoaparātiem, lai necerēto trofeju „iemūžinātu", abiem uzbrukusi grizlija „otrā puse" ar vēl diviem lāčiem. Kaut pirmos šāvienus lāči vienkārši „nokratījuši", mednieki tos beidzot pievarējuši, bīstamo sastapšanos izvēršot laimīgā ieguvumā.

★ Ontario policisti vēlas standarta uniformu un stingrus šodus tiem, kas valkātu šīm uniformām līdzīgas. Prasību atbalsta Ontario policijas prefektu apvienība. Uniforma paredzēta tumšzilā krāsā, ar sarkanu bikšu svītru, gaišzilu kreklu un melnu kaklasaiti. Cepurēm būtu sarkana lente, bet atsevišķajām daļām katrai sava zīmotne. Vienīgais, kas nepievienojas ierosinājumam, ir Stratrojas prefekts V. Smits, kuŗa padotie 1968. gadā pieņēmuši amerikāņu tipa pelēku uniformu, kas esot glītāka nekā tumšzila.

★ Kanadas naudas spiestuve izziņojusi sacensību 1971. gada dolara zīmei, ar kuŗu domāts atzīmēt Britu Kolumbijas pievienošanās simtgadi Kanadas federācijai. Zīmējumam jāatspoguļo Britu Kolumbijas īpatības, tajā jābūt vārdiem: Kanada, dolars un Britu Kolumbija, kā arī gadskaitļiem 1871 — 1971. Pirmajai godalgai paredzēti 3.500 dol., bet trīs papildbalvām 500 dol. katrai. Informācija pieprasāma Mr. Ernest Brown, Acting Master, Royal Canadian Mint, 320 Sussex Drive, Ottawa 2. Zīmējums iesūtāms līdz 1970. gada 30. aprīlim.

★ Augošais sniegmobiļu sports šais Ziemsvētkos prasījis jau upuŗus. Nododoties šai ziemas izpriecai, Kanadā dzīvību zaudējušas sešas personas. Ontario vien lietošanā ir ap 80.000 sniegmobiļu. Provinces transporta ministrija sākusi izstrādāt noteikumus sniega satiksmes līdzekļu lietošanai, kuŗus iesniegs provinces parlamentam nākošajā sesijā.

★ Jaunievēlētais Toronto pilsētas eksekūtīvkomitejas priekšsēdis A. Kampbels izteicies, ka 1970. gadā iespējama nodokļu paaugstināšana, kaut arī „pilsēta jau sajozusi izdevumu jostu ciešāk", atliekot padomes apstiprināto zooloģiskā dārza plānu, kā arī Nacionālās izstādes pārbūves plānus vēlākam laikam. No nodokļu paaugstināšanas tomēr nevarēšot izvairīties... Un kā gan, ja par spīti izteiktajai iedzīvotāju pretestībai pilsētas tēvi tomēr turpinās un pabeigs kontroversālā Spadainas ātrceļa daļēju izbūvi. Ātrceļa pabeigšana atkarāšoties no pilsētas padomes lēmuma, un Kampbels pārliecināts, ka padome balsos par tā izveidošanu līdz galam.

—ns

100 MILJONU ARABU PRET IZRAĒLU

Marokas galvaspilsētā Rabatā 21. decembrī sākās piektā arabu valstu galotņu konference ar mērķi atbalstīt Palestīnas partizānu kustību. Pirmo reizi pie konferences galda greznajā Hiltona viesnīcā starp 14 arabu valstu galvām — karaļiem, prinčiem un prezidentiem — šoreiz līdztiesīgi sēdēja arī Palestīnas partizānu vadītājs Jasers Arafats.

Ēģiptes prezidenta Nasera ierosināto konferenci 100 milj. arabu mobilizēšanai cīņai pret Izraēlas „kriminālo okupāciju" ievadīja Sudānas ministru prezidents Gafars el Nimeiri, kurš ir arī savas valsts revolūcionārās padomes priekšsēdis. Viņš nosodīja ASV par militāro un politisko atbalstu Izraēlai, ar to netieši stiprinot tās nepiekāpību attieksmē uz miera nokārtojumu Vidējos austrumos.

Konferences vadītājs, Marokas karalis Hasans, aicināja Palestīnas partizānu vadītāju Arafatu izveidot provizorisku Palestīnas valdību eksilā, bet visas arabu valstis pastiprināt militāro, politisko un financiālo palīdzību Arafata vadītajai Palestīnas atbrīvošanas kustībai. Arabu valstis arī vienprātīgi piekrita partizānu cīņu atbalstīšanai, bet to domas dalījās jautājumā, vai vispirms koncentrēties uz Ēģiptei, Jordānijai un Sīrijai atņemto apgabalu atgūšanu, vai arī sniegt Arafatam tūlītēju beznoteikumu atbalstu pilnīgai Palestīnas atbrīvošanai.

Konferencē pārrunāja militāro spēku mobilizāciju un naudas līdzekļu koordināciju, kas nozīmē to dalīšanos ienākumos par naftu, lai pastiprinātu miltāro un saimniecisko palīdzību Palestīnas atbrīvošanai. Nesenā robežstrīda izšķiršanu starp Saudiarabiju un Dienvidjēmeni atstāja tiešām sarunām ārpus galotņu konferences.

Lībija atkārtoti apsolīja partizāniem, kuŗu kustībā tagad iekļāvušās 37 organizācijas, 7,5 milj. dolaru mēnesī kopīgās akcijas veicināšanai. Ēģiptes prezidents Nasers un Jordānijas karalis Huseins tomēr vēlējās atstāt „vaļējas durvis" politiskam atrisinājumam, cerot, ka Izraēlas jaunās domstarpības ar ASV Vidējo austrumu miera jautājumā piespiedīs Izraēlu uz kaut kādām netiešām sarunām ar arabiem.

Nasers savos aplēsumos apvienot arabus militārai akcijai pret Izraēlu, lai arabu vienība beidzot nebūtu vairs tikai sapnis, pievīlās, kad ieinteresēto valstu galvām bija jāatveŗ naudas maki. Konferences pēdējā sēdē 13. decembrī divas ar naftu bagātākās valstis, Saudiarabija un Kuvaita, atteicās palielināt savu financiālo palīdzību arabu koparmijas stiprināšanai, abām maksājot katru gadu 273 milj. dolaru subsīdiju Ēģiptei un Jordānijai zaudējumu izlīdzināšanai, kuŗus tās cietušas 1967. gada īskaŗā ar Izraēlu. Abas valstis savu nostāju motivēja ar to, ka vairumu līdzekļu, kuŗus tās katru gadu simtmiljonu dolaros saņem ienākumos par savu naftu, uzsūc pašu saimnieciskās attīstības plāni. Šī atteikšanās Naseru tik ļoti saniknoja, ka viņš, ne vārda neteicis, atstāja konferenci, vēlāk deklarēdams, ka Ēģipte ar saviem sabiedrotajiem visas militārās nastas iznesīs pati.

Jordānijas karalis Huseīns no Rabatas izlidoja uz Londonu lūgt Anglijas atbalstu Izraēlas pārliecināšanā, ka tai jāpieņem ASV pēdējais plāns, kas paredz atdot atpakaļ Jordānas rietumu krastu.

Arabu avoti vēlāk ziņoja, ka visas arabu valstis piekritušas ar karavīriem, apbruņojumu un naudas līdzekļiem atbalstīt iespējamo kaŗu ar Izraēlu, izņemot Saudiarabiju un Kuveitu, kuŗas gan turpinās maksāt līdzšinējās subsīdijas Ēģiptei un Jordānijai. Palestīnas atbrīvošanas kustības vadība pēc konferences paziņoja, ka partizānu kaŗš ir vienīgais iedarbīgais veids, kā vērsties pret Izraēlu.

Prognozes 1970. gadam

(Pārnesums no 1. lpp.)

neminēt cīņu vietas, kuŗās tie kopuši un apliecinājuši varonības garu; neuzskaitīt dienesta pakāpes, goda zīmes, medaļas un ordeņus, ja eventuāli kādam no memuāru autoriem tādi būtu, bet pieticības un nelepošanās labā apmierināties ar norādi, ka otrā pasaules kaŗā bijuši pieskaitāmi pie redzamākajiem virsniekiem.

Visu kontinentu latviešu Kultūras fondu prēmijām un Tautas balvai vēl nenominētie un arī jau nominētie kandidāti atteiksies no paredzamajām vai arī vēl pilnīgi neparedzamām balvām jau ap vasaras vidu, nenogaidot Latvijas valstssvētku svinības. Visas naudas balvas, kā arī krūšu nozīmes zeltā un sudrabā (ja vēl radītu, tad arī ar briljantu pastiprinātas) lielā nesavtībā tiks novēlētas piemērotu latviešu valodas mācību grāmatu iegādei, par kuŗu trūkumu žēlojas latviešu valodas kopēji un sargātāji jau kopš gadiem.

Malienas un Augšzemes dialekta pārvaldītāji, apzinādamies savu novadu izrunas stabilitāti un no paaudzes uz paaudzi svēta mantojuma ceļā pārraidāmību, nodibinās sen nepieciešamo dialektu kopšanas stipendiju fondu. Pirmās stipendijas piešķirs ventiņmēles cementa lējējiem — diviem Krišiem, Ķepalam un Kuražam. Minsteres latviešu ģimnazija Vācijā savukārt izveidos īpašu izlokšņu katedru latviešu valodas kursā, pieaicinot tajā par lektoriem cēsinieku Juri Rīgu un cesvainieti Ansi Tipānu. Kā lektoriem, tā abiem stipendiantiem ģimnazijas internātā rezervēs brīvas gultas un nepieciešamos traukus.

Saņemot ievērojamus pasūtinājumus, latviešu sudraba un zelta kalēji etnografiski pareizi darinātās rotas pārkals un pārkausēs austrumu stilam piemērotās važās, kaŗuļos un smagā svara emblēmās, nēsājamas pie gaŗiem apmetņiem un pinkām. Jaunajām prasībām pielaikotās rotas, pastiprinot darbību nacionālās audzināšanas laukā, pasūtinātājiem piegādās Divreizdivi vadības loks, Latviešu nacionālā jaunatnes apvienība Kanadā un komiteja „Nākotne 70".

Latviešu gaļas un pārtikas produktu rūpniekiem un tirgotājiem būs jāpiedzīvo jūtama akciju krišanās pīrāgu un citu sātīgu un taukainu produktu tirgū, jo līdzšinējie šo latvisko delikatešu centīgie patērētāji ievēros zinātniskos pētījumus par latviešu radošo smadzeņu padotību sklerozes nenovēršamam progresam.

DV teātris Kanadā, tāpat citi teātŗa ansambļi Ziemeļamerikā, tiks pakļauti Amerikas latviešu apvienības kultūras biroja teātŗa sekcijas zinātniskai pārbaudei. Lai novērstu pārpratumus profesionālo, pusprofesionālo, trešdaļprofesionālo un ceturtdaļprofesionālo aktieŗu klasificējumā, ķīmijas un mākslas eksperti veiks šo pārbaudi ar visprecīzāko un labāko mikroskopu palīdzību. Lai iegūtu lietpratīgu un nemaldīgu atzinumu par skatītājiem un tēlotājiem, kā arī par lugu izvēli izrādēm, eksperti lietos modernāko garīgo plākšņu un to molēkulu mijiedirbes pētīšanas aparātūru. No šīs aparātūras noteiktības un reizē ar to sniegtās augstvērtīgās diagnozes nevarēs izvairīties arī lugu rakstītāji.

Latviešu kreditsabiedrība iekārtos bezmaksas advokātu biroju testamentu rakstīšanai. Tas galvenokārt būs paredzēts vieniniekiem, kuŗi dzīves laikā nevēlas maksāt testamenta izgatavošanas izdevumus. Advokātu birojam būs krājumā arī papes šķirsti un firmas Molson's skārdenes, pilnīgi nelietotas un tukšas. Testamenta taisītājs par dažiem centiem šos bēŗu priekšmetus varēs iegādāties pilnīgi brīvā izvēlē vai nu guldīšanai zemes klēpī, vai arī pārpelnošanai. Kreditsabiedrības lojālitāti augstu un ar cieņu novērtēs valdības aprindas, kuŗas līdz šim vienmēr ļoti apgrūtinātas ar lielākām naudas summām bezpakaļpalicēju beztestamentnieku miršanas gadījumos.

Sevišķi jauno latviešu aprindās ļoti populārais un iecienītais Dr. Voldemārs Gulēns uz laiku pārtrauks ārsta darbu un dosies uz Austrāliju, kur pie Tēvzemes balvas laureāta, olimpiskās sudraba medaļas ieguvēja, Eiropas meistara un kādreiz daudzu pasaules rekordu īpašnieka Jāņa Daliņa specializēsies soļošanā. Izmantojot presē iegūto publicitāti, Dr. V. Gulēns ierosinās un panāks vairāku latviešu mazgadīgo soļotāju pielaišanu turpmākajās olimpiskajās spēlēs, pirmoreiz 1972. gadā Minchenē.

Dr. A. Šleseram iznāks pirmais latvisko dzejoļu krājums italiešu valodā Dr. E. Upenieka korrektūrā.

Sigmars Singo

BEIDZOT VĪNĒ

ASV delegācija Ziemsvētku priekšvakarā, 23. decembrī, atstāja Helsinkus. Līdzšinējo 5 nedēļu sarunu posmā ar Maskavas pārstāvjiem bija notikušas vairākas apspriedes par atomieroču kontroli, kurās krievi mēģināja ielūkoties amerikāņu noslēpumos, bet amerikāņi nebeidza nopriecāties par krievu lielo „draudzību". ASV delegācijas vadītājs Džerards Smits vēl īsi pirms izlidošanas uz Vašingtonu priekšsarunas bija apzīmējis par „sirsnīgām", paskaidrojot, ka tiešās sarunas sāksies 16. aprīlī Vīnē un ilgs apmēram trīs mēnešus, pēc tam rudenī turpinoties Helsinkos...

Par spīti „sirsnīgajām" apspriedēm Somijas galvaspilsētā, abas delegācijas par Vīnē paredzēto sarunu izredzēm savos izteicienos bija ļoti piesardzīgas. Smits tikai īsi noteica: „Abas valstis un visa pasaule ar mūsu kopīgo līgumu daudz iegūs." Pad. savienības ārlietu viceministrs Semjonovs savukārt izteicās tikpat plašos terminos: „Tas pakalpos Pad. savienības un ASV tautām, kā arī visai cilvēcei uz mūsu planētas."

ASV Vīni par sarunu vietu iecerējušas jau kopš trīs gadiem. Kad Ziemsvētku priekšvakarā abu delegāciju vadītāji Helsinkos parakstīja komūnikē par sarunu turpināšanu pavasarī Vīnē, viņi sirsnīgi spieda viens otra roku un atkal tukšoja šampanieša glāzes, apmainoties tostiem. Amerikāņi šķiroties novēlēja krieviem priecīgus Ziemsvētkus, bet krievi amerikāņiem — laimīgu jauno gadu.

Rietumu žurnālisti komentē, ka krievi ne labprāt vēlas braukt uz „buržuazisko" Vīni, bažījoties par „spiegu armiju" ielenkumu, bet amerikāņiem esot iebildumi pret Helsinkiem, kur tie visu laiku jutušies „saspiesti" savā šaurajā sūtniecībā un „zivju akvārijā". Amerikāņi par turpmāko sarunu vietu bija ierosinājuši arī Ženēvu, taču tā krieviem izrādījās pavisam „tālu no mājām", kuŗās viņi vēl nejūtas simtprocentīgi droši, kur nu vēl Šveices kalnos... Bez tam Ženēvā jau kopš gadiem nīkuļo 25 valstu atbruņošanās konference, arī „spiegu" drauds tur vēl lielāks...

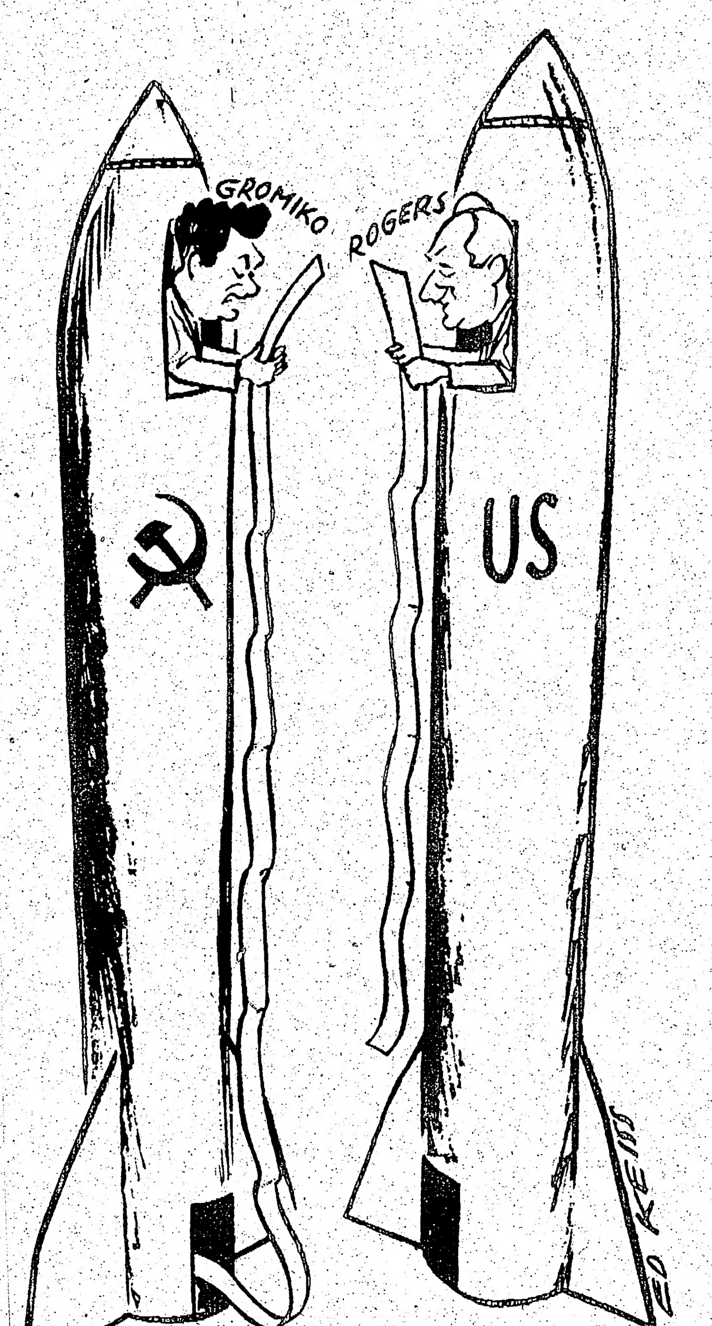

Ja nebūtu gaŗu runu rakstītāju, ASV un Pad. savienības sarunas Helsinkos par atomieroču kontroli būtu vismaz īsākas, ja arī ne sekmīgākas.

Ed. Keiša karikatūra

Pāvests aizlūdz par mieru pasaulē

Ziemsvētku dienā pāvests Pauls VI Vatikānā aizlūdza par mieru Vietnamā, Nigērijā, Vidējos austrumos un vispār pasaulē, Sv. Pēteŗa laukumā uzrunājot 25.000 ticīgo, kuŗi bija ieradušies noklausīties viņa Ziemsvētku vēstījumu. Pāvests 18 minūšu ilgajā runā izteica cerību, ka svētku pamieru Vietnamā pagarinās un abas karotāju puses beidzot panāks cienījamu samierināšanos.

Pāvests aizlūdza arī par mieru Vidējos austrumos, kur Betlemē, Kristus dzimšanas svētajā dienā, paziņota miera vēsts. „Mieru, ,mieru cilvēkiem un labu prātu!" uzsvēra pāvests, norādot, ka cilvēki, pārvēršot sevi par milžiem bez gara, zaudējuši zem šī svara kristīgo aizrautību un morālo stiprumu, kas vienīgais tos dara par īstiem cilvēkiem.

Pāvesta Ziemsvētku vēstījums šogad nebija tik drūms kā gadu iepriekš, kad viņš sacīja, ka cilvēki iet pretim pašiznīcināšanās draudam. Telegrammas vēlāk ziņoja, ka stundu pirms pāvesta Ziemsvētku vēstījuma cīņas Vietnamā atjaunojušās.